

<https://doi.org/10.15388/vu.thesis.294>

<https://orcid.org/0000-0002-1672-8050>

VILNIAUS UNIVERSITETAS

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

ISM VADYBOS IR EKONOMIKOS UNIVERSITETAS

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Laura

DILIUVIENĖ

Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimas ES šalių grupėse

DAKTARO DISERTACIJA

Socialiniai mokslai,
ekonomika (S 004)

VILNIUS 2022

Disertacija rengta 2013–2021 metais Šiaulių universitete (nuo 2021-01-01 Vilniaus universiteto Šiaulių akademijoje) pagal LR švietimo ir mokslo ministro 2020 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. V-2005 suteiktą doktorantūros teisę Vytauto Didžiojo universitetui su ISM Vadybos ir ekonomikos universitetu, Mykolo Romerio universitetu, Vilniaus universitetu (Vilniaus universitetui doktorantūros teisė suteikiama asmenų, įstojusių į doktorantūrą Šiaulių universitete iki 2020 m. gruodžio 31 d., studijoms užbaigti).

Moksliniai vadovai:

prof. habil. dr. Algis Šileika (Šiaulių universitetas, socialiniai mokslai, ekonomika, S 004; vadovavo nuo 2013-10-01 iki 2015-06-30).

prof. dr. Zita Tamašauskienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, ekonomika, S 004; vadovavo nuo 2015-07-01).

<https://doi.org/10.15388/vu.thesis.294>

<https://orcid.org/0000-0002-1672-8050>

VILNIUS UNIVERSITY

VYTAUTAS MAGNUS UNIVERSITY

ISM UNIVERSITY OF MANAGEMENT AND ECONOMICS

MYKOLAS ROMERIS UNIVERSITY

Laura

DILIUVIENĖ

Assessment of factors affecting income inequality in the EU country groups

DOCTORAL DISSERTATION

Social Sciences,
Economics (S 004)

VILNIUS 2022

The dissertation was prepared between 2013 and 2021 at Šiauliai University (from 2021-01-01 Vilnius University Šiauliai Academy), under the doctoral program right conferred to Vytautas Magnus University, ISM University of Management and Economics, Mykolas Romeris University and Vilnius University Šiauliai Academy on 28 December 2020 by the Resolution No V-2005 of the Minister of Education and Science of the Republic of Lithuania.

Academic supervisors:

prof. habil. dr. Algis Šileika (Šiauliai University, Social Sciences, Economics, S 004; since 2013-10-01 till 2015-06-30).

prof. dr. Zita Tamašauskienė (Vilnius University, Social Sciences, Economics, S 004; since 2015-07-01).

PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR TERMINAI

Darbo rinkos institucijos – šioje disertacijoje suprantamos kaip profesinių sąjungų vaidmens ir įtakos bei darbuotojų derybinės galios išraiška.

Finansializacija – padidėjusi finansinių institucijų ir finansinių motyvų įtaka nefinansinėms veikloms (Stockhammer, 2009), o finansializacija šioje disertacijoje apima finansinį išsivystymą ir finansinį gilinimą.

Gerovės režimai – šioje disertacijoje suprantami kaip būdingi tam tikroms šalims socialiniai modeliai (akcentuojama socialinės apsaugos sistema), atsižvelgiant ir į šalių išsivystymo lygį.

Globalizacija – tarpusavyje susiję struktūriniai pokyčiai: rinkų internacionalizacija ir mažėjanti sienų reikšmė ekonominiams sandoriams; didesnė konkurencija tarp šalių; padidėjęs pasaulio susietumas dėl naujų informacinių ir komunikacinių technologijų; padidėjęs rinkų svarbumas ir kintamumas (Mills, 2009), kuris šioje disertacijoje siejamas su prekybos ir finansiniu atvirumu.

Pajamų nelygybė – pajamų pasiskirstymas tarp asmenų, kuris parodo, kaip individų arba namų ūkių pajamos yra pasiskirsčiusios tarp gyventojų tam tikru laiku (IMF, 2014).

Technologinė pažanga – disertacijoje suprantama kaip naujų technologijų diegimas, kuris susijęs su aukštesnės kvalifikacijos darbuotojų paklausos didėjimu.

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	8
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	9
ĮVADAS.....	11
1. PAJAMŲ NELYGYBĘ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ POVEIKIO PAGRINDIMAS TEORINIŲ ASPEKTU IR EMPIRINIŲ TYRIMŲ ANALIZĖ.....	20
1.1. Pajamų nelygybės sampratos ir matavimo diskusiniai klausimai, teorijų, aiškinančių pajamų nelygybę, analizė.....	20
1.2. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai ir jų klasifikacija.....	28
1.2.1. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių klasifikacija.....	28
1.2.2. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai	33
1.3. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio empirinių tyrimų analizė.....	42
2. PAJAMŲ NELYGYBĘ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ POVEIKIO VERTINIMO MODELIS IR TYRIMO METODIKA.....	55
2.1. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimo modelio pagrindimas	55
2.2. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimo metodika.....	57
2.2.1. Empirinio tyrimo rodiklių pagrindimas ir pristatymas	57
2.2.2. Tyrimo laikotarpis, imtis, etapai ir juose taikyti tyrimo metodai	62
2.2.3. Tyrimo hipotezės.....	77
2.2.4. Tyrimo ribotumai	80
3. VEIKSNIŲ POVEIKIO PAJAMŲ NELYGYBEI VERTINIMO ES ŠALIŲ GRUPĖSE REZULTATŲ ANALIZĖ.....	82
3.1. Pajamų nelygybės ir jos kitimo vertinimas skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse.....	82
3.2. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių vertinimas skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse.....	93
3.2.1. Globalizacijos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai	93

3.2.2. Technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai	100
3.2.3. Finansializacijos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai ..	107
3.2.4. Darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai	115
3.2.5. Fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai	122
3.3. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas.....	128
IŠVADOS.....	132
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	137
PRIEDAI	150
1 priedas. Veiksnių poveikio pajamų nelygybei tyrimų rezultatai	150
2 priedas. Palmos santykio ir kvintilinio diferenciacijos koeficiento dinamika.....	167
3 priedas. Ekonometrinio modelio patikimumo tikrinimas.....	168
4 priedas. Finansinio išsivystymo indekso komponentai	172
5 priedas. Veiksnių poveikio pajamų nelygybei rezultatai (skirtingi priklausomi kintamieji)	173
6 priedas. Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai	180
7 priedas. ES šalių sudėties kaita	183
PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS	184

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Disertacijos loginė struktūra

1.1.1 pav. Namų ūkių pajamų nelygybės teorinių aspektų sąsajos su funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis

1.2.1 pav. Pajamų nelygybės teorinių aspektų, funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijų ir pajamų nelygybės požiūrių sąsajos

1.2.2 pav. Sąryšio tarp globalizacijos ir pajamų nelygybės mechanizmai

1.2.3 pav. Finansializacijos poveikis pajamų nelygybei

2.1.1 pav. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimo modelis

2.2.1 pav. Tyrimo loginė schema

3.1.1 pav. Gini koeficiento (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.1.2 pav. Rinkos Gini koeficiento (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.1 pav. Prekybos atvirumo (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.2 pav. Finansinio atvirumo (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.3 pav. MTTP išlaidų nuo BVP (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.4 pav. Dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.5 pav. Finansinio išsivystymo indekso dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.6 pav. Vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.7 pav. Priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.8 pav. Centralizuotų kolektyvinių derybų indekso dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.9 pav. Išlaidų socialinei apsaugai dalies nuo BVP (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

3.2.10 pav. Perskirstymo (proc. punktai) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1.1.1 lentelė. Pajamų nelygybę išreišiantys rodikliai bei jų pagrindiniai privalumai ir trūkumai
- 1.2.1 lentelė. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai
- 1.3.1 lentelė. Globalizacijos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai
- 1.3.2 lentelė. Technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai
- 1.3.3 lentelė. Finansializacijos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai
- 1.3.4 lentelė. Darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai
- 1.3.5 lentelė. Fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai
- 2.2.1 lentelė. Tyrime naudotų priklausomų ir nepriklausomų kintamųjų aprašymas
- 2.2.2 lentelė. 28 ES šalių skirstymas pagal gerovės režimus
- 2.2.3 lentelė. ES šalių sugrupavimas pagal gerovės režimus
- 3.1.1 lentelė. Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje
- 3.1.2 lentelė. Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje
- 3.1.3 lentelė. Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje
- 3.1.4 lentelė. Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje
- 3.1.5 lentelė. Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje
- 3.2.1 lentelė. Prekybos atvirumo (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.2 lentelė. Finansinio atvirumo (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.3 lentelė. Globalizacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse
- 3.2.4 lentelė. MTTP išlaidų nuo BVP (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.5 lentelė. Dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse

- 3.2.6 lentelė. Technologinės pažangos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse
- 3.2.7 lentelė. Finansinio išsivystymo indekso skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.8 lentelė. Vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.9 lentelė. Finansializacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse
- 3.2.10 lentelė. Priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.11 lentelė. Centralizuotų kolektyvinių derybų indekso skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.12 lentelė. Darbo rinkos institucijų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse
- 3.2.13 lentelė. Išlaidų socialinei apsaugai dalies nuo BVP (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.14 lentelė. Perskirstymo (proc. punktai) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse
- 3.2.15 lentelė. Fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse
- 3.3.1 lentelė. Veiksnių poveikio ir poveikio krypties skirtumų pajamų nelygybei rezultatai

IVADAS

Temos aktualumas. Paskutinė įvykusi Didžioji recesija paskatino politikos formuotojus, ekonomistus atsižvelgti į pajamų nelygybės reiškinį ir jo ekonomines, socialines priežastis bei pasekmes, susijusias su skurdo, socialinio įtraukimo, socialinio pasitikėjimo, demokratinių institucijų palaikymo, ekonominio augimo, finansinėmis ir kitomis problemomis. Pastaruoju metu pajamų nelygybė daugelyje šalių auga, ji yra viena iš didžiausių ekonominių ir socialinių problemų. Tarptautinis valiutos fondas, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) ir kitos organizacijos pabrėžia, kad svarbu spręsti šią problemą.

Pasak A. B. Atkinsono, A. Brandolini (2009), pajamų nelygybė pirmiausia parodo, ar tam tikra visuomenė bėgant laikui tampa labiau egalitarinė ar ne, kuria linkme socialiniu ekonominiu aspektu progresuoja. Pavyzdžiui, gali būti svarbu nustatyti skirtumus tarp didžiausias pajamas gaunančių ir mažiausias pajamas gaunančių asmenų arba kodėl didėja pajamų nelygybė. Todėl svarbu susieti šiuos pajamų pasiskirstymo pokyčius ar stabilumo laikotarpius su ekonominio ir socialinio elgesio teorijomis, kurios gali atskleisti pajamų nelygybės tarp asmenų priežastis.

Auganti pajamų nelygybė bei pajamų nelygybės mastas veikia šalių socialinę, ekonominę, institucinę aplinką, prisideda prie šalių gyvenimo lygio, namų ūkių socialinės ekonominės situacijos. Tam, kad būtų priimami tinkami sprendimai, susiję su augančios pajamų nelygybės problema, svarbu pasirinkti tinkamas priemones. Jų pasirinkimui įtakos turi veiksnių, lemiančių pajamų nelygybę, nustatymas, jų poveikio krypties vertinimas. Taip pat, vertinant, kas veikia pajamų nelygybę, svarbu atsižvelgti į šalyse vyraujančius socialinius modelius, kurie išryškina šalių skirtumus ir atskirų veiksnių poveikį pajamų nelygybei. Net ir panašios savo ekonomine struktūra šalys skiriasi pajamų nelygybės lygiu ir, anot J. E. Stiglitzo (2015), pajamų nelygybės skirtumai yra susiję su politiniais sprendimais. Šalių sprendimai gali priklausyti nuo to, kiek šalyse vyrauja požiūris, kad rinkos yra efektyvios arba neefektyvios. Pirmuoju atveju šalys linkusios daugiau pasikliauti neoliberalia ekonomine doktrina, o antruoju – gerovės valstybe, kurioje vyriausybės vaidmuo aktyvesnis (Stiglitz, 2017). Taigi veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimas išlieka aktuali mokslinių diskusijų tema ir lemia pasirinktos darbo tematikos aktualumą.

Mokslinės problemos ištirimo lygis. Analizuojant teorinius pajamų nelygybės reiškinio aspektus, pastebėtos sąsajos tarp namų ūkių pajamų pasiskirstymo ir funkcinio pajamų pasiskirstymo (Daudey, García-Peñalosa, 2007; Francese, Mulas-Granados, 2015; Stockhammer, 2012; Checchi,

Garcia-Penalosa, 2010). Teoriniu aspektu pirmiausia buvo pradėtas nagrinėti funkcinis pajamų pasiskirstymas ir su juo susijusios teorijos (klasikinė, marksistinė, neoklasikinė, Stolperio ir Samuelsono, Kaldoro, Goodwino, Kalecki, politinės ekonomijos teorijos). Tačiau didėjant kapitalo savininkų skaičiui populiacijoje, tapus prieinamiems duomenims apie asmenines pajamas, pradėtas analizuoti pajamų nelygybės reiškinys ir jo priežastys. Pirmasis pajamų nelygybę su industrializacijos procesu susiejo S. Kuznetsas (Atkinson, 1997; Kuznets, 1955). Taip pat svarbios teorijos, kuriose analizuotos funkcinio pajamų pasiskirstymo priežastys yra siejamos ir su pajamų nelygybės priežastimis. Literatūroje autoriai analizuoja pajamų nelygybę lemiančius veiksnius įvairiais požiūriais (taip pat derindami kelis požiūrius): žmogiškojo kapitalo; įgūdžiais paremtos technologinės pažangos; gamybos internacionalizacijos; darbo rinkos institucijų; gerovės valstybės vaidmens; nelygybės lygio; kapitalizmo modelių ir institucinio papildomumo; įmonių valdymo; finansų rinkos vaidmens.

Pajamų nelygybei įtakos gali turėti tiek su rinkos ekonomika susiję veiksniai kaip globalizacija, technologinė pažanga, tiek instituciniai veiksniai, susiję su žaidimo taisyklių rinkoje nustatymu, tam tikros aplinkos sukūrimu. Pagal tyrimuose analizuojamus veiksnius galima išskirti tris tyrimų grupes. Vieni autoriai tiria ir vertina rinkos veiksmų poveikį pajamų nelygybei: globalizacijos veiksmų (Huh, Park, 2021; Chu, Hoang, 2020; Law, 2020; Osorio, Pinto, 2020; Auguste, 2018; Cabral, García-Díaz, Mollick, 2016; Lim, McNelis, 2016; Sheng, 2015; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Elmawazini, Sharif, Manga, Drucker, 2013; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2008; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013; Franco, Gerussi, 2013; Çelik, Basdas, 2010; Wade, 2004), technologinės pažangos veiksmų (Giri, Pandey, Mohapatra, 2021; Madsen, Strulik, 2020; Suphanachart, 2019; Kharlamova, Stavytsky, Zarotiadis, 2018; Richmond, Triplett, 2017; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2008; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013) ir finansializacijos veiksmų poveikį (Menyelim ir kt., 2021; Benczúr, Kvedaras, 2021; Kling ir kt., 2020; Cihak ir kt., 2020; Omar, Inaba, 2020; Makhoul, Kellard, Vinogradov, 2020; De la Cuesta-González, Ruza, Rodríguez-Fernández, 2020; Fischer, Huerta, Valenzuela, 2019; Zhang, Naceur, 2019; Baiardi, Morana, 2018; Haan, Sturm, 2017; Stockhammer, Guschanski, Köhler, 2016; Soons, 2016; Alvarez, 2015; Hermes, 2014; Zalewski, Whalen, 2010). Kita autorių grupė išskiria institucinių veiksmų poveikį pajamų nelygybei: darbo rinkos institucijų veiksmų (Arestis, Ferreira, Gómez, 2020; Josifidis, Supic, Beker Pucar, 2017; Jaumotte, Buitron, 2015; Obadić, Šimurina, Sonora, 2014; Checchi, García-Peñalosa, 2008; Checchi, Garcia-Penalosa, 2010; Calderón, Chong,

2009), fiskalinės politikos veiksnių poveikį (Piketty, Yang, Zucman, 2019; Saez, 2017; Arestis, Gonzalez-Martinez, 2016; IMF, 2014; Feld, Schnellenbach, 2014; Obadić, Šimurina, Sonora, 2014; Bastagli, Coady, Gupta, 2012; Aiginger, Leoni, 2009; Kenworthy, Pontusson, 2005). Tačiau, pasak J. E. Stiglitzo (2016), rinka neveikia vakuume – ji veikia tam tikroje suformuotoje institucinėje aplinkoje. Taigi galima išskirti trečią autorių grupę, kuri vertina tiek rinkos, tiek institucinių veiksnių poveikį nelygybei. Dažniausiai analizuojamas globalizacijos, technologinės pažangos ir darbo rinkos institucijų (Josifidis, Supic, 2017; Kristal, Cohen, 2017; Josifidis ir kt., 2016; Alderson, Nielsen, 2002) arba globalizacijos, technologinės pažangos ir fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei (Stiglitz, 2016; Atkinson, 2003). Šiuose tyrimuose atskleidžiama, kad dėl globalizacijos, technologinės pažangos dažniausiai didėja pajamų nelygybė, kai susilpnėja profesinių sąjungų vaidmuo, darbuotojų derybinė galia, vyriausybės vaidmuo perskirstant pajamas, skiriant išlaidas socialinei apsaugai. Kartu su šiais minėtais veiksniais kiti mokslininkai vertina ir finansializacijos poveikį pajamų nelygybei (Jain-Chandra ir kt., 2016; Dabla-Norris ir kt., 2015). Taip pat analizuojamas finansializacijos ir darbo rinkos institucijų (Kus, 2012) arba finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei, neišskiriant globalizacijos ir technologinės pažangos veiksnių (Tridico, 2018; Darcillon, 2015). Šiuose tyrimuose pabrėžiamas finansializacijos veiksnio įtakos pajamų nelygybės augimui didėjimas šalyse, kurios pasižymi silpnesnėmis profsąjungomis, mažesne darbuotojų derybine galia, mažesnėmis socialinės apsaugos išlaidomis. Tačiau tyrime (Ghossoub, Reed, 2017), kuriame vertintas finansializacijos ir monetarinės politikos poveikis pajamų nelygybei, nustatyta, kad labiau finansiškai išsivysčiusios šalys susiduria su mažesne pajamų nelygybe, kai yra žema infliacija. Taip pat ir C. Bodea, C. Houle, H. Kimas (2021) nustatė, kad aukšta infliacija didina pajamų nelygybę.

Tyrimų, vertinusių skirtingų veiksnių poveikį pajamų nelygybei, rezultatai yra prieštaringi. Nesutariama dėl skirtingų nelygybę lemiančių veiksnių išskyrimo, jų poveikio krypties, reikšmingumo. Praktiškai visuose tyrimuose patvirtinamas teigiamas finansinės globalizacijos poveikis pajamų nelygybės didėjimui (Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Elmawazini ir kt., 2013; Dabla-Norris ir kt., 2015; ir kt.), tačiau analizuojant prekybos globalizacijos poveikį pajamų nelygybei nustatytas nevienareikšmis poveikis. Vienų mokslininkų atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad prekybos globalizacija didina pajamų nelygybę (Çelik, 2021b; Elmawazini ir kt., 2013), kitų – mažina (Durongkaveroj, 2021; Kim, Hsieh, Lin, 2019; Jain-Chandra ir kt., 2016; Asteriou ir kt., 2014; Jaumotte ir kt., 2013).

H. Mallickas, M. K. Mahalikas, H. Padhanas (2020) atlikę tyrimą nustatė globalizacijos nevienareikšmį poveikį pajamų nelygybei. Pavyzdžiui, autoriai nustatė globalizacijos teigiamą poveikį pajamų nelygybei Indijoje ir neigiamą poveikį Kinijoje.

Technologinės pažangos ir finansializacijos poveikis pajamų nelygybei vertinamas nevienareikšmiškai. Vieni finansializacijos veiksniai, pavyzdžiui, finansinė liberalizacija, bankinės / finansinės krizės, didina pajamų nelygybę, o mikrofinansų intensyvumas mažina pajamų nelygybę. Ypač daug diskusijų kyla dėl darbo rinkos institucijų veiksmų. E. Dabla-Norris ir kt. (2015) pabrėžia, kad poveikis nelygybei pasireiškia dėl darbo rinkos lankstumo. Kiti (Han, Pyun, 2021; Kristal, Cohen, 2017; Darcillon, 2015; Huber, Stephens, 2014; Obadić, Šimurina, Sonora, 2014; Checchi, Garcia-Penalosa, 2010; Alderson, Nielsen, 2002) akcentuoja priklausymo profesinėms sąjungoms, darbo užmokesčio nustatymo derybinės galios svarbą. Rezultatų prieštaringumą galima paaiškinti tuo, kad skiriasi tyrimo imtis, naudojami įvairūs veiksniai atspindintys rodikliai, skirtingi nepriklausomi kintamieji, įtraukti į regresijos lygtis. Analizuojant mokslinius tyrimus pagal šalių grupes, matyti, kad rezultatai nėra vienareikšmiai. E. Dabla-Norris ir kt. (2015) nustatė, kad tiek išsivysčiusiose, tiek besivystančiose šalyse pajamų nelygybė labiausiai didėjo dėl darbo rinkos lankstumo, o F. Jaumotte, S. Lallas, C. Papageorgiou (2013) nustatė, kad išsivysčiusiose ir besivystančiose šalyse pajamų nelygybę labiausiai didino technologinė pažanga. D. Asteriou, S. Dimelis ir A. Moudatsou (2014) ištyrė ES šalis ir nustatė, kad centrinėse (branduolio) šalyse (Austrija, Belgija, Vokietija, Prancūzija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Jungtinė Karalystė) bei periferinėse šalyse (Graikija, Italija, Airija, Portugalija, Ispanija) pajamų nelygybė sumažėjo, o aukštųjų technologijų šalyse (Suomija, Švedija, Danija) bei naujosiose ES šalyse pajamų nelygybė padidėjo. Pajamų nelygybės mažėjimą centrinėse ES šalyse labiausiai lėmė kapitalo sąskaitos atvirumas ir prekybos atvirumas, periferinėse – tiesioginės užsienio investicijos (TUI); pajamų nelygybės didėjimą aukštųjų technologijų ES šalyse labiausiai paveikė moksliniai tyrimai ir plėtra, naujosiose ES šalyse – TUI. Taip pat buvo atlikti tyrimai išskiriant šalis pagal skirtingų gerovės režimų šalių grupes (Josifidis ir kt., 2016; Dafermos, Papatheodorou, 2013). Šiuose tyrimuose akcentuojama, kad pajamų nelygybės lygis susijęs su socialinės apsaugos sistemos efektyvumu, t. y. socialdemokratinio (būdingas socialinių paslaugų ir išmokų visuotinumas) ir konservatyviojo-korporatyvinio (socialinės apsaugos modelis siejamas su užimtumo statusu) gerovės režimų šalių grupėse pajamų nelygybė yra mažesnė negu Viduržemio (būdingas socialinio apsaugos modelio fragmentiškumas) ir

liberalaus (būdingas socialinės apsaugos modelio specifiškumas, nėra visuotinumą) gerovės režimų šalių grupėse. Tačiau pasigendama tyrimų, kuriuose būtų kompleksiskai vertinamas atskirų veiksnių poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Taip pat trūksta tyrimų, kuriuose būtų įtrauktos ir naujosios ES šalys.

Mokslinėje literatūroje atkreipiamas tyrėjų dėmesys į tokias svarbias veiksnių poveikio pajamų nelygybei problemas: kokie rodikliai, matuojančių pajamų nelygybę, privalumai ir trūkumai; kokia pajamų nelygybės sąsaja su funkcinio pajamų pasiskirstymu; kokiais teoriniais požiūriais remtis vertinant veiksnių poveikį pajamų nelygybei; kaip įvertinti veiksnių poveikį pajamų nelygybei, kurie veiksniai turi įtakos pajamų nelygybei ir kt. Reikia pastebėti, kad tyrimuose ir toliau diskutuojama, kas veikia pajamų nelygybę. Tačiau vertinant pajamų nelygybės priežasčių tyrimų lauką, dauguma atliktų tyrimų orientuoti į vieną arba kelis pajamų nelygybę lemiančius veiksniai. Nėra gausu tyrimų, kuriuose būtų kompleksiskai analizuojami globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos veiksniai. Taip pat trūksta tyrimų, kuriuose būtų vertinamas šių veiksnių poveikis skirtingų gerovės režimų ES šalių kontekste. Veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimo skirtingų gerovės režimų šalių grupėse problema yra aktuali tiek teoriniu, tiek ir praktiniu požiūriu, jai spręsti ir bus skirtas šis disertacinis darbas.

Mokslinė problema: kokie veiksniai daro įtaką pajamų nelygybei ir kaip veiksnių poveikis pajamų nelygybei skiriasi skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse.

Tyrimo objektas – veiksnių poveikis pajamų nelygybei.

Tyrimo tikslas – išanalizavus veiksnių poveikio pajamų nelygybei teorinius ir empirinius tyrimus ir sukūrus vertinimo modelį, įvertinti veiksnių poveikį pajamų nelygybei ES šalių grupėse.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti pajamų nelygybės turinį, identifikuoti pagrindinius pajamų nelygybę veikiančius veiksniai ir jų teorines interpretacijas, išskiriant galimus poveikio skirtumus.
2. Išanalizuoti globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos veiksnių poveikio pajamų nelygybei atliktų empirinių tyrimų metodologinius aspektus, rezultatus, tyrimų ribotumus.
3. Remiantis mokslinės literatūros šaltinių analize, sukurti veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimo modelį, identifikuojantį veiksnių poveikį ir skirtumus skirtingų gerovės režimų šalių grupėse.
4. Parengti veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimo metodiką.

5. Įvertinti veiksmų poveikį bei poveikio skirtumus pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse.

Darbe naudoti metodai.

Atskleidžiant teorinių ir empirinių tyrimų, vertinusių veiksmus, lemiančius nelygybę, aspektus bei rengiant metodiką, naudota mokslinių šaltinių analizė, grupavimas, lyginimas, sintezė, apibendrinimas.

Vertinant veiksmų poveikį pajamų nelygybei, pasitelkti aprašomosios statistikos, regresinės analizės metodai. Regresinė analizė atlikta naudojant mažiausių kvadratų metodą arba esant heteroskedastijai ekonometrinių modelių įverčiams apskaičiuoti naudota stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresija. Regresinė analizė atlikta pasitelkiant Gretl programą.

Pasirinktas **tyrimo laikotarpis** apima 1995–2018 metus.

Darbo mokslinį naujumą ir praktinį reikšmingumą nusakantys rezultatai:

1. Remiantis atlikta mokslinės literatūros analize, pajamų nelygybės teoriniai aspektai susieti su funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis bei 3 pajamų šaltiniais (darbo užmokesčiu, kapitalo pajamomis ir lėšų pervedimais (angl. *transfers*): a) paklausa ir pasiūla įgūdžiams susijusi su neoklasikine teorija (per technologinę pažangą), su Stolperio–Samuelsono teorija (per tarptautinę prekybą); sociologinis požiūris susijęs su Kalecki teorija (per vyriausybės vaidmenį), su politinės ekonomijos teorija (per kolektyvines derybas, vyriausybės vaidmenį); visi šie procesai siejasi su darbo užmokesčiu; b) finansinių rinkų vaidmuo susijęs su Kaldoro teorija ir visa tai siejasi su kapitalo pajamomis; c) vyriausybės vaidmuo lėšų pervedimams susijęs su Kalecki ir politinės ekonomijos teorijomis. Taip pat atsižvelgiant į visus 3 pajamų šaltinius ir teorines sąsajas, sudarytas veiksmų, lemiančių pajamų nelygybę, vertinimo modelis, kuris paremtas įgūdžiais paremtos technologinės pažangos požiūriu, gamybos internacionalizacijos požiūriu, darbo rinkos institucijų požiūriu, gerovės valstybės vaidmens požiūriu bei finansų rinkų vaidmens požiūriu.

2. Atlikta teorinė ir empirinė veiksmų, lemiančių pajamų nelygybę, tyrimų analizė sudarė galimybes išskirti tiek rinkos, tiek institucinių veiksmų svarbą pajamų nelygybei. Remiantis atlikta pajamų nelygybės teorinių aspektų, funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijų ir pajamų nelygybės požiūrių sąsajomis, išskirti veiksniai, kurie gali turėti įtakos pajamų nelygybei: globalizacija, technologinė pažanga, finansializacija (rinkos veiksniai); darbo rinkos institucijų, fiskalinės politikos (instituciniai veiksniai).

3. Sudarytas veiksmų poveikio pajamų nelygybei vertinimo modelis bei vertinimo metodika, kuria remiantis ištirtas globalizacijos, technologinės

pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų, fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Kadangi išanalizuoti moksliniai tyrimai atskleidė, kad trūksta tyrimų, kuriuose būtų vertinamas veiksmų poveikis skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, tai šiuo atliktu tyrimu buvo nustatyti veiksmų poveikio skirtumai tarp šalių grupių. Taigi darbo *praktinis reikšmingumas*: a) gauti tyrimo rezultatai gali būti panaudoti tolesniems moksliniams tyrimams; b) sudarytas modelis gali būti pritaikytas formuojant ekonominę-socialinę politiką, kuria būtų priimami sprendimai dėl perteklinės pajamų nelygybės mažinimo, socialinio apsaugos modelio formavimo ir koregavimo; c) sudarytas modelis gali būti praplėstas ir taikomas ne tik vertinant pajamų nelygybės priežastis skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, bet ir atskirose šalyse naudojant laiko eilučių duomenis.

Tyrimo hipotezės:

H₁: Prekybos globalizacija mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio kryptis skiriasi.

H₂: Finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

H₃: Technologinė pažanga didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

H₄: Finansializacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

H₅: Darbo rinkos institucijos mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

H₆: Fiskalinė politika mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

Tyrimo apribojimai.

Kadangi siekta ištirti atskirų veiksmų poveikį pajamų nelygybei, t. y. ar veiksmų poveikis skiriasi skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse, analizuotas tik pajamų nelygybę lemiančių veiksmų poveikis – netirtos sąveikos tarp veiksmų bei pajamų nelygybės poveikis veiksniams. Disertacijoje siekta vertinti tiek rinkos, tiek institucinių veiksmų poveikį pajamų nelygybei, todėl į modelį įtraukti dažniausiai empiriniuose tyrimuose naudojami bei daugiausia sąsajų su pagrindiniais pajamų šaltiniais bei funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis turintys veiksniai: globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos.

Nors ES šalys turi daug bendrų ekonominės socialinės politikos bruožų, vis dėlto šalims būdingi ir tam tikri skirtumai, kurie išryškėja ir taikomuose

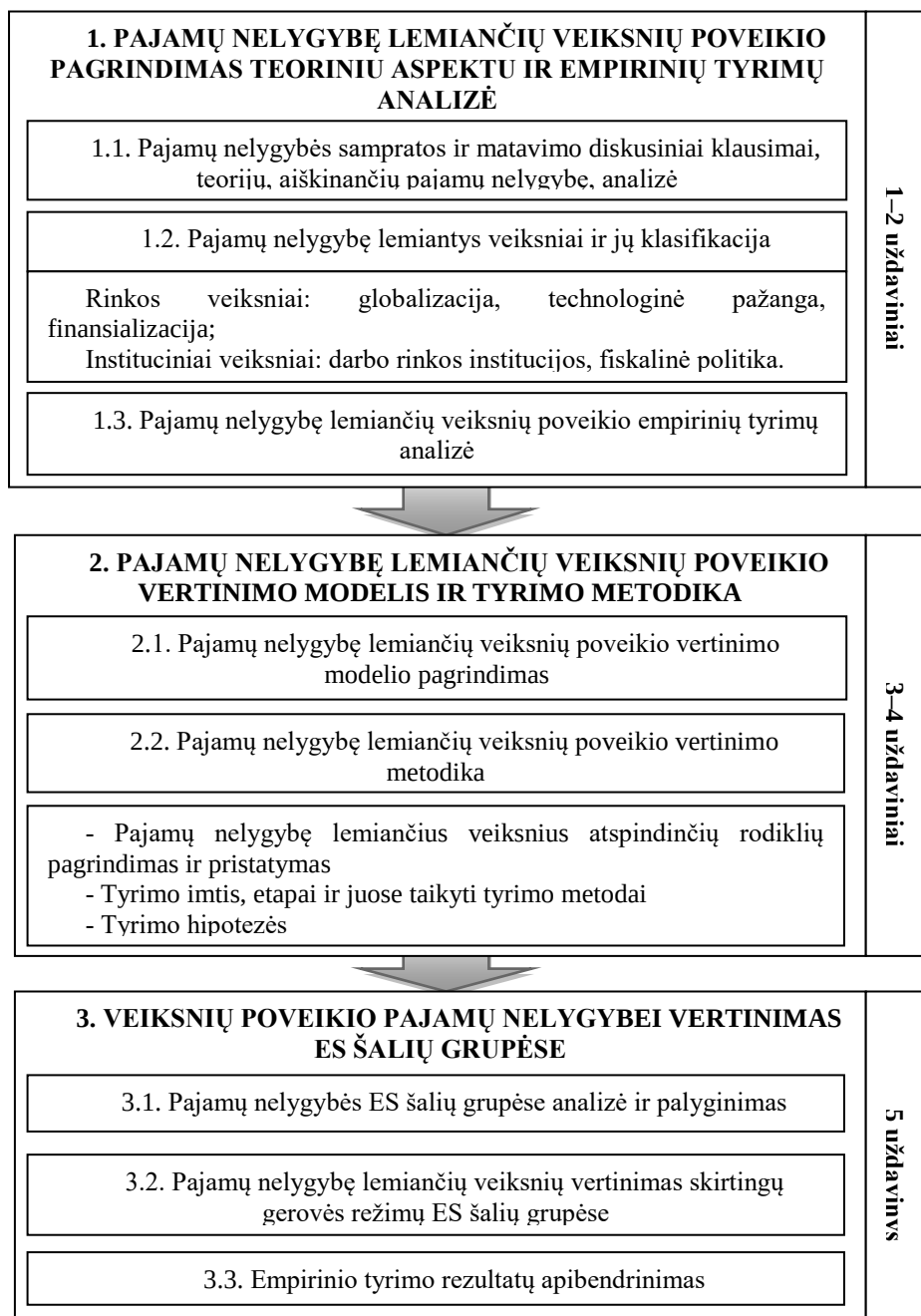
socialinės apsaugos modeliuose, todėl šalis galima suskirstyti pagal skirtingus gerovės režimus ir tokiu būdu nustatyti veiksmų poveikio pajamų nelygybei skirtumus. Taigi tyrime vertintas tik veiksmų poveikis pajamų nelygybei išskirtose skirtingose gerovės režimų ES šalyse.

Dėl skirtingų šalių mokesčių sistemų tyrime atsiribota nuo mokesčių politiką atspindinčių kintamųjų. Taigi atliekant tyrimą buvo pasirinkti išlaidų socialinei apsaugai ir persikirstymo (persikirstymas susijęs su socialinėmis išmokomis ir pensijomis) fiskalinės politikos veiksmų grupės kintamieji.

Tyrime pajamų nelygybės rodikliai yra susiję su namų ūkių disponuojamomis pajamomis, tačiau disponuojamos pajamos nėra skaidomos pagal pajamų šaltinius. Taigi disertacijoje nėra vertinamas atskirų pajamų šaltinių poveikis pajamų nelygybei, o koncentruojamasi į išorinius pajamų nelygybę veikiančius veiksmus. Taip pat neanalizuojamas veiksmų poveikis atskirų pajamų šaltinių kitimui.

Darbo struktūra ir apimtis. Disertaciją sudaro įvadas, trys skyriai, išvados, literatūros sąrašas ir 7 priedai. Darbo apimtis – 185 puslapiai; pateikti 19 paveikslų, 31 lentelė. Disertacijoje panaudoti 165 literatūros šaltiniai.

Disertacijos loginė struktūra pateikta 1 paveiksle. Pirmame skyriuje sprendžiami pirmas ir antras uždaviniai. Šiame skyriuje atskleidžiamas pajamų nelygybės turinys ir pagrindiniai teoriniai aspektai; plėtojamos pajamų nelygybės sąajos su galimomis pajamų nelygybės priežastimis; apibendrinami globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos teoriniai aspektai ir atliktų empirinių tyrimų rezultatai. Antrame skyriuje sprendžiami trečias ir ketvirtas uždaviniai. Šiame skyriuje sudaromas pajamų nelygybę lemiančių veiksmų poveikio vertinimo modelis, kuriuo siekiama atskleisti veiksmų poveikį pajamų nelygybei, t. y. ar veiksmų poveikis skiriasi skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Taip pat sudaroma tyrimo metodika, kurioje pagrindžiami naudojami rodikliai, metodai, šalių skirstymas į gerovės režimus, formuluojamos hipotezės, atskleidžiami tyrimo ribotumai. Trečias skyrius skirtas penktam uždaviniui spręsti. Atliekamas empirinis tyrimas, kuriame vertinamas globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse.

1 pav. Disertacijos loginė struktūra
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

1. PAJAMŲ NELYGYBĘ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ POVEIKIO PAGRINDIMAS TEORINIŲ ASPEKTU IR EMPIRINIŲ TYRIMŲ ANALIZĖ

Šiame disertacijos skyriuje, siekiant atskleisti pajamų nelygybės turinį, teorines interpretacijas, identifikuoti pagrindinius pajamų nelygybę veikiančius veiksnius bei jų teorinius ir empirinius aspektus, nagrinėjama pajamų nelygybės samprata, matavimo diskusiniai aspektai, teorijos, aiškinančios pajamų nelygybę, pajamų nelygybės veiksnių klasifikacija; atskleidžiami pajamų nelygybę lemiančių pagrindinių veiksnių teoriniai aspektai bei pagrindiniai sąryšio tarp pajamų nelygybės ir ją lemiančių veiksnių (technologinės pažangos, globalizacijos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų, fiskalinės politikos) atliktų empirinių tyrimų rezultatai.

1.1. Pajamų nelygybės sampratos ir matavimo diskusiniai klausimai, teorijų, aiškinančių pajamų nelygybę, analizė

Siekiant atskleisti pajamų nelygybės turinį, pirmiausia pateikiama nelygybės samprata. Pasak J. A. Charleso-Collo (2011), etimologiškai nelygybė reiškia lygybės trūkumą. Ši reikšmė turi neigiamą konotaciją pasiskirstymui tarp atpažįstamų esybių (pvz., individų, namų ūkių, šalių ir kt.), kurios apibrėžia tam tikrą grupę. Neigiama nelygybės konotacija asocijuojasi su teisingumo trūkumu bei skatina lygybės kaip pozityvios etinės vertės kėlimą.

Tačiau, anot J. A. Charleso-Collo (2011), kad būtų analizės objektu, nelygybė turi būti susieta su kitu išmatuojamu elementu (pvz., pajamomis, turtu, vartojimu ir kt.). Taigi svarbu užduoti klausimą – „kieno nelygybė?“ Taip pat, be šio klausimo, pasak A. B. Atkinsono (2003), svarbu atsakyti į dar du klausimus apie nelygybę: „tarp ko?“ ir „kaip matuojama?“ Taigi toliau šių klausimų kontekste pateikiami pagrindiniai aspektai apie nelygybę.

Dažniausiai išskiriama galimybių nelygybė ir rezultatų nelygybė. Rezultatų nelygybė yra siejama su pajamomis, turtu arba išlaidomis, o galimybių nelygybė – su aplinkybėmis, kurios nėra paties individo kontroliuojamos (pvz., lytis, etninė grupė, gimimo vieta, šeimos kilmė, kurios gali lemti tokių paslaugų, kaip švietimo, sveikatos apsaugos, finansinių, nevienodas galimybes jomis naudotis). Rezultatų nelygybė atsiranda dėl tam tikrų galimybių skirtumų ir individų pastangų ir talentų skirtumų (Dabla-Norris ir kt., 2015). Taigi rezultatų ir galimybių nelygybės yra susijusios – rezultatų nelygybę gali sukelti galimybių nelygybė ir atvirkščiai. Ekonominėje mokslinėje literatūroje dažniausiai analizuojama

rezultatų nelygybė, t. y. pajamų, vartojimo ir turto nelygybė (IMF, 2014; Dabla-Norris ir kt., 2015; Stiglitz, 1969). Šioje disertacijoje tiriama pajamų nelygybė.

Atsakant į klausimą, tarp ko yra pajamų nelygybė, galima išskirti 3 pagrindinius aspektus:

- nelygybė tarp gamybos veiksnių pajamų – darbo ir kapitalo (funkcinis pajamų pasiskirstymas) (Bengtsson, Stockhammer, 2021; Stockhammer, 2009; Stockhammer, 2012; Stockhammer, Guschanski, Köhler, 2016; Francese, Mulas-Granados, 2015; Alvarez, 2015);
- nelygybė tarp asmenų / namų ūkių pajamų (Checchi, Garcia-Penalosa, 2010; Sahota, 1978; Dafermos, Papatheodorou, 2013; Milanovic, 2000; Stockhammer, 2012; Daudey, García-Peñalosa, 2007);
- nelygybė tarp skirtingų šalių pajamų (Solt, 2020; Atkinson, Brandolini, 2004; Wade, 2004).

Analizuojant teorijas, aiškinančias pajamų nelygybę, svarbu yra pajamų pasiskirstymas tiek tarp gamybos veiksnių (darbo, kapitalo), tiek pajamų pasiskirstymas tarp asmenų / namų ūkių. Kaip teigia D. Checchi ir C. Garcia-Penalosa (2010), šios pajamų pasiskirstymo rūšys susijusios tarpusavyje ir dažniausiai jas lemia panašios priežastys. Pasak O. Giovannoni (2010), funkciniu pajamų pasiskirstymu pradėta domėtis anksčiau negu asmeniniu pajamų pasiskirstymu. XX a. pirmoje pusėje ekonominėje teorijoje pajamų pasiskirstymas reiškė pasiskirstymą tarp darbo užmokesčio ir pelno. Tik nuo XX a. antros pusės pajamų pasiskirstymas pradedamas suprasti kaip pajamų nelygybė (Giovannoni, 2010).

Su funkciniu pajamų pasiskirstymu siejamos klasikinė, marksistinė, neoklasikinė, Kaldoro, Kalecki, politinės ekonomijos teorijos (Tamašauskienė ir kt., 2016).

Ekonomistai klasikais pajamų pasiskirstymą siejo su pajamų pasiskirstymu tarp darbo, kapitalo ir žemės (Atkinson, 1997). Ankstyviausios teorijos, susijusios su funkciniu pajamų pasiskirstymu, randamos D. Ricardo darbuose. Pasak Ricardo, pirmiausia yra sumokama žemės savininkams nuoma, o po to yra paskirstoma tai, kas liko, t. y. darbo užmokestis ir pelnas. Nuomos kaina siejama su mažėjančiu ribiniu žemės produktyvumu. Pirmiausia panaudojami našiausi žemės plotai, tada lieka mažiau našūs žemės plotai, todėl našiausių žemės plotų nuomos kaina tampa didžiausia. Tačiau Ricardo netaiko mažėjančio ribinio produktyvumo sampratos darbui ir kapitalui. Šiuo atveju dėl darbuotojų skaičiaus augimo

(sąsaja su Malthuso principu) darbo užmokesčio fondas didės sparčiau nei pelnas. Ši situacija gali lemti, kad kapitalo savininkai neturės paskatų plėsti veiklą ir tai prisidės prie ekonomikos augimo sulėtėjimo (Giovannoni, 2010).

Marksistinė teorija, kaip ir klasikinė teorija, pajamų šaltinius susiejo su socialinėmis klasėmis (žemės savininkais, kapitalistais ir darbuotojais) ir jų gaunamomis pajamomis (renta, pelnu ir darbo užmokesčiu). Pasak marksistinės teorijos, produkto pasiskirstymas tarp darbo ir kapitalo yra kapitalistinės gamybos sistemos pagrindas. Šioje sistemoje kapitalistai investuoja į pastovų kapitalą ir kintamą kapitalą (darbo jėgą). Gamybos procese sukurta pridėtinė vertė viršija pradinę vertę pertekliumi. „Darbuotojų išnaudojimo laipsnį rodo pridėtinės vertės norma“ (Tamašauskienė ir kt., 2016).

Neoklasikinėje teorijoje akcentuojama visų gamybos veiksmų mažėjančios grąžos savybė ir visi gamybos veiksniai išreiškiami viena gamybos funkcija. Pagrindinės neoklasikinės (maržinalistų) mokyklos išvados: 1) visiems mokama pagal jų indėlį į gamybos procesą; 2) santykinės gamybos veiksmų dalys laiko atžvilgiu išlieka pastovios. Tačiau pateikiami atvejai, kai šios pastovios santykinės gamybos veiksmų dalys gali kisti dėl technologinės pažangos: Harrodo neutrali technologinė pažanga veikia tik darbo produktyvumą; Solow neutrali technologinė pažanga veikia tik kapitalo produktyvumą; Hickso neutrali technologinė pažanga veikia abiejų veiksmų produktyvumą; 3) viskas paklūsta prigimtinai teisei, kuri yra neišvengiama ir gali būti sutrukdyta tik technologine pažanga, kuri yra egzogeninis veiksnys (Giovannoni, 2010).

Pagrindinės paklausa grįstos teorijos yra Stolperio ir Samuelsono, Kaldoro, Goodwino, Kalecki. Stolperio ir Samuelsono teorija akcentuoja tarptautinės prekybos vaidmenį pajamų pasiskirstymui; Kaldoro pajamų pasiskirstymo teorijoje teigiama, kad pelno dalis priklauso nuo investavimo normos ir kapitalistų ir darbuotojų polinkio taupyti; Goodwino modelyje akcentuojama nedarbo reikšmė pajamų pasiskirstymui, t. y. pajamų pasiskirstymas kinta taip, kad artėtų prie visiško užimtumo situacijos; Kalecki, priešingai negu Kaldoras ir Goodwinas, analizuoja netobulą konkurenciją, t. y. Kalecki teorijoje informacija ir konkurencija yra netobula, svarbiausia yra antkainis už gamybos sąnaudas (antkainis susijęs su monopolijos laipsniu), nepanaudoti darbo ir kapitalo pajėgumai bei valstybės ekonominė politika. Valstybės ekonominė politika Kalecki teorijoje yra esminis veiksnys siekiant teisingesnio pajamų pasiskirstymo (Giovannoni, 2010).

Politinės ekonomijos teorija remiasi prielaida, kad galios santykiai persismelkia į rinkos santykius. Šioje teorijoje akcentuojama derybų proceso

svarba pajamų pasiskirstymui tarp pelno ir darbo užmokesčio (Tamašauskienė ir kt., 2016).

Pasak A. B. Atkinsono (1997), veiksmų pasiskirstymas tarp darbo ir kapitalo yra tik dalis pajamų nelygybės paaiškinimo. Be to, pajamų pasiskirstymas tarp asmenų pradėtas analizuoti XX a. antroje pusėje, nes padidėjo kapitalo savininkų skaičius populiacijoje, kas sukėlė darbuotojų ir kapitalo savininkų aiškaus atskyrimo sumažėjimą; taip pat tapo prieinami duomenys apie asmenines pajamas. Pirmasis pajamų nelygybę su industrializacijos procesu susiejo S. Kuznetsas. Pateikiama apverstos U raidės formos kreivė, kuri vadinama Kuznetso kreive. Ši kreivė rodo, kad ankstyvuose vystymosi etapuose technologinė pažanga ir industrializacija padidina įgūdžių ir kapitalo paklausą, todėl pajamų nelygybė didėja. Tačiau vėliau nykstant tradiciniams sektoriams, pajamų nelygybė pradeda mažėti (Daudey, Garcia-Penalosa, 2007).

Taigi pereinama nuo pajamų pasiskirstymo tarp gamybos veiksmų prie asmeninio pajamų pasiskirstymo, todėl šiuo atveju pajamų nelygybė – tai:

- egzogeninių ir endogeninių aplinkybių, kurios tuo pačiu metu dinamiškai paveikia ir individus, ir gyventojų grupes, derinio rezultatas. Šiuo atveju pajamų nelygybės lygis visuomenėje yra nulemiamas ne tik socialinės politikos, perskirstymo ar ekonominio išsivystymo, bet ir individualių sprendimų, individų pastangų ir produktyvumo, kolektyvinės inercijos, nulemtos bendros kultūros ir aplinkybių (Charles-Coll, 2011);
- pajamų pasiskirstymas tarp asmenų, kuris parodo, kaip individų arba namų ūkių pajamos yra pasiskirsčiusios tarp gyventojų tam tikru laiku (IMF, 2014).

Pasak A. B. Atkinsono (1997), pajamų pasiskirstymas yra susijęs su 3 namų ūkių pajamų šaltiniais: 1) darbo užmokesčiu, 2) kapitalo pajamomis ir 3) lėšų pervedimais.

Dažniausiai kalbant apie pajamų nelygybę akcentuojama **darbo užmokesčio dispersija**. Darbo užmokesčio dispersijos pokyčiai aiškinami šiais aspektais (Atkinson, 1997):

– *Pasiūla ir paklausa įgūdžiams* (angl. *supply and demand for skill*) (įgūdžiais paremtas paaiškinimas) – darbo užmokesčio dispersija priklauso nuo kvalifikuoto ir nekvalifikuoto darbo pasiūlos ir paklausos. Jei kvalifikuoto darbo paklausa didėja, tai didėjanti paklausa didina ir priedą už įgūdžius kvalifikuotiems darbuotojams. Įgūdžiais paremtas paaiškinimas susijęs su darbo paklausos kreivės poslinkiais dėl: 1) vykstančios *tarptautinės prekybos liberalizacijos* – didėja konkurencingumas šalių,

kuriose santykinai mažesni nekvalifikuotų darbuotojų darbo užmokesčiai; 2) *technologinės pažangos*, kuri turi įtakos kvalifikuotam darbui dėl diegiamų automatizacijos ir informacinių technologijų.

– *Alternatyvūs paaiškinimai, susiję su sociologiniu požiūriu*, kai žmonės matomi kaip sąveikaujantys visuomenės nariai. Iš dalies socialinės sąveikos yra institucionalizuotos pasitelkiant *kolektyvines derybas* ir *vyriausybės vaidmenį*. Šiuo atveju paprastas konkurencinis modelis gali būti modifikuotas atsižvelgiant į profsąjungas ar darbdavio derybas ir vyriausybės įtaką tiek dėl kolektyvinių derybų, tiek tiesiogiai dėl atlyginimo nustatymo.

– *Socialiniai papročiai ir normos*. Profsąjungų derybos ir įstatymais nustatomas darbo užmokestis gali būti įtraukti į darbo paklausos ir pasiūlos modelį. Tačiau susiduriama su iššūkiu, kad paklausa ir pasiūla nustato galimas darbo užmokesčio skirtumų ribas, o kiti veiksniai (pvz., socialinės normos) nustato, koks iš tikrųjų yra atlyginimas. Padidėjusi darbo užmokesčio dispersija gali būti nulemta ne tik kvalifikuoto darbo paklausos pokyčio, bet ir socialinių normų pokyčių.

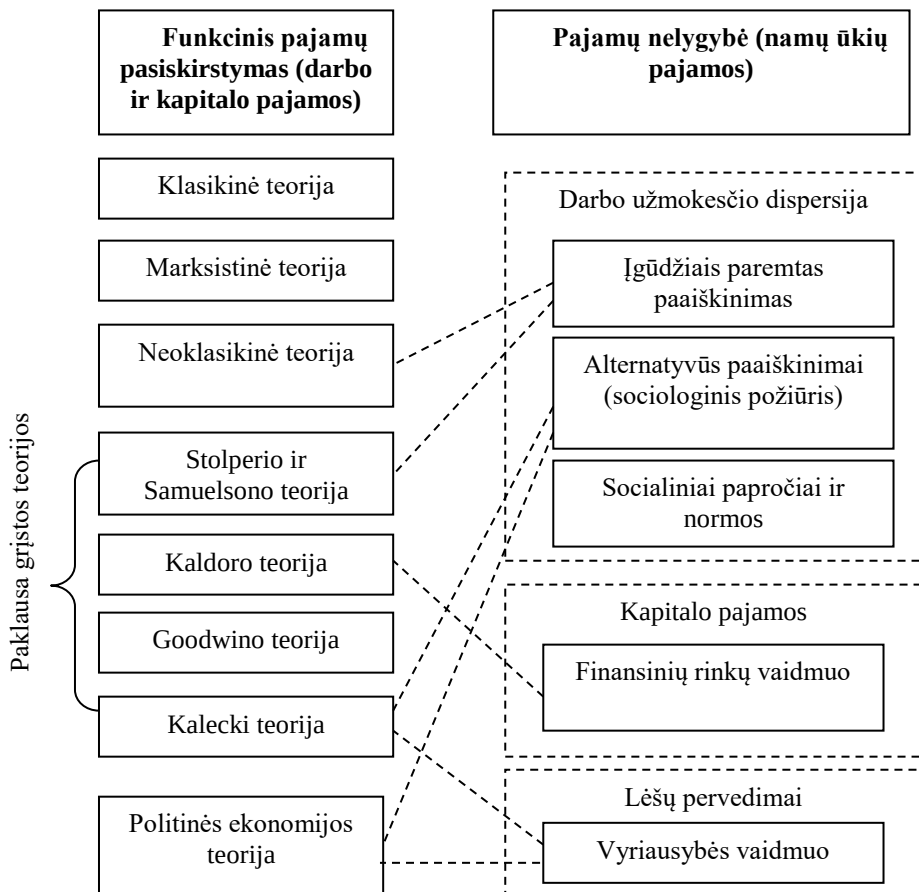
Kitas namų ūkių pajamų šaltinis – **kapitalo pajamos**, kurios priklauso nuo realios palūkanų normos, dividendų, akcijų kainos. Didėjanti reali palūkanų norma gali lemti namų ūkių sprendimus ir prisidėti prie *didėjančios finansinių institucijų, pensijų fondų įtakos* (Atkinson, 1997).

Vienas iš pagrindinių ne darbo pajamų šaltinių yra **lėšų pervedimai**, kurie susiję su socialinės apsaugos sistema. Šiuo atveju dėmesys perkeliamas į *vyriausybės vaidmens reikšmingumą*. Perskirstymo sumažėjimas rodo, kad politiniai pokyčiai prisideda prie nelygybės augimo (Atkinson, 1997).

Palyginus funkcinio pajamų pasiskirstymo ir pajamų nelygybės tarp asmenų / namų ūkių teorinius aspektus, galima išskirti šiuos skirtumus: funkciniam pajamų pasiskirstymui būdingas skirstymas į gamybos veiksniai, o pajamų pasiskirstymas tarp namų ūkių priklauso tiek nuo darbo užmokesčio, tiek nuo kapitalo pajamų, tiek nuo lėšų pervedimų.

Tačiau galima išskirti, kad darbo užmokesčio dispersijos įgūdžiais paremtas paaiškinimas siejasi su tarptautine prekyba, kuri įvardijama Stolperio–Samuelsono teorijoje (žr. 1.1.1 pav.), bei technologine pažanga, kuri minima neoklasikinėje teorijoje. Taip pat darbo užmokesčio dispersijos paaiškinimas sociologiniu požiūriu siejasi su vyriausybės vaidmeniu bei kolektyvinėmis derybomis, kurios minimos Kalecki ir politinės ekonomijos teorijose. Namų ūkių kapitalo pajamų pokyčiai aiškinami finansinių rinkų vaidmeniu, kuris turi sąsają su Kaldoro teorija. Lėšų pervedimams turi įtakos vyriausybės vaidmuo, kuris susijęs tiek su Kalecki, tiek su politinės ekonomijos teorijomis (žr. 1.1.1 pav.).

Kadangi norint pajamų nelygybę ištirti reikia ją išmatuoti, svarbu išanalizuoti, kaip matuojama pajamų nelygybė, kokiais rodikliais išreiškiama, kokie pajamų nelygybės rodiklių privalumai ir trūkumai.

1.1.1 pav. Namų ūkių pajamų nelygybės teorinių aspektų sąsajos su funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip teigia J. A. Charlesas-Collas (2011), nelygybės matai gali būti suskirstyti į normatyvinius ir objektyvius. Normatyviniai nelygybės matavimai siejasi su nelygybės vertinimu socialinės gerovės aspektu, kai yra tam tikras pasiskirstymas, kuris yra geresnis negu kiti pasiskirstymai. Objektyvūs nelygybės matavimai remiasi statistiniais ir matematiniais pajamų dispersijos tarp individų grupės skaičiavimais. Disertacijoje naudojami objektyvūs pajamų nelygybę išreiškiantys rodikliai, todėl toliau pateikiami (žr. 1.1.1 lentelę) šių rodiklių pagrindiniai aspektai.

**Pajamų nelygybę išreiškiantys rodikliai bei jų pagrindiniai
privalumai ir trūkumai**

Rodiklis	Skaiciavimo formulė	Privalumai ir / arba trūkumai
Santykinis vidutinis nuokrypis (D)	$D = \sum_{i=1}^n \mu - y_i / n \mu,$ čia: μ – populiacijos pajamų vidurkis; y_1 – individualios pajamos; n – populiacijos dydis.	Atskleidžia, kiek individualios pajamos skiriasi nuo pajamų vidurkio. Tačiau šis rodiklis neparodo nelygybės kitimo, jei pajamos iš vieno individo perėjo kitam individui.
Variacija (V)	$V = \sum_{i=1}^n (\mu - y_i)^2 / n$ čia: μ – populiacijos pajamų vidurkis; y_1 – individualios pajamos; n – populiacijos dydis.	Pagrindinė problema, kad šis rodiklis gali neatskleisti pajamų nelygybės skirtumų, pvz., mažiau egalitarinis pajamų pasiskirstymas su mažesnėmis vidutinėmis pajamomis ir daugiau egalitarinis pajamų pasiskirstymas su didesnėmis vidutinėmis pajamomis gali rodyti tokią pat variaciją.
Variacijos koeficientas (C)	$C = \frac{\sqrt{V}}{\mu},$ čia: V – variacija; μ – populiacijos pajamų vidurkis.	Šis koeficientas panaikina skirtingų vidurkių reikšmių problemą ir jautriai reaguoja į pajamų perkėlimą iš vieno lygio į kitą. Tačiau vienas iš pagrindinių šio rodiklio trūkumų yra tai, kad jo skaičiavimas paremtas vidutinėmis pajamomis.
Logaritmų dispersija (L), logaritmų standartinis nuokrypis (H)	$L = \sum_{i=1}^n \frac{(\log y_i - \log \mu)^2}{n}$ $H = \sum_{i=1}^n \sqrt{\frac{(\log \mu - \log y_i)}{n}}$	Šie rodikliai taip pat turi trūkumų, nes paremti vidutinėmis pajamomis.
Pajamų dalies ir pajamų kvantilio santykis	Dažniausiai lyginami skirtumai tarp mažiausias ir didžiausias pajamas gaunančių asmenų pajamų grupių, pvz., 20/20 santykiu lyginama 20 proc. didžiausias pajamas gaunančių pajamų dalis su 20 proc. mažiausias pajamas gaunančių asmenų pajamų dalimi (kvintilinis pajamų diferenciacijos koeficientas).	Atskleidžia skirtumus tarp skirtingų pajamų grupių, kurios gali būti surikiuotos pagal pajamų kvantilius (dažniausiai naudojami pajamų kvintiliai ir deciliai). Nors šis matavimo būdas yra paprastas ir dažnai naudojamas, pagrindinis trūkumas yra tas, kad šis rodiklis yra jautrus tik lyginant dvi pajamų dalis ir neparodo viso pasiskirstymo pasikeitimo.

Rodiklis	Skaiciavimo formulė	Privalumai ir / arba trūkumai
Theilo indeksas	$T_T = T_{\alpha=1} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n \left(\frac{y_i}{y} \cdot \ln \frac{y_i}{y} \right)$	Šio rodiklio trūkumas yra tas, kad nėra galimybės palyginti skirtingų dydžių populiacijos (priešingai negu Hooverio indeksas).
Hooverio indeksas	$H = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n \left \frac{E_i}{E_{total}} - \frac{A_i}{A_{total}} \right $, čia: E_i – pajamos i kvantilio; N – skaičius kvantilių; A_i – dydis i kvantilio (individų skaičius); E_{total} – visų kvantilių pajamų suma; A_{total} – visų individų suma.	Atskleidžia pajamų proporciją, kurią reiktų perskirstyti iš pusės viršutinių pajamų dalies į apatinės pajamų dalies pusę tam, kad būtų pasiekta maksimali pasiskirstymo lygybė. Kaip ir Theilo indekso atveju, Hooverio indekso reikšmės apima nuo 0 iki 1, kur 0 reiškia visišką lygybę (nereikia perskirstymo), o 1 reiškia maksimalią pajamų nelygybę (kai visos pajamos turi būti perskirstytos).
Gini koeficientas	$Gini = \frac{N+1}{N-1} - \frac{2}{N(N-1)\mu} (\sum_{i=1}^n P_i Y_i)$, čia: P_i – asmens i (su pajamomis Y) pajamų rangas P , kur skurdžiausiems asmenims priskiriamas N rangas, o turtingiausiems – 1.	Gini koeficientas kinta nuo 0 iki 1 (arba nuo 0 iki 100 proc.), kur 0 rodo visišką lygybę, o 1 – visišką nelygybę. Jei Gini koeficientas didesnis už 0,3 (arba 30 proc.), tai pajamų nelygybė laikoma esmine problema. Šis koeficientas jautrus pokyčiams pasiskirstymo viduryje ir mažiau jautrus pokyčiams, įvykusiems pasiskirstymo uodegose.
Palmos santykis	10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalies santykis su 40 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalies santykiu	Šis rodiklis jautresnis pasiskirstymo uodegose negu Gini koeficientas.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis J. A. Charlesu-Collu (2011), R. Zabarauskaite, I. Blažiene (2012), S. Jain-Chandra ir kt. (2016).

Apibendrinant pajamų nelygybės rodiklių pagrindinius matavimo aspektus, galima teigti, kad santykinio vidutinio nuokrypio ir variacijos rodikliai neatskleidžia pajamų nelygybės skirtumų; variacijos koeficiento, logaritmų dispersijos rodikliai paremti vidutinėmis pajamomis; pajamų dalies ir pajamų kvantilio santykio, Palmos santykio rodikliai atskleidžia tik dviejų pajamų grupių pajamų skirtumus; Theilo, Hooverio, Gini rodikliai parodo, kiek yra nutolta nuo visiškos lygybės ir visiškos nelygybės.

Apibendrinant šiame poskyryje analizuotą pajamų nelygybės turinį bei teorijas, aiškinančias pajamų nelygybę, galima teigti, kad pajamų nelygybė susijusi su rezultatais, išreikšta pajamomis, nelygybe, kuri gali atsirasti dėl galimybių skirtumų ir asmeninių pastangų, talentų skirtumų. Pajamų nelygybė gali būti vertinama analizuojant pajamų skirtumus tarp gamybos

veiksmų, t. y. darbo ir kapitalo, pajamų skirtumus tarp namų ūkių, pajamų skirtumus tarp šalių. Nors ekonominėje teorijoje pirmiausia buvo analizuojamas pajamų pasiskirstymas tarp darbo ir kapitalo, vystantis industrializacijos procesui XX a. viduryje pradėta vertinti pajamų nelygybė tarp asmenų / namų ūkių, nes nebebuvo aiškaus atskyrimo tarp darbuotojų ir kapitalo savininkų. Pajamų nelygybės teoriniai aspektai yra susiję su funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis, t. y. paklausa ir pasiūla įgūdžiams susijusi su neoklasikine teorija (per technologinę pažangą), su Stolperio–Samuelsono teorija (per tarptautinę prekybą); sociologinis požiūris susijęs su Kalecki teorija (per vyriausybės vaidmenį), su politinės ekonomijos teorija (per kolektyvines derybas, vyriausybės vaidmenį); finansinių rinkų vaidmuo susijęs su Kaldoro teorija; vyriausybės vaidmuo lėšų pervedimams susijęs su Kalecki ir politinės ekonomijos teorijomis. Atskleidus pajamų nelygybės turinį bei teorinius aspektus, toliau bus siekiama aiškintis pajamų nelygybės sąsajas su pajamų nelygybės galimomis priežastimis.

1.2. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai ir jų klasifikacija

Pajamų nelygybės teoriniai aspektai siejami su pajamų nelygybės priežastimis (tarptautinės prekybos liberalizavimu, technologine pažanga, finansinių institucijų vaidmeniu, vyriausybės vaidmeniu, kolektyvinėmis derybomis), todėl yra aktualu išanalizuoti, kokie išskiriami pajamų nelygybės veiksniai, kaip juos galima suklasifikuoti, kokie pagrindiniai pajamų nelygybės veiksmų teoriniai aspektai. Taigi 1.2 poskyris skirtas pajamų nelygybę lemiančių veiksmų klasifikacijai pateikti ir pajamų nelygybę lemiančių veiksmų pagrindiniams teoriniams aspektams atskleisti.

1.2.1. Pajamų nelygybę lemiančių veiksmų klasifikacija

Siekiant išskirti pagrindinius pajamų nelygybės veiksmus, svarbu atskleisti, kaip veiksniai yra klasifikuojami. Analizuojant pajamų nelygybės klasifikavimo būdus, nustatyta, kad klasifikacija pradedama nuo stambesnių veiksmų grupių, kurios būna detalizuojamos. Stambiausias pajamų nelygybės veiksmų klasifikavimas gali būti pagal endogeninius ir egzogeninius veiksmus (Charles-Coll, 2011). Pasak J. A. Charleso-Collo (2011), *endogeninių veiksmų grupė* apima specifines individualias aplinkybes, kurios gali paveikti ateities pajamas per lyginamąjį pranašumą, kuris pasireiškia aukštesniu produktyvumu ar didesniu socialiniu

konkurencingumu, o **egzogeninių veiksnių grupė** apima išorines sąlygas, kurios gali paveikti pajamas. Kadangi egzogeniniai veiksniai apima išorines sąlygas, tai šie veiksniai gali būti suskaidyti į rinkos ir institucinius veiksnius. **Rinkos veiksniai** siejami su paklausos ir pasiūlos pokyčiais konkurencingose rinkose, kurie įvyksta, pavyzdžiui, dėl technologinės pažangos, globalizacijos procesų, o **instituciniai veiksniai** susiję su nustatomomis žaidimo taisyklėmis ir kokiais būdais jos yra įgyvendinamos (Stiglitz, 2016).

Pasak J. A. Charleso-Collo (2011), pagrindiniai išskiriami **endogeniniai veiksniai** yra šie: įgimti gebėjimai: intelektas, charizma, asmenybė, fizinės savybės ir pan.; papildantys įgimtus gebėjimus: įvairūs individų pasirinkimai, kurie gali paskatinti arba pakenkti įgimtiems gebėjimams; fiziniai skirtumai tarp individų: lytis, rasė.

J. A. Charleso-Collo (2011) išskirtus egzogeninius veiksnius galima suskirstyti į rinkos veiksnius ir institucinius veiksnius. **Egzogeniniai rinkos veiksniai**: žemės koncentracija (siejasi su žemės ūkio veikla, kurios vaidmuo mažas), kapitalo koncentracija (siejasi su pramone); darbo rinka (gali būti kaip veiksnys arba tarpininkas, per kurį veikiama pajamų nelygybė); imigracija (gali paveikti per darbo rinką); technologinė pažanga (gali paveikti per darbo rinką); ekonominiai ciklai; globalizacija (prekybos ir finansų liberalizacija); ekonominis išsivystymas. **Egzogeniniai instituciniai veiksniai**: švietimas: švietimo politika, švietimo prieinamumas; profesinių sąjungų derybinė galia (gali paveikti per darbo rinką); ekonominė politika; struktūriniai trūkumai formalioje nuosavybės sistemoje.

Be minėtų veiksnių, M. F. Forsteris ir I. G. Tóthas (2015) išskiria šiuos veiksnius: makroekonominė struktūra bei demografinė ir visuomenės struktūra (rinkos veiksniai); perskirstymas per mokesčius ir išlaidas bei politiniai procesai (instituciniai veiksniai).

Analizuojant mokslinius straipsnius, pastebima, kad tarp rinkos veiksnių poveikio pajamų nelygybei dažniausiai įvardijami **globalizacijos** (Nolan, Richiardi, Valenzuela, 2019; Cabral, García-Díaz, Mollick, 2016; Lim, McNelis, 2016; Sheng, 2015; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Elmawazini ir kt., 2013; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2008; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013; Franco, Gerussi, 2013; Çelik, Basdas, 2010; Wade, 2004), **technologinės pažangos** (Cetin, Demir, Saygin, 2021; Richmond, Triplett, 2017; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2008; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013), **finansializacijos** (Kaldor, 2021; Haan, Sturm, 2017; Stockhammer, Guschanski, Köhler, 2016; Soons, 2016; Alvarez, 2015; Hermes, 2014; Zalewski, Whalen, 2010) veiksniai. O moksliniuose straipsniuose pastebima, kad tarp institucinių veiksnių poveikio pajamų

nelygybei dažniausiai įvardijami *darbo rinkos institucijų* (Fortin, Lemieux, Lloyd, 2021; Josifidis, Supic, Beker Pucar, 2017; Jaumotte, Buitron, 2015; Obadić, Šimurina, Sonora, 2014; Checchi, García-Peñalosa, 2008; Checchi, Garcia-Penalosa, 2010; Calderón, Chong, 2009) ir *fiskalinės politikos veiksniai* (Hailemariam, Sakutukwa, Dzhumashev, 2020; Saez, 2017; Arestis, Gonzalez-Martinez, 2016; IMF, 2014; Feld, Schnellenbach, 2014; Obadić, Šimurina, Sonora, 2014; Bastagli, Coady, Gupta, 2012; Kenworthy, Pontusson, 2005).

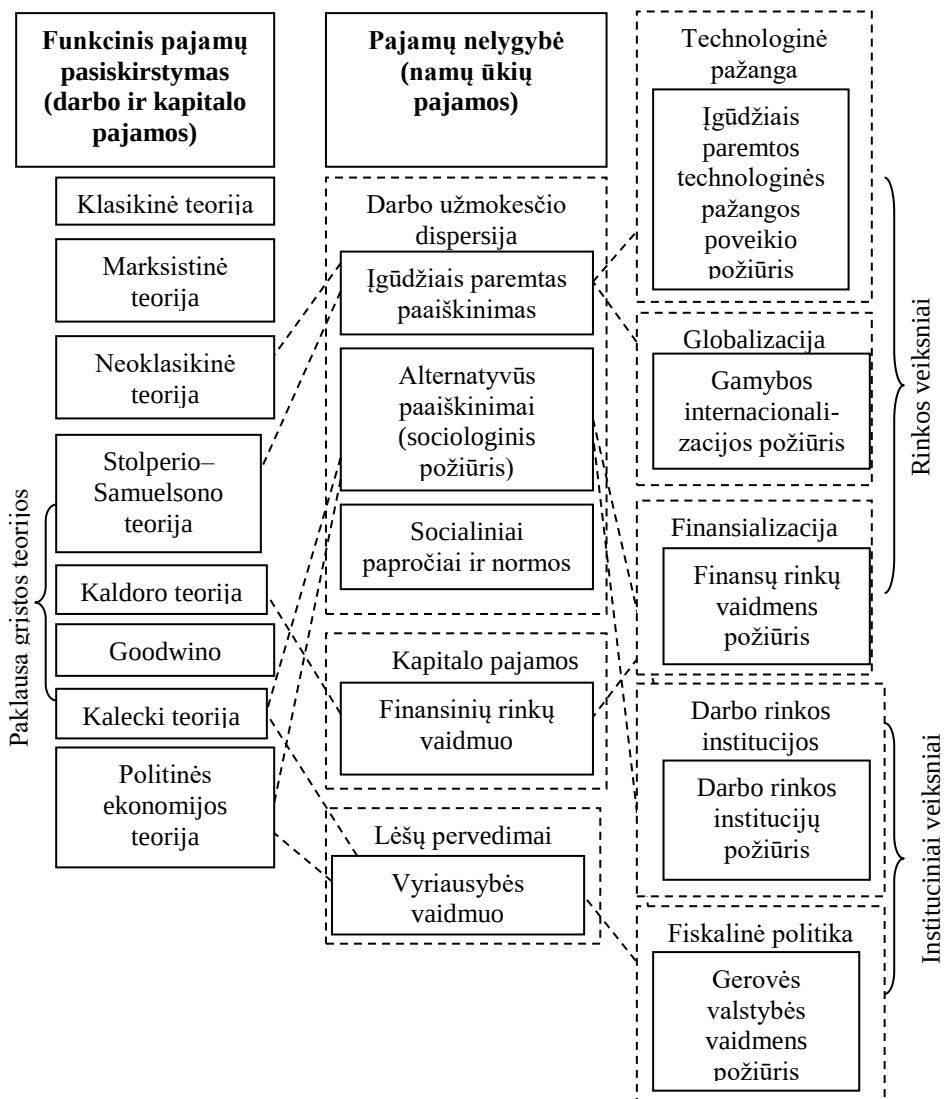
Analizuodami galimas pajamų nelygybės priežastis, t. y. pajamų nelygybės veiksnus, G. Guidetti ir B. Rehbeinas (2014) išskiria aštuonis ekonominėje literatūroje aprašomus požiūrius. Nelygybė yra sudėtingas ir daugiadimensis reiškinyss ir kiekvienas požiūris išskiria galimą nelygybės priežastį, taip pat šie požiūriai gali būti tarpusavyje suderinti (Guidetti, Rehbein, 2014):

- Žmogiškojo kapitalo požiūris. Šiuo požiūriu siekiama paaiškinti skirtingas individų pajamas. Šis požiūris yra pagrindinis teorinis pagrindas, naudojamas ekonomistų neoklasikų;
- Įgūdžiais paremtos technologinės pažangos poveikio požiūris. Šis požiūris susijęs su naujų technologijų diegimu, kurios paveikia santykinę aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausą (paklausa didėja), palyginti su vidutinės kvalifikacijos darbuotojais (paklausa sumažėja);
- Gamybos internacionalizacijos požiūris. Šiuo požiūriu vertinamas rinkų globalizacijos poveikis pajamų nelygybei, kuris susijęs su informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis bei palankia tarptautinės prekybos institucine aplinka. Išsivysčiusiose šalyse dėl globalizacijos padidėja aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausa (dėl to išauga jų darbo užmokestis), o žemos ar vidutinės kvalifikacijos darbuotojų paklausa mažėja. Taigi išsivysčiusiose šalyse didėja darbo užmokesčio nelygybė. Besivystančiose šalyse poveikis gali būti priešingas, nes dėl globalizacijos skatinami industrializacijos ir darbo vietų kūrimo procesai, kai išsivysčiusių šalių įmonės perkelia dalį savo veiklos į besivystančias šalis;
- Darbo rinkos institucijų požiūris. Išskiriami pagrindiniai 3 institucijų tipai, veikiantys pajamų nelygybę: darbo sutartys ir juos reglamentuojantys įstatymai; darbo jėgos priklausymo profesinėms sąjungoms laipsnis; kolektyvinių derybų buvimas ir jų aprėpties laipsnis;

- Gerovės valstybės vaidmens (angl. *role of the welfare state*) požiūris. Šiuo požiūriu akcentuojamas vyriausybės vaidmuo perskirstant pajamas, formuojant mokesčių politiką; gerovės valstybės vaidmens sumažėjimas siejamas su augančia pajamų nelygybe (vyriausybės vaidmuo pasireiškia fiskalinės politikos sprendimais, kurių įtaka augančios pajamų nelygybės problemai gali sumažėti dėl rinkos veiksnių didesnio svorio pajamų nelygybei);
- Nelygybės požiūris. Nelygybė suvokiama kaip autoregresinis procesas, t. y. kai praeityje buvęs nelygybės lygis turi įtakos dabartiniam pajamų nelygybės lygiui;
- Kapitalizmo modelių ir institucinio papildomumo požiūris. Šis požiūris grindžiamas institucinio papildomumo idėja, kai institucijos sąveikauja tarpusavyje ir sukuria institucinę pusiausvyrą, kuri veikia rinką ir visus susijusius ūkio subjektus. Nors paklausos ir pasiūlos jėgos išlieka svarbios, jos negali veikti be institucinio konteksto ir jį sudarančių sąveikaujančių institucijų tinklo;
- Įmonių valdymo požiūris. Išskiriamos šio požiūrio dvi kryptys: akcentuojamos skirtingos atlyginimų nustatymo sistemos skirtinguose gamybos instituciniuose kontekstuose; akcentuojamas aukščiausio lygio vadovų atlyginimų ir turtingiausių pajamų dalies didėjimas, kuris susijęs su mikroekonominiu rinkų (ne)valdymu, dėl kurio mažėja įmonių konkurencingumas ir atsiranda oligopolinė padėtis.

Šie požiūriai, kurie išskiria galimas nelygybės priežastis, turi sąsają su prieš tai 1.1.1 paveiksle minėtomis funkcinio pajamų pasiskirstymo ir namų ūkių pajamų (darbo užmokesčio, kapitalo pajamų ir lėšų pervedimų) teorinėmis sąsajomis. Taigi galima papildyti 1.1.1 paveiksle pateiktas teorines sąsajas tarp funkcinio pajamų pasiskirstymo ir pajamų nelygybės, įtraukiant pagrindinius pajamų nelygybės požiūrius (žr. 1.2.1 pav.).

Pasak J. E. Stiglitzo (2016), rinka neveikia vakuume – ji veikia tam tikroje suformuotoje institucinėje aplinkoje, todėl svarbu vertinti tiek rinkos, tiek institucinių veiksnių poveikį pajamų nelygybei. Todėl išskirti šioms 2 veiksnių grupėms priklausančius veiksniai, kurie, kaip buvo minėta anksčiau, dažniausiai minimi tarp veiksnių, lemiančių pajamų nelygybę (globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos veiksniai). Taigi šie minimi veiksniai susieti su pajamų nelygybės požiūriais (žr. 1.2.1 pav.).

1.2.1 pav. Pajamų nelygybės teorinių aspektų, funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijų ir pajamų nelygybės požiūrių sąsajos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Apibendrinant galima teigti, kad pajamų nelygybė gali būti siejama su minėtais 3 pajamų šaltiniais ir pajamų nelygybės požiūriais: 1) darbo užmokesčiu, kuris susijęs su globalizacijos, technologinės pažangos procesais, darbo rinkos institucijomis bei fiskaline politika; 2) kapitalo pajamomis, kurios susijusios su finansų rinkų vaidmeniu; 3) lėšų pervedimais, kurie susiję su vyriausybės vaidmeniu (fiskaline politika). Todėl detaliau analizuojant pajamų nelygybės priežastis, svarbu įvertinti su

šiomis pajamomis susijusius aspektus ir, toliau analizuojant pajamų nelygybę lemiančius veiksnius, vadovautis įgūdžiais paremtos technologinės pažangos požiūriu (pajamų nelygybę veikia technologinė pažanga), gamybos internacionalizacijos požiūriu (pajamų nelygybę veikia globalizacija), darbo rinkos institucijų požiūriu (pajamų nelygybę veikia darbo rinkos institucijos), gerovės valstybės vaidmens požiūriu (veikia fiskalinė politika) bei finansų rinkų vaidmens požiūriu (veikia finansializacija).

1.2.2. Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai

Pateikus ir pagrindus naudojamus pagrindinius pajamų nelygybę lemiančius veiksnius (globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos), svarbu šiuos veiksnius išanalizuoti detaliau. Toliau pateikiami veiksniai ir juos nagrinėję autoriai (žr. 1.2.1 lentelę) bei aptariami kiekvieno veiksnio teoriniai aspektai bei jo poveikis pajamų nelygybei.

1.2.1 lentelė

Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai

Veiksniai		Autoriai	Būdingas požiūris (angl. approach)
Globalizacija	Prekybos globalizacija	Ean, T. G., Mansor, S., Ling, S. (2020); Nolan, B., Richiardi, M., Valenzuela, L. (2019); D'Elia, E., De Santis, R. (2018); Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Suphaphiphat, N., Ricka, F., Tsounta, E. (2015); Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014); Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013); Wade, R. H. (2004); Lin, F., Fu, D. (2015); Cabral, R., Garcia-Diaz, R., Mollick, A. V. (2016); Lim, G. C., McNelis, P. D. (2016); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002); Celik S., Basdas, U. (2010); Koske, I., Wanner, I. (2013); Franco, C., Gerussi, E. (2013), Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016), Bahmani-Oskooee, M., Hegerty, S. W., Wilmeth, H. (2008)	Gamybos internacionalizacijos požiūris.
	Finansinė globalizacija	Çelik, O. (2021a; 2021b); Ean, T. G., Mansor, S., Ling, S. (2020); D'Elia, E., De Santis, R. (2018); Dabla-Norris, E.,	

Veiksniai		Autoriai	Būdingas požiūris (angl. approach)
		Kochhar, K., Suphaphiphat, N., Ricka, F., Tsounta, E. (2015); Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014); Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013); Wade, R. H. (2004); Cabral, R., Garcia-Diaz, R., Mollick, A. V. (2016); Lim, G. C., McNelis, P. D. (2016); Sheng, L. (2015); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002); Celik S., Basdas, U. (2010); Koske, I., Wanner, I. (2013), Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016)	
	Bendra globalizacija	Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013)	
	Migracija	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)	
Technologinė pažanga	Informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimas	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013); Richmond, K., Triplett, R. E. (2017); Kristal, T., Cohen, Y. (2017); Weiss, M., Garloff, A. (2011); Koske, I., Wanner, I. (2013)	Įgūdžiais paremtos technologinės pažangos poveikio požiūris
	Priedas už gebėjimus (angl. <i>skill premium</i>)	Nolan, B., Richiardi, M., Valenzuela, L. (2019); Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015); Daudey, E., García-Peñalosa, C. (2007)	
Finansializacija	Finansinis gilinimas (vietinių finansinių rinkų vystymasis)	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Suphaphiphat, N., Ricka, F., Tsounta, E. (2015); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016); Haan, J., Sturm, J. (2017)	Finansų rinkų vaidmens požiūris
	Finansinis vystymasis	Altunbas, Y., Thornton, J. (2021); Darcillon, T. (2015); Haan, J., Sturm, J. (2017); Ghossoub, E. A., Reed, R. R. (2017)	
	Finansinė liberalizacija	Haan, J., Sturm, J. (2017)	
	Bankinės / finansinės krizės	Haan, J., Sturm, J. (2017); Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014)	
	Mikrofinansų intensyvumas	Hermes, N. (2014)	

	Veiksniai	Autoriai	Būdingas požiūris (angl. approach)
Darbo rinkos institucijos	Darbo rinkos lankstumas	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015)	Darbo rinkos institucijų požiūris
	Priklausymas profesinėms sąjungoms	Keune, M. (2021); Darcillon, T. (2015); Huber, E., Stephens, J. D. (2014); Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010); Obadic, A., Šimurina, N., Sonora, R. (2014); Hoeven, R. (2010); Calderon, C., Chong, A. (2009); Koske, I., Wanner, I. (2013); Kristal, T., Cohen, Y. (2017); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002); Fortin, N. M., Lemieux, T. (1997); Josifidis, K., Supic, N. (2016)	
	Darbo apsaugos įstatymai	Darcillon, T. (2015)	
	Darbo užmokesčio nustatymo derybinė galia	Keune, M. (2021); Darcillon, T. (2015); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002); Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)	
	Bendras gerovės valstybės dosnumas	Darcillon, T. (2015)	
	Kapitalas vienam darbuotojui	Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)	
	Minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio santykis	Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)	
Fiskalinė politika	Vyriausybės vartojimas	Blancheton, B., Chhorn, D. (2021); Hailemariam, A., Sakutukwa, T., Dzhumashev, R. (2020); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016)	Gerovės valstybės vaidmens požiūris
	Išlaidos socialinei apsaugai	Le-rong, Y., Xiao-yun, L. (2021); Tridico, P. (2015)	
	Mokesčių politika	Doorley, K., Callan, T., Savage, M. (2021); Obadic, A., Šimurina, N., Sonora, R. (2014); Koske, I., Wanner, I. (2013)	
	Persikirstymo politika	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Suphaphiphat, N., Ricka, F., Tsounta, E. (2015); Koske, I., Wanner, I. (2013)	

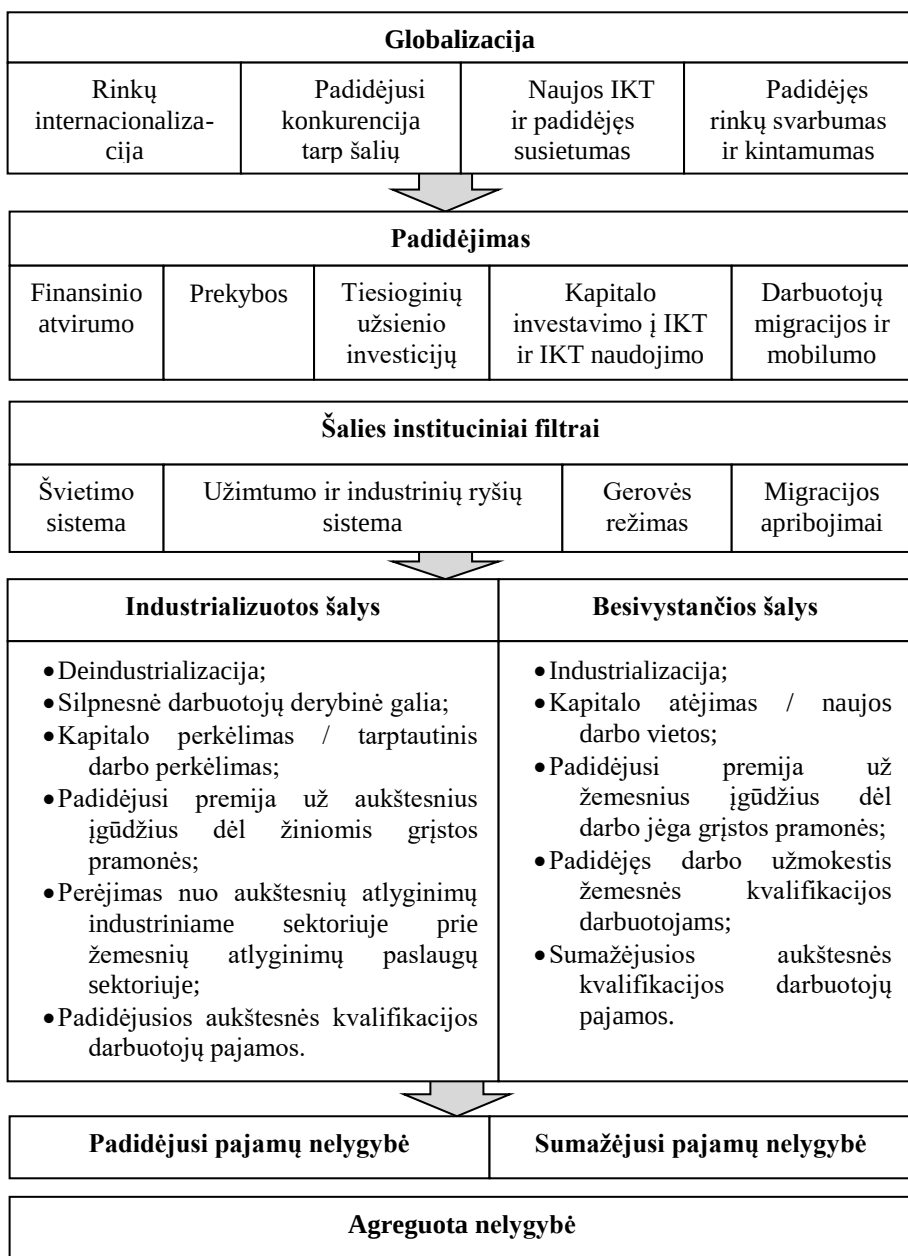
Veiksniai	Autoriai	Būdingas požiūris (angl. approach)
Švietimas (išsilavinimas)	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Suphaphiphat, N., Ricka, F., Tsounta, E. (2015); Abdullah, A., Doucouliagos, H., Manning, E. (2013); Koske, I., Wanner, I. (2013); Huber, E., Stephens, J. D. (2014); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)	
Dekomodifikacija	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)	

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remianti lentelėje nurodytais autoriais.

Globalizacija gali būti apibūdinama keturiais tarpusavyje susijusiais struktūriniais pokyčiais (Mills, 2009): 1) rinkų internacionalizacija ir mažėjanti sienų reikšmė ekonominiams sandoriams; 2) didesnė konkurencija tarp šalių; 3) padidėjęs pasaulio susietumas dėl naujų informacinių ir komunikacinių technologijų; 4) padidėjęs rinkų svarbumas ir kintamumas.

Sąsaja tarp globalizacijos ir nelygybės daugiausia buvo ištirta literatūroje pradedant nuo **Stolperio ir Samuelsono teoremos**. Remiantis šia teorema galima teigti, kad išsivysčiusios industrinės šalys yra labiau kapitalui intensyvios ekonomikos ir jose gausu kvalifikuoto darbo, todėl tikimasi, kad prekyba bus naudinga kvalifikuotam darbui ir nuostolinga nekvalifikuotam darbui bei visa tai didins pajamų nelygybę. Darbui intensyviose šalyse, kurios dažniausiai yra besivystančios šalys, prekyba, tikėtina, sukels didėjančius regioninius skirtumus (Heimberger, 2020; Tridico, 2015).

Dažniausiai, analizuojant globalizacijos poveikį pajamų nelygybei, išskiriamas prekybos ir finansinio atvirumo poveikis (žr. 1.2.1 lentelę). Globalizacijos procesas paskatina prekybos ir finansinį atvirumą, kuris, esant tam tikrai šalies institucinei aplinkai, veikia pajamų nelygybę (Ean, Mansor, Ling, 2020; Ploszaj, Singh, Su, 2020; Khan, Nawaz, 2019; Florian, Clemens, Niklas, 2018; Mills, 2009; žr. 1.2.2 pav.).

1.2.2 pav. Sąryšio tarp globalizacijos ir pajamų nelygybės mechanizmai

Šaltinis: Mills, M. (2009).

Prekybos ir finansinis atvirumas turi mišrų poveikį pajamų nelygybei, kuris dažniausiai priklauso nuo šalies ekonomikos išsivystymo ir gamybos struktūros pobūdžio (Altunbas, Thornton, 2021; Lim, McNelis, 2016; Dabla-Norris ir kt., 2015; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Mills, 2009).

Prekybos atvirumas didina konkurencingumą, efektyvumą. Iš dalies dėl technologinės pažangos didėjanti prekyba didina pajamų nelygybę. Taip pat didėjantys prekybos srautai gali sumažinti pajamų nelygybę kylančiose rinkose ir besivystančiose ekonomikose, o kartu padidinti paklausą ir atlyginimus žemesnės kvalifikacijos darbuotojams (Dabla-Norris ir kt., 2015).

Finansinis atvirumas gali palengvinti efektyvų tarptautinį kapitalo pasiskirstymą ir prisidėti prie tarptautinės rizikos pasidalinimo. Taip pat didėjantys finansiniai srautai, ypač TUI ir portfelio srautai, gali padidinti pajamų nelygybę tiek išsivysčiusiose, tiek besivystančiose šalyse. Vienas iš paaiškinimų yra užsienio turto ir įsipareigojimų koncentracija aukštos kvalifikacijos reikalaujančiuose sektoriuose. TUI gali paveikti specifinės kvalifikacijos technologinę pažangą ir tai gali būti susiję su specifinės kvalifikacijos darbo užmokesčio derybomis (Dabla-Norris ir kt., 2015).

Analizuojant pajamų nelygybės priežastis ir jų sąsajas su gerovės valstybe, pasak A. B. Atkinsono (2003), globalizacijos poveikis pajamų nelygybei gali skirtis atsižvelgiant į kiekvienos šalies gerovės valstybės apimtį. Globalizacija ir technologinė pažanga sumažina nekvalifikuoto darbo paklausą. Šie pokyčiai susiję su gerovės valstybės pobūdžiu. Šalyse, kurioms būdingas darbo užmokesčio lankstumas, paklausos pokyčiai didina darbo užmokesčio dispersiją. Šalyse, kurioms būdingas darbo užmokesčio grindų nustatymas, paklausos pokyčiai gali lemti nekvalifikuotų darbuotojų nedarbo išaugimą.

Taip pat P. Tridico (2018) pabrėžia, kad svarbus globalizacijos poveikis pajamų nelygybei ir gerovės valstybės tvarumui. Remiantis neoklasikine ir neoliberalia paradigma galima teigti, kad globalizacija sumažina gerovės valstybę, nes aukštesnis valstybės išlaidų lygis lemia didesnius mokesčius įmonėms. Todėl jei vyriausybė nesumažins išlaidų socialinei apsaugai, nesumažins mokesčių, įmonės persikels į kitas šalis ir tai lems investicijų bei užimtumo sumažėjimą. Globalizacija lemia kapitalo savininkų derybinės galios išaugimą, lyginant su žemos kvalifikacijos darbuotojų derybine galia. Taigi keliama efektyvumo tezė, kad globalizacijos sąlygomis, norint palaikyti užimtumą ir investicijas šalyje, reikia sumažinti gerovės valstybės dydį. Tačiau didesnės gerovės valstybės šalininkai pateikia kompensavimo tezę, kuria teigiama, kad dėl globalizacijos padidėjusią pajamų nelygybę reikia mažinti didinant gerovės valstybę, t. y. vyriausybę, siekdama kompensuoti praradimus dėl globalizacijos procesų, turėtų didinti gerovę užtikrinančias išlaidas (Tridico, 2018).

Technologinė pažanga dažniausiai minima kaip didinanti pajamų nelygybę (Nolan, Richiardi, Valenzuela, 2019; Lim, McNelis, 2016). Pasak

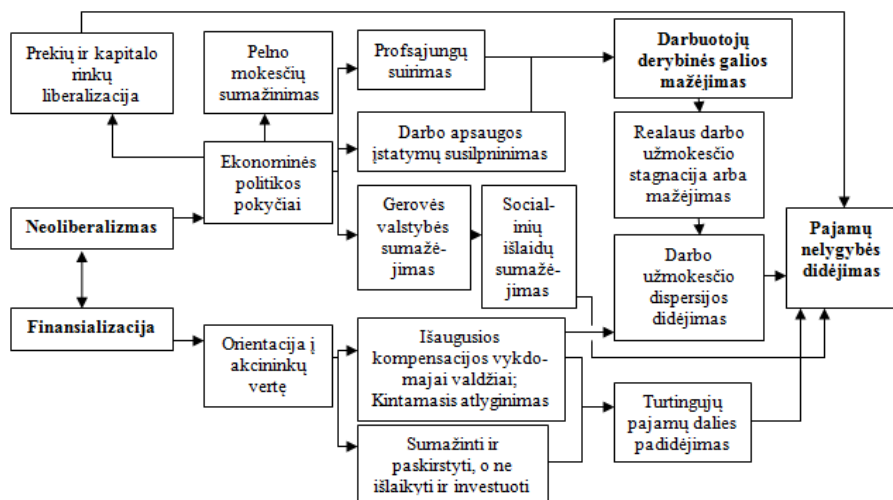
E. Dablos-Norris ir kt. (2015), technologinė pažanga siejama su padidėjusiu produktyvumu, gerove. Tačiau technologinė pažanga gali būti susijusi ir su didėjančia darbo pajamų nelygybe dėl priedo už gebėjimus (angl. *skill premium*) didėjimo. Visa tai gali padidinti kapitalo ir kvalifikuoto darbo paklausą, palyginti su žemos kvalifikacijos ir nekvalifikuotu darbu. Iš vienos pusės, išsilavinimui didėjant gerėja darbo pasirinkimo galimybės, didėja atlyginimai, iš kitos pusės, pajamų nelygybė gali tiek didėti, tiek mažėti ir tai priklauso nuo priedo už gebėjimus dydžio. Švietimo įtaka pajamų nelygybei priklauso nuo įvairių veiksnių, kaip investicijų į švietimą dydžio, kurį skiria individai ir valstybė, ir šių investicijų grąžos (Dabla-Norris ir kt., 2015).

Taip pat technologinė pažanga nuo XX a. 9 dešimtmečio tapo daugiau didinanti kapitalą, o ne darbą. Taigi darbo dalis sumažėjo. Vienas iš paaiškinimų susijęs su įgūdžiais paremta technologine pažanga, kai naujos technologijos papildo aukštos kvalifikacijos darbuotojus, o žemos kvalifikacijos darbuotojus – pakeičia. Tai susiję su anksčiau minėtais darbo paklausos pokyčiais ir darbo užmokesčio skirtumais tarp kvalifikuoto ir nekvalifikuoto darbo (Stockhammer, 2009). Taigi technologinė pažanga tiesiogiai ir neigiamai gali paveikti žemos kvalifikacijos darbuotojus ir didinti pajamų nelygybę, jei nėra užtikrinama socialinė parama ir socialinės institucijos (Tridico, 2018).

Diskutuoti apie *finansializaciją* pradėta apie 1970 metus, siejant ją su tokiais procesais kaip finansų rinkų dereguliacija, finansinės inovacijos, įmonių valdymo pokyčiai, padidėjusi namų ūkių skola. Tuo pačiu metu vyko ir kiti makroekonominiai procesai: sumažėjo investicijų lygis, augo pajamų nelygybė, didėjo finansinis nestabilumas (Karwowski, Shabani, Stockhammer, 2017).

Finansializacija dažniausiai siejama su augančia pajamų nelygybe (De Vita, Luo, 2020; Stiglitz, 2012; Razgūnė, 2017; Dünhaupt, 2014; Golebiowski, Szczepankowski, Wisniewska, 2016; Palley, 2008). Vienas iš pagrindinių aspektų yra finansinė liberalizacija, kuri lemia vyriausybės vaidmens sumažėjimą ir padidėjusį finansinių rinkų vaidmenį, o tai prisideda prie finansinės veiklos apimčių padidėjimo, t. y. finansinio vystymosi (Haan, Sturm, 2017). Tačiau finansializacija gali būti siejama su mažėjančia pajamų nelygybe (Bodea, Houle, Kim, 2021; Demir ir kt., 2020; De Vita, Luo, 2020). Pavyzdžiui, didėjant galimybei pasiskolinti, t. y. paskoloms, mažėja pajamų nelygybė (De Vita, Luo, 2020). Tačiau J. D. G. Woodas (2020) nustatė didėjančią pajamų nelygybę esant didesnei galimybei gauti paskolas.

1.2.3 paveiksle pateikta finansializacijos poveikio pajamų nelygybei schema.

1.2.3 pav. Finansializacijos poveikis pajamų nelygybei

Šaltinis: Dünhaupt, P. (2014).

Pasak P. Dünhaupt (2014), neoliberalizmo ir finansializacijos įtaka lemia ekonominės politikos pokyčius, kurie prisideda prie prekių ir kapitalo rinkų liberalizacijos, darbo rinkos pokyčių (susijusių su darbo apsaugos įstatymų susilpnėjimu, profsąjungų suirimu, kurie mažina darbuotojų derybinę galią), gerovės valstybės sumažėjimo. Taigi prekių ir kapitalo rinkų liberalizacija (susijusi su globalizacijos procesu), darbo užmokesčio dispersijos didėjimas, turtingųjų pajamų dalies didėjimas, išlaidų socialinei apsaugai sumažėjimas prisideda prie pajamų nelygybės augimo.

Darbo rinkos institucijos apima socialinės apsaugos sistema (programos ir bedarbio pašalpos, ankstyva pensijų sistema ir pajamų rėmimo įvairios socialinės formos; darbo įstatymų skirtingi aspektai (minimaliojo darbo užmokesčio įstatymas, darbo apsaugos teisės aktai ir teisės aktų vykdymas); aktyvios darbo rinkos politikos įgyvendinimas; dalyvavimas profesinėse sąjungose ir kolektyvinės derybos (Obadic, Šimurina, Sonora, 2014).

Darbo rinkos institucijų pokyčiai prisideda prie pajamų nelygybės kitimo. Lankstesnė darbo rinka gali paskatinti nelygybę dėl žemesnės kvalifikacijos darbuotojų nepaisitakymo. Mažėjantis priklausymas profesinėms sąjungoms gali sumažinti darbuotojų derybines galias ir didinti nelygybę bei didinti turtingiausių pajamų dalį. Tam, kad gerėtų pajamų pasiskirstymas, reikalingas darbo rinkos reguliavimas (pvz., minimalusis darbo užmokestis, būrimasis į profesines sąjungas, socialinės apsaugos prisidėjimas) (Dabla-Norris ir kt., 2015).

Pasak P. Tridico (2018), išsivysčiusiose šalyse darbo lankstumas auga. Tačiau vienoms šalims būdinga labiau reguliuojama darbo rinka (pvz., Austrija, Belgija, Prancūzija, Vokietija), kitoms būdingas didesnis darbo rinkos lankstumas ir aukštesnis darbo apsaugos lygis (pvz., Danija, Švedija, Suomija), dar kitoms – labai lanksti darbo rinka (JAV, Jungtinė Karalystė, Airija). Viduržemio gerovės režimo šalims (Italija, Ispanija, Graikija) bei daugeliui buvusių komunistinių ekonomikų Europoje būdingi tiek liberalūs, tiek korporatyviniai elementai kartu su didėjančiu darbo lankstumu. Taip pat mažėjantis priklausančiųjų profsajungoms skaičius susijęs su darbo rinkos institucijų silpnėjimu. Dažniausiai lankstesnė darbo rinka lemia aukštesnę pajamų nelygybę.

Fiskalinė politika. Priešingai negu neoliberalizmo ekonominiame mokyme, kuriame rinkos yra efektyvios, gerovės valstybės vaidmens požiūriu atveju rinkos nėra efektyvios. Kadangi egzistuoja rinkos ydos, tampa svarbus vyriausybės vaidmuo, kuris turėtų užtikrinti tinkamą rinkų veikimą (Stiglitz, 2017).

Vyriausybės išsivysčiusiose šalyse nelygybę veikia per viešą politiką: progresyviuos mokesčius, socialinius lėšų pervedimus, t. y. fiskalinę politiką (Le-rong, Xiao-yun, 2021; Doorley, Callan, Savage, 2021; Condon, Wichowsky, 2020; Dabla-Norris ir kt., 2015). Paprastai kontinentinių Europos šalių, turinčių žemesnį pajamų nelygybės lygį, išlaidų socialinei apsaugai lygis didesnis. Anglosaksų šalys – priešingai – turi didesnį pajamų nelygybės lygį ir mažesnį išlaidų socialinei apsaugai lygį. Viduržemio, naujosios ES šalys bei kylančių rinkų šalys susiduria su augančia pajamų nelygybe ir mažėjančiomis išlaidomis socialinei apsaugai (Tridico, 2018).

Apibendrinant globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos teorinius aspektus, galima teigti, kad veiksmų poveikis ir jo skirtumai pajamų nelygybei priklauso nuo šalių išsivystymo lygio, vyriausybės vaidmens (gerovės valstybės apimčių). Globalizacija išsivysčiusiose šalyse dėl technologinės pažangos didina pajamų nelygybę, o besivystančiose šalyse gali sumažinti pajamų nelygybę dėl padidėjusių prekybos apimčių nulemtu išaugusio nekvalifikuoto darbo apmokėjimo padidėjimo. Tačiau globalizacija ir technologinė pažanga gali sumažinti nekvalifikuoto darbo paklausą ir padidinti pajamų nelygybę. Finansializacijos poveikis pajamų nelygybei gali priklausyti nuo vyriausybės vaidmens, t. y. kuo labiau sumažėja vyriausybės vaidmuo, tuo labiau gali padidėti pajamų nelygybė. Darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei skirtumus gali lemti darbo lankstumas ir darbo apsaugos lygis. Fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei skirtumus tarp šalių gali lemti skirtingas išlaidų socialinei apsaugai lygis. Siekiant toliau analizuoti

veiksnių poveikį pajamų nelygybei, pateikiama atliktų mokslinių empirinių tyrimų analizė.

1.3. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio empirinių tyrimų analizė

Ankstesniame poskyryje buvo išskirti 5 veiksniai (globalizacijos, finansializacijos, technologinės pažangos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos), galintys lemti pajamų nelygybę, o šio poskyrio tikslas – išanalizuoti atliktus empirinius mokslinius tyrimus, kuriuose išskiriami šie veiksniai. Pagrindiniai šio poskyrio uždaviniai yra išskirti naudojamus rodiklius veiksniams išreikšti, atskleisti empirinių tyrimų rezultatus, rodančius veiksnių poveikį pajamų nelygybei. 1 priede pateikti detalesni kiekvieno išanalizuoto empirinio tyrimo aspektai.

Išanalizavus atliktus empirinius tyrimus, galima išskirti tris jų grupes: 1) empiriniai tyrimai, kuriuose analizuojamas tik vienas veiksnys: a) finansializacija (Haan, Sturm, 2017; Hermes, 2014), b) globalizacija (Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Elmawazini ir kt., 2013; Lin, Fu, 2016), c) darbo rinkos institucijos (Checchi, Garcia-Penalosa, 2010); d) technologinė pažanga (Richmond, Triplett, 2017); 2) empiriniai tyrimai, kuriuose analizuojami du veiksniai: a) globalizacijos ir technologinės pažangos veiksniai (Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013), b) darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos veiksniai (Obadić, Šimurina, Sonora, 2014); 3) empiriniai tyrimai, kuriuose analizuojami trys ir daugiau veiksnių (Dabla-Norris ir kt., 2015; Jain-Chandra ir kt., 2016; Darcillon, 2015; Huber, Stephens, 2014; Alderson, Nielsen, 2002; Kristal, Cohen, 2017). Reikia pastebėti, kad dažniausiai tyrėjai, analizuojantys vieną ar keletą veiksnių, į tyrimą įtraukia kontrolinius kintamuosius, kurie atspindi kitus veiksnius (žr. 1 priedą). Tačiau nėra gausu tyrimų, kurie akcentuotų veiksnių, lemiančių pajamų nelygybę, kompleksinį vertinimą, įtraukiant tiek rinkos, tiek institucinius veiksnius. Tik vieno ar dviejų veiksnių išskyrimas empiriniuose tyrimuose neatskleidžia bendro pajamų nelygybės priežasčių vaizdo.

Remiantis atlikta mokslinės literatūros analize galima teigti, kad vienuose tyrimuose vertinamas nelygybę lemiančių veiksnių poveikis pasaulio šalyse (Haan, Sturm, 2017; Richmond, Triplett, 2017; Jain-Chandra ir kt., 2016), kituose tyrimuose vertinamas poveikis išsivysčiusių ir besivystančių šalių grupėse (Dabla-Norris ir kt., 2015; Jaumotte ir kt., 2013), dar kituose tyrimuose analizuojamas poveikis tik besivystančiose šalyse (Lin, Fu, 2016; Hermes, 2014). Taip pat atlikta nemažai tyrimų, kuriuose vertinamas skirtingų nelygybę lemiančių veiksnių poveikis išsivysčiusiose

EBPO šalyse (Darcillon, 2015; Huber, Stephens, 2014; Checchi, Garcia-Penalosa, 2010; Alderson, Nielsen, 2002), bei keletas tyrimų, kuriuose analizuojamas poveikis ES šalyse (Asteriou ir kt., 2014; Obadić ir kt., 2014). Atliktų empirinių tyrimų analizė parodė, kad nėra gausu tyrimų, kuriuose būtų vertinamos ES šalių pajamų nelygybės priežastys ir galimi skirtumai tarp šalių, atsižvelgiant į šalims būdingus socialinius modelius, kurie atskleidžia, koks šalyse yra vyriausybės vaidmuo.

Toliau pateiktos lentelės (žr. 1.3.1–1.3.5 lenteles), išskiriančios kiekvieną veiksnį, kokie rodikliai naudojami atspindėti veiksmus ir koks veiksmų poveikis pajamų nelygybei.

1.3.1 lentelė

Globalizacijos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai

Veiksny	Veiksnį išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
Prekybos globalizacija	Eksporto ir importo santykis su BVP (prekybos atvirumas)	Mažina	Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016); Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
		Didina	Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013)
		Nereikšmingas	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015)
	Aukštųjų technologijų eksporto santykis su BVP	Mažina	Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014)
	Realios prekybos apimtys	Mažina (autokratinėse šalyse) Didina (demokratinėse šalyse)	Lin, F., Fu, D. (2016)
	Produktų kainų indeksas	Mažina (autokratinėse šalyse) Didina (demokratinėse šalyse)	Lin, F., Fu, D. (2016)
	Vidutinė tarifo kaina	Mažina	Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
	Pietinių šalių	Didina	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)

Veiksny	Veiksnį išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
	importo skvarbumas (santykis su BVP)		
Finansinė globaliza- cija	Užsienio turto ir įsipareigojimų santykis su BVP	Didina	D'Elia, E., De Santis, R. (2018); Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
	Tiesioginių užsienio investicijų santykis su BVP	Didina	Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014); Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
	Akcijų rinkos kapitalizacijos santykis su BVP	Didina	Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014)
	Kapitalo sąskaitos atvirumas, išreikštas Chinno–Ito indeksu	Didina Nereikšmin- gas	Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014) Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
	Paprastųjų akcijų portfelio santykis su BVP	Didina	Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
	Skolos santykis su BVP	Didina	Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)
	Tiesioginių užsienio investicijų santykis su darbo jėga	Didina	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)
Bendra globaliza- cija	KOF indeksas	Didina	Çelik, O. (2021a); Konstantinou, P., Rizos, A., Stratopoulou, A. (2021); Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013)
Migracija	Neto migracija	Didina	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais autoriais.

Analizuojant empirinių tyrimų rezultatus apie globalizacijos įtaką pajamų nelygybei, atskleista, kad dažniausiai globalizaciją atspindi prekybos globalizacija ir finansinė globalizacija (Huh, Park, 2021; D'Elia, De Santis, 2018; Dabla-Norris ir kt., 2015; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Elmawazini ir kt., 2013; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013; Alderson, Nielsen, 2002). Taip pat išskiriamas bendras globalizaciją atspindintis veiksnys, kuris išreiškiamas KOF indeksu (Çelik, 2021a; Konstantinou, Rizos, Stratopoulou, 2021; Elmawazini ir kt., 2013), bei migracijos veiksnys, išreikštas neto migracija (Alderson, Nielsen, 2002). Kaip matyti 1.3.1 lentelėje, dažniausiai prekybos globalizacija išreiškiama eksporto ir importo santykiu su BVP, kuris parodo prekybos atvirumą, o jo poveikis pajamų nelygybei nėra vienareikšmis: vienuose tyrimuose nustatyta, kad prekybos atvirumui didėjant, pajamų nelygybė mažėja (Jain-Chandra ir kt., 2016; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013), kituose tyrimuose – kad pajamų nelygybė didėja (Elmawazini ir kt., 2013), dar kituose – kad poveikis nereikšmingas (Dabla-Norris ir kt., 2015). Naudojant kitus prekybos globalizacijos rodiklius nustatyta, kad aukštųjų technologijų santykis su BVP (Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014), vidutinė tarifo kaina (Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013) mažina pajamų nelygybę, o pietinių šalių importo skvarbumas didina pajamų nelygybę (Alderson, Nielsen, 2002). Dar vienas atliktas tyrimas (Lin, Fu, 2016) parodė, kad prekybos poveikis pajamų nelygybei gali būti skirtingas autokratinėse ir demokratinėse besivystančiose šalyse: autokratinėse šalyse mažina pajamų nelygybę, o demokratinėse – didina. Šie autokratiinių ir demokratiinių besivystančių šalių skirtumai aiškinami tuo, kad autokratinėse šalyse vyrauja Heckscherio–Ohlino (HO) prekybos modelis (parduodamos galutinės prekės), o demokratinėse šalyse vyrauja Feenstros ir Hansono prekybos modelis (parduodamos tarpinės prekės). Analizuojant finansinės globalizacijos įtaką pajamų nelygybei nustatyta, kad dažniausiai finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę (Dabla-Norris ir kt., 2015; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014; Elmawazini ir kt., 2013; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013; Alderson, Nielsen, 2002). Tačiau naudodami kapitalo sąskaitos atvirumą išreiškiantį rodiklį F. Jaumotte, S. Lallas ir C. Papageorgiou (2013) nustatė, kad poveikis nereikšmingas. Analizuojant bendrą globalizacijos įtaką (išreikštą KOF indeksu) pajamų nelygybei, nustatyta, kad globalizacija didina pajamų nelygybę (Elmawazini ir kt., 2013). Taigi išanalizuoti empirinių tyrimų rezultatai parodė, kad globalizacijos poveikis pajamų nelygybei nėra vienareikšmis: iš vienos pusės, finansinė globalizacija dažniausiai didina pajamų nelygybę, iš kitos pusės, prekybos globalizacija pajamų nelygybę mažina.

1.3.2 lentelėje pateikti apibendrinti empirinių tyrimų, kuriuose naudoti veiksniai, atspindintys technologinę pažangą, rezultatai.

1.3.2 lentelė

Technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai

Veiksny	Veiksnį išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
Informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) naudojimas	IKT kapitalo dalis bendrame kapitale	Didina	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016); Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013); Richmond, K., Triplett, R. E. (2017)
	Interneto naudotojų skaičius, tenkantis 100 gyventojų	Mažina	Richmond, K., Triplett, R. E. (2017)
	Mobilių ryšio naudotojų skaičius, tenkantis 100 gyventojų	Mažina	Richmond, K., Triplett, R. E. (2017)
	Plačiajuostės radijo signalų sistemos naudotojų skaičius, tenkantis 100 gyventojų	Didina	Richmond, K., Triplett, R. E. (2017)
Priedas už gebėjimus (angl. <i>skill premium</i>)	Vidutinis visų mokymosi metų skaičius 15 m. ir vyresnių žmonių populiacijoje ¹	Nereikšmingas Didina (išsivysčiusiose šalyse)	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais autoriais.

¹ Apima pagrindinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą.

Technologinės pažangos poveikis pajamų nelygybei dažniausiai išreiškiamas per IKT kapitalo dalies bendrame kapitale rodiklį, kuris, kaip nustatyta, didina pajamų nelygybę (Dabla-Norris ir kt., 2015; Jain-Chandra ir kt., 2016; Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013; Richmond, Triplett, 2017). Tačiau K. Richmond ir R. E. Triplettas (2017) analizuodami 109 šalis nustatė, kad skirtingos informacinių ir komunikacinių technologijų rūšys turi skirtingą poveikį pajamų nelygybei: interneto ir mobiliojo ryšio naudojimas mažina pajamų nelygybę, o plačiajuostės radijo signalų sistemos naudojimas didina pajamų nelygybę. Taip pat išskiriamas priedo už gebėjimus (Dabla-Norris ir kt., 2015) veiksnys. Šis veiksnys yra susijęs su įgūdžiais paremtos technologinės pažangos poveikio požiūriu, kuris akcentuoja darbuotojų kvalifikaciją. E. Dabla-Norris ir kt. (2015) analizuodami 1980–2012 m. 100 šalių nustatė, kad priedo už gebėjimus bendras poveikis pajamų nelygybei yra nereikšmingas, išskyrus tik išsivysčiusias šalis, kur priedo už gebėjimus poveikis pajamų nelygybei nustatytas reikšmingas teigiamas, t. y. didina pajamų nelygybę. Vertinant technologinės pažangos įtaką pajamų nelygybei, pasigendama tyrimų, kuriuose būtų atsižvelgiama, kaip technologinė pažanga veikia pajamų nelygybę skirtingų socialinių modelių kontekste.

Toliau pateikiamas finansializacijos poveikis pajamų nelygybei (žr. 1.3.3 lentelę).

1.3.3 lentelė

Finansializacijos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai

Veiksnys	Veiksnių išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
Finansinis gilinimas (vietinių finansinių rinkų vystymasis)	Privataus kredito santykis su BVP	Didina	De Vita, G., Luo, Y. (2020); Alexiou, C., Trachanas, E., Vogiazas, S. (2021); Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016); Haan, J., Sturm, J. (2017)
		Mažina (išsivysčiusiose šalyse)	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015)
Finansinis vystymasis	Akcijų rinkų kapitalizacijos koeficientas	Nereikšmingas	Darcillon, T. (2015)

Veiksny	Veiksni išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
	Akcijų rinkos bendros vertės santykis su BVP	Nereikšmingas	Darcillon, T. (2015)
	Banko kreditų santykis su BVP	Didina	Darcillon, T. (2015)
Finansinė liberalizacija	Finansinės liberalizacijos indeksas pagal Abiad, A. ir kt.	Didina	Haan, J., Sturm, J. (2017)
Bankinės / finansinės krizės	Fiktyvus kintamasis, įgaunantis 0 reikšmę prieš krizę ir 1 reikšmę po krizės	Didina	Haan, J., Sturm, J. (2017); Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014)
Mikrofinansų intensyvumas	Aktyvių skolininkų dalis bendrame gyventojų skaičiuje	Mažina	Hermes, N. (2014)
	Bendros mikrofinansų paskolų vertės santykis su BVP	Mažina	Hermes, N. (2014)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais autoriais.

Finansializaciją galima atspindėti šiais pagrindiniais empiriniuose tyrimuose naudojamais veiksniais: finansinis gilinimas, finansinis vystymasis, finansinė liberalizacija, bankinės / finansinės krizės, mikrofinansų intensyvumas. Tyrimuose nustatyta (Dabla-Norris ir kt., 2015; Jain-Chandra ir kt., 2016; Haan, Sturm, 2017), kad finansinio gilinimo veiksnio, išreikšto privataus kredito santykio su BVP rodikliu, poveikis pajamų nelygybei yra teigiamas, t. y. didina pajamų nelygybę. Tačiau E. Dabla-Norris ir kt. (2015) nustatė, kad finansinio gilinimo poveikis pajamų nelygybei išsivysčiusiose šalyse yra reikšmingas neigiamas, t. y. mažina pajamų nelygybę. Taip pat N. Hermeso (2014) atlikto tyrimo, kuriame analizuota 70 besivystančių šalių, rezultatai parodė, kad finansializacija, išreikšta mikrofinansų intensyvumo veiksmu, mažina pajamų nelygybę. Finansinio vystymosi, išreikšto akcijų rinkų kapitalizacijos koeficientu ir akcijų rinkos bendros vertės santykio su BVP rodikliu, poveikis pajamų nelygybei statistiškai nereikšmingas, o banko kreditų

santykio su BVP rodiklio poveikis pajamų nelygybei teigiamas, t. y. didina pajamų nelygybę (Darcillon, 2015). Taip pat empiriniuose tyrimuose nustatyta, kad pajamų nelygybę didina finansinė liberalizacija (Haan, Sturm, 2017) bei bankinės / finansinės krizės (Haan, Sturm, 2017; Asteriou, Dimelis, Moudatsou, 2014). J. Haanas ir J. Sturmas (2017) tyrė ne tik atskirų veiksnių įtaką pajamų nelygybei, bet ir poveikį pajamų nelygybei per veiksnių sąveikas. Šiame tyrime buvo nustatyta, kad finansinės liberalizacijos didėjimas didina pajamų nelygybę, augant finansiniam išsivystymui; finansinės liberalizacijos įtaka pajamų nelygybei priklauso nuo politinių institucijų kokybės (nustatyta, kad finansinės liberalizacijos poveikis pajamų nelygybės didėjimui yra didesnis šalyse, kuriose aukštesnė politinių institucijų kokybė).

1.3.4 lentelėje pateiktas darbo rinkos institucijas išreiškiančių kintamųjų poveikis pajamų nelygybei.

1.3.4 lentelė

Darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų rezultatai

Veiksny	Veiksni išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
Darbo rinkos lankstumas	Įdarbinimo, atleidimo, kolektyvinių derybų, minimaliojo darbo užmokesčio reguliavimo mastas	Didina	Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015)
Priklausymas profesinėms sąjungoms	Priklausančių profesinėms sąjungoms dalis nuo dirbančiųjų	Mažina	Keune, M. (2021); Darcillon, T. (2015); Huber, E., Stephens, J. D. (2014); Kristal, T., Cohen, Y. (2017); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)
		Nereikšmingas	Obadić, A., Šimurina, N., Sonora, R. (2014)
		Didina (per darbo užmokesčio skirtumų ir nedarbo lygio kanalus)	Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)

Veiksny	Veiksnį išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
Darbo apsaugos įstatymai	Susideda iš trijų komponentų (nuolatinių darbuotojų apsauga nuo atleidimo; laikinojo įdarbinimo formų reguliavimas; specialūs kolektyvinio atleidimo reikalavimai), kuriuos pateikia EBPO	Mažina	Darcillon, T. (2015)
Darbo užmokesčio nustatymo derybinė galia	Darbo užmokesčio nustatymo derybinės galios laipsnis ²	Nereikšmingas	Darcillon, T. (2015)
		Mažina	Keune, M. (2021); Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)
		Mažina (per darbo dalies kanalą)	Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)
Bendras gerovės valstybės dosnumas	Gerovės valstybės dosnumo indeksas	Nereikšmingas	Darcillon, T. (2015)
Kapitalas vienam darbuotojui	Kapitalo ir darbo santykis	Didina (per darbo dalies ir nedarbo lygio kanalus)	Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)
Minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio santykis	Minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio santykis	Didina (per darbo užmokesčio skirtumų ir nedarbo lygio kanalus)	Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais autoriais.

² Koduojamas šiais skaičiais: 5, 4, 3, 2, 1. Skaičius 5 reiškia, kad derybinė galia turi įtakos visai ekonomikai, o skaičius 1 reiškia fragmentuotą derybinę galią, apimančią dažniausiai įmonės lygmenį (Darcillon, 2015).

Analizuojant empirinius tyrimus apie darbo rinkos institucijų įtaką pajamų nelygybei, nustatyta, kad pajamų nelygybę didina didėjantis darbo rinkos lankstumas (Dabla-Norris ir kt., 2015). Taip pat nustatyta, kad priklausymas profesinėms sąjungoms dažniausiai mažina pajamų nelygybę (Alexiou, Trachanas, Vogiazas, 2021; Keune, 2021; Darcillon, 2015; Huber, Stephens, 2014; Kristal, Cohen, 2017; Alderson, Nielsen, 2002). Tačiau A. Obadić, N. Šimurina ir R. Sonora (2014) 2000–2011 m. 28 ES šalių tyrime nustatė, kad priklausymo profesinėms sąjungoms poveikis pajamų nelygybei nereikšmingas. Nustatytas darbo apsaugos įstatymų poveikis pajamų nelygybei yra reikšmingas neigiamas, t. y. mažina pajamų nelygybę (Darcillon, 2015). Tiriant 18 OECD šalių 1980–2012 m. nustatyta, kad darbo užmokesčio nustatymo derybinės galios poveikis pajamų nelygybei statistiškai nereikšmingas (Darcillon, 2015), o tiriant 16 OECD šalių 1967–1992 m. nustatyta, kad šis poveikis reikšmingas neigiamas, t. y. mažina pajamų nelygybę (Alderson, Nielsen, 2002). D. Checchi ir C. Garcia-Penalosa (2010) darbo rinkos institucijų poveikį pajamų nelygybei analizavo per 3 kanalus: darbo dalies; darbo užmokesčio skirtumų; nedarbo lygio. Šiame tyrime analizuojant 16 OECD šalių 1960–2000 m. nustatyta, kad darbo rinkos institucijų poveikis nėra vienareikšmis. Iš vienos pusės, didesnis priklausymas profesinėms sąjungoms padidino nedarbo lygį ir pajamų nelygybę. Iš kitos pusės, didesnis derybų koordinavimas sumažino darbo užmokesčio skirtumus, padidino darbo dalį ir tai lėmė pajamų nelygybės mažėjimą. Aukštesnis minimalusis darbo užmokestis sumažino darbo užmokesčio skirtumus, tačiau padidino nedarbo lygį ir tai lėmė, kad bendras poveikis pajamų nelygybei yra didėjanti pajamų nelygybė. Nedarbo pašalpos neturėjo įtakos pajamų nelygybei. Aukštesnis kapitalo darbo santykis didino darbo dalį, o kartu didino darbo užmokesčio skirtumus ir nedarbo lygį, taigi bendras poveikis yra didėjanti pajamų nelygybė (Checchi, Garcia-Penalosa, 2010).

T. Darcillono (2015) tyrime išanalizuota, kaip sąveika tarp finansinio vystymosi ir darbo rinkos institucijų veikia pajamų nelygybę. Nustatyta, kad aukštesnis akcijų rinkų likvidumo laipsnis susijęs su pajamų nelygybės mažėjimu, kai yra aukštas priklausymo profesinėms sąjungoms lygis; didesnė bankinių kreditų dalis susijusi su didėjančia pajamų nelygybe, kai priklausymas profesinėms sąjungoms yra žemas.

Toliau pateikiamas fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei (žr. 1.3.5 lentelę).

**Fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei empirinių tyrimų
rezultatai**

Veiksny	Veiksnį išreiškiantis rodiklis	Poveikis pajamų nelygybei	Tyrimai
Vyriausybės vartojimas	Vyriausybės galutinių vartojimo išlaidų santykis su BVP	Mažina	Blancheton, B., Chhorn, D. (2021); Hailemariam, A., Sakutukwa, T., Dzhumashev, R. (2020); Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016)
Išlaidos švietimui	Išlaidų švietimui santykis su BVP	Mažina	Jianu, I. (2020); Huber, E., Stephens, J. D. (2014)
Mokesčių politika	Mokestinių pajamų santykis su BVP	Mažina Mažina (socialinės įmokos darbo mokesčiai); Nereikšmingas (kapitalo ir vartojimo mokesčiai)	Obadić, A., Šimurina, N., Sonora, R. (2014)
Besimokantys vidurinėje mokykloje	Besimokančiųjų vidurinėje mokykloje dalis nuo mokyklinio amžiaus populiacijos	Mažina	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)
Dekomodifikacija	Ligos, motinystės, nedarbo programų dekomodifikacijos indeksas	Mažina	Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais autoriais.

Fiskalinę politiką atspindi šie veiksniai: vyriausybės vartojimas (Turnovsky, Erauskin, 2021; Blancheton, Chhorn, 2021; Jain-Chandra ir kt., 2016), išlaidos švietimui (Şenol, Orhan, 2021; Jianu, 2020; Huber, Stephens, 2014), mokesčiai (Papanikolaou, 2021; Deller, Maher, Stallmann, 2020; Obadić, Šimurina, Sonora, 2014), besimokantys vidurinėje mokykloje, dekomodifikacija (Alderson, Nielsen, 2002). Visų šių veiksmų poveikis pajamų nelygybei yra reikšmingas neigiamas, t. y. mažina pajamų nelygybę. Taip pat reiktų paminėti, kad atskirų mokesčių poveikis pajamų nelygybei

nėra toks pat (Obadić, Šimurina, Sonora, 2014): socialinių įmokų ir darbo mokesčių nustatytas poveikis neigiamas (mažina pajamų nelygybę), o kapitalo ir vartojimo mokesčių poveikis – nereikšmingas.

Keletas autorių savo tyrimuose nustatė, kurie veiksniai daro didesnę poveikį pajamų nelygybės pokyčiams, o kurie mažesnę. E. Dabla-Norris ir kt. (2015) tirdami 100 šalių 1980–2012 m. nustatė, kad per šį laikotarpį tiek išsivysčiusiose šalyse, tiek kylančių rinkų ir besivystančiose šalyse pajamų nelygybė didėjo. Šiame tyrime nustatyta, kad visų šalių atveju didžiausią įtaką pajamų nelygybės didėjimui turėjo darbo rinkos lankstumas, šiek tiek mažesnę įtaką (mažėjimo tvarka) turėjo finansinis gilinimas, technologinė pažanga ir globalizacija, o geresni sveikatos rezultatai mažino pajamų nelygybę. Taip pat, kaip ir visų šalių atveju, kylančių rinkų ir besivystančiose šalyse minimi tie patys veiksniai, didinantys ir mažinantys pajamų nelygybę – tik šioje šalių grupėje pastebėta, kad didesnę įtaką pajamų nelygybės didėjimui daro technologinė pažanga negu finansinis gilinimas. Išsivysčiusių šalių grupėje didžiausią įtaką pajamų nelygybės didėjimui turėjo priedas už gebėjimus, o po to darbo rinkos lankstumas, globalizacija, technologinė pažanga ir finansinis gilinimas (Dabla-Norris ir kt., 2015).

Taigi minėtame tyrime vyrauja darbo rinkos lankstumo veiksnio įtaka pajamų nelygybės didėjimui. Tačiau F. Jaumotte, S. Lallo, C. Papageorgiou (2013) tyrime, analizuojančiame 51 šalį 1981–2003 m., nustatyta, kad labiausiai pajamų nelygybės pokyčiams įtakos turi technologinė pažanga ir globalizacija (technologinės pažangos poveikis didesnis). Šiame tyrime, kaip ir E. Dablos-Norris ir kt. (2015) tyrime, nustatyta, kad išsivysčiusiose šalyse technologinė pažanga ir globalizacija didina pajamų nelygybę, tačiau F. Jaumotte, S. Lallo, C. Papageorgiou (2013) tyrimo rezultatai parodė, kad didesnę įtaką turi technologinė pažanga. Besivystančių šalių grupėje technologinė pažanga didino pajamų nelygybę, o globalizacija mažino pajamų nelygybę (Jaumotte, Lall, Papageorgiou, 2013).

D. Asteriou, S. Dimelis ir A. Moudatsou (2014) vertino veiksmų poveikį pajamų nelygybei skirtingose ES šalių grupėse 1995–2009 m.: centrinėse (branduolio) šalyse (Austrija, Belgija, Vokietija, Prancūzija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Jungtinė Karalystė) pajamų nelygybę mažino kapitalo sąskaitos atvirumas, akcijų rinkų kapitalizacija, prekybos atvirumas, o didino TUI, aukštųjų technologijų eksportas; bendras veiksmų poveikis yra sumažėjusi pajamų nelygybė; periferinėse šalyse (Graikija, Italija, Airija, Portugalija, Ispanija) pajamų nelygybę mažino TUI, o didino aukštųjų technologijų eksportas; bendras veiksmų poveikis yra sumažėjusi pajamų nelygybė; aukštųjų technologijų šalyse (Suomija, Švedija, Danija) pajamų

nelygybę didino moksliniai tyrimai ir plėtra ir akcijų rinkų kapitalizacija; bendras veiksnių poveikis yra padidėjusi pajamų nelygybė; naujosiose ES šalyse pajamų nelygybę mažino prekybos atvirumas, o didino TUI, kapitalo sąskaitos atvirumas; bendras veiksnių poveikis yra padidėjusi pajamų nelygybė.

A. S. Aldersono ir F. Nielseno (2002) atliktas 16 OECD šalių 1967–1992 m. tyrimas parodė kiekvieno reikšmingo veiksnio poveikį pajamų nelygybei: didžiausią įtaką pajamų nelygybei turi darbo jėgos dalis žemės ūkyje (didina pajamų nelygybę), po to nemažą įtaką turi instituciniai veiksniai – priklausymas profesinėms sąjungoms ir dekomodifikacija (mažina pajamų nelygybę); kiti du veiksniai susiję su globalizacija – pietinių šalių importo skvarbumas ir TUI (srauto) santykis su darbo jėga (didina pajamų nelygybę).

Apibendrinant 1.3 poskyrį, galima teigti, kad tyrimai skiriasi analizuojamų pajamų nelygybę lemiančių veiksnių skaičiumi, naudojamais metodais, analizuojamų šalių apimtimi, tyrimo laikotarpiu. Tai taip pat priklauso nuo autorių pasirinkto požiūrio, kas lemia pajamų nelygybę: ar rinkos, ar instituciniai veiksniai, ar tiek rinkos, tiek instituciniai veiksniai. Rezultatai parodė, kad daugiausia sutarimo yra vertinant fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei – nustatyta, kad fiskalinės politikos kintamieji mažina pajamų nelygybę. Daugiausia prieštaraimų yra susiję su globalizacijos poveikiu pajamų nelygybei, nes vertinant išsivysčiusias šalis nustatyta, kad globalizacija didina pajamų nelygybę, tačiau, išsivysčiusias šalis suskirsčius į grupes, nustatytas tiek neigiamas (mažina pajamų nelygybę), tiek teigiamas (didina pajamų nelygybę) poveikis pajamų nelygybei. Technologinės pažangos ir finansializacijos poveikis pajamų nelygybei priklauso nuo atskirų rodiklių pasirinkimo, tačiau dažniausiai buvo nustatyta, kad tai didina pajamų nelygybę. Darbo rinkos institucijų poveikis pajamų nelygybei yra tiek teigiamas, tiek neigiamas (priklauso nuo rodiklių).

2. PAJAMŲ NELYGYBĘ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ POVEIKIO VERTINIMO MODELIS IR TYRIMO METODIKA

Pirmame skyriuje atskleidus pagrindinius veiksnių poveikio pajamų nelygybei aspektus, šiame skyriuje siekiama sudaryti veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimo modelį, parengti vertinimo metodiką, kurioje būtų pristatyti tyrime naudoti rodikliai, tyrimo etapai, naudojami metodai, iškeltos hipotezės, pateikti tyrimo ribotumai.

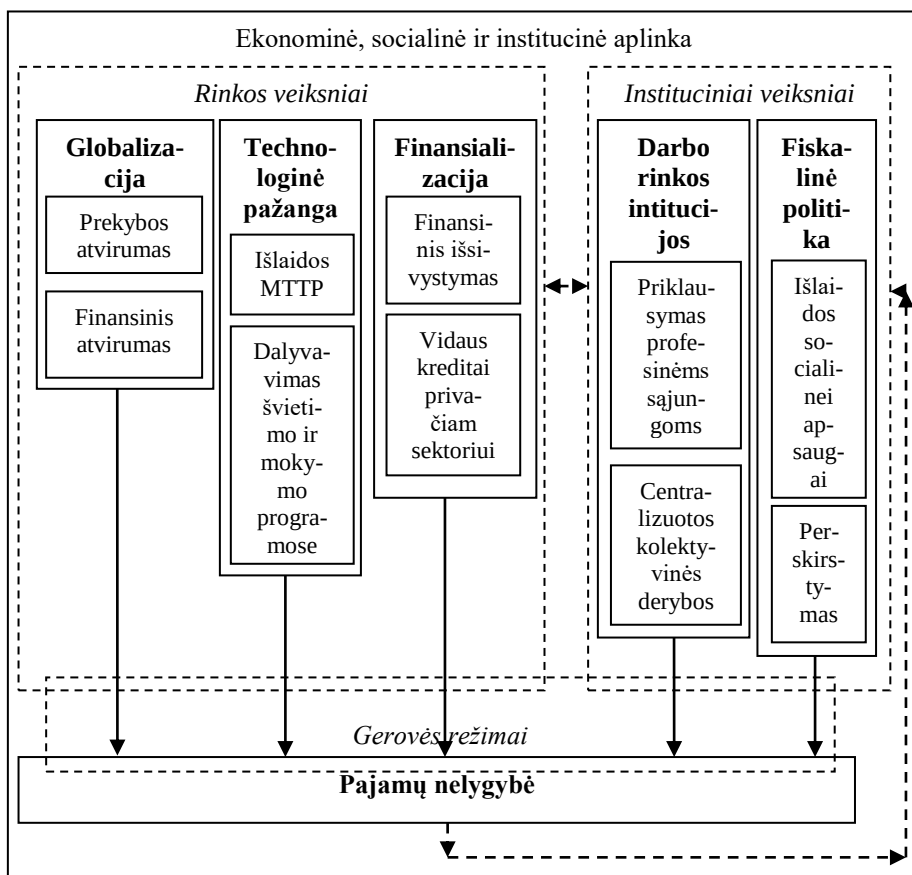
2.1. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimo modelio pagrindimas

Siekiant įvertinti teorinėje dalyje išskirtų veiksnių poveikį pajamų nelygybei, ar veiksnių poveikio kryptis skiriasi skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, sudarytas pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimo modelis, kuriame išskirti technologinės pažangos, globalizacijos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų, fiskalinės politikos veiksniai (žr. 2.1.1 pav.).

Pagal 1.2.1 poskyryje išanalizuotą pajamų nelygybę lemiančių veiksnių klasifikaciją į modelį įtraukiami egzogeniniai veiksniai, apimantys tiek rinkos, tiek instituciniame lygmenyse vykstančius reiškinius. Taigi veiksniai suskirstyti į dvi dalis: 1) rinkos veiksniai, kurie apima globalizaciją, technologinę pažangą ir finansializaciją; 2) institucinius veiksniai, kurie apima darbo rinkos institucijas ir fiskalinę politiką.

Šis modelis sudarytas remiantis pirmame disertacijos skyriuje pateikta sąsaja (žr. 1.2.1 pav.) tarp pajamų nelygybės teorinių aspektų, funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijų ir pajamų nelygybės požiūrių: 1) globalizacija susijusi su gamybos internacionalizacijos požiūriu, kai vertinamas rinkos globalizacijos poveikis pajamų nelygybei, kuris veikia kvalifikuoto ir nekvalifikuoto darbo paklausą; 2) technologinė pažanga susijusi su įgūdžiais paremtos technologinės pažangos poveikio požiūriu, kai vertinamas technologinės pažangos poveikis kvalifikuoto darbo paklausai; 3) finansializacija susijusi su finansų rinkų vaidmens požiūriu, kai namų ūkių finansiniai sprendimai didina finansinių institucijų įtaką pajamų nelygybei; 4) darbo rinkos institucijos susijusios su darbo rinkos institucijų požiūriu, kai vertinamas kolektyvinių derybų dėl darbo užmokesčio, profsąjungų vaidmuo pajamų nelygybei; 5) fiskalinė politika susijusi su gerovės valstybės vaidmens požiūriu, kai vertinami vyriausybės sprendimai

perskirstant pajamas ir priimant sprendimus dėl išlaidų ir kaip tai veikia pajamų nelygybę.

2.1.1 pav. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio vertinimo modelis
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 2.1.1 paveiksle, kiekvienam veiksniai įvertinti naudojami skirtingi kintamieji, atspindintys įvairius veiksnių aspektus. Šie kintamieji pasirinkti remiantis atlikta teorine analize ir anksčiau minėtomis pajamų nelygybės teorinių aspektų, funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijų ir pajamų nelygybės požiūrių sąsajomis (žr. 1.2.1 pav.) bei dažniausiai naudojamais kintamaisiais kitų autorių atliktuose empiriniuose tyrimuose. Taip pat modelyje atsižvelgiama į skirtingus gerovės režimus, kurie tapatinami su skirtingais socialiniais modeliais, ir tokiu būdu modelis padeda atskleisti mokslinę problemą dėl veiksnių poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Taigi šiuo modeliu vertinamas poveikis pajamų nelygybei 5 aspektais. Kaip pajamų nelygybę skirtingų

gerovės režimų šalių grupėse veikia (poveikis žymimas ištisine rodykle, žr. 2.1.1 pav.): 1) globalizaciją atspindintys prekybos atvirumo ir finansinio atvirumo veiksniai; 2) technologinę pažangą atspindintys išlaidų moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai (MTTP) ir dalyvavimo švietimo ir mokymo programose veiksniai; 3) finansializaciją atspindintys finansinio išsivystymo ir vidaus kreditų privačiam sektoriui veiksniai; 4) darbo rinkos institucijas atspindintys priklausymo profesinėms sąjungoms ir centralizuotų kolektyvinių derybų veiksniai; 5) fiskalinę politiką atspindintys išlaidų socialinei apsaugai ir persikirstymo veiksniai.

Pajamų nelygybė ir ją lemiantys veiksniai egzistuoja ekonominėje, socialinėje ir institucinėje aplinkoje (žr. 2.1.1 pav.). Šioje aplinkoje esantys rinkos ir instituciniai veiksniai egzistuojančio tam tikro gerovės režimo kontekste veikia pajamų nelygybę. Taip pat modelyje nurodomas grįžtamasis ryšys (pažymėta punktyrinėmis rodyklėmis), kuris nėra tiesiogiai vertinamas, o šiuo atveju yra kaip informacija, kuri veikia institucinių veiksmų aplinką ir jos sprendimus. Institucinės aplinkos sprendimai paveikia rinkos veiksmus ir jų sprendimus, o pastarieji taip pat veikia institucinius veiksmus. Taigi nuo šių sprendimų, atsižvelgiant į veiksmų poveikio skirtumus skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, priklauso, kokią įtaką ir kokiomis proporcijomis turės rinkos ir instituciniai veiksniai pajamų nelygybei.

2.2. Pajamų nelygybę lemiančių veiksmų poveikio vertinimo metodika

2.2.1. Empirinio tyrimo rodiklių pagrindimas ir pristatymas

Tyrime naudoti pajamų nelygybę atspindintys priklausomi kintamieji bei pajamų nelygybę lemiančius veiksmus atspindintys nepriklausomi kintamieji (žr. 2.2.1 lentelę).

Pajamų nelygybei išreikšti tyrime buvo naudotas vienas iš šių priklausomų kintamųjų: rinkos Gini koeficientas, disponuojamų pajamų Gini koeficientas, Palmos santykis arba kvintilinis diferenciacijos koeficientas. Išanalizavus kituose moksliniuose straipsniuose pateiktus tyrimus, nustatyta, kad dažniausiai naudojami rodikliai yra rinkos Gini koeficientas (Atkinson, 2003; Dabla-Norris ir kt., 2015; Jain-Chandra ir kt., 2016; Josifidis ir kt., 2016; Darcillon, 2015; Haan, Sturm, 2017; Huber, Stephens, 2014; Richmond, Triplett, 2017; Dühaupt, 2014) ir disponuojamų pajamų Gini koeficientas (Atkinson, 2003; Zalewski, Whalen, 2010; Dabla-Norris ir kt., 2015; Jain-Chandra ir kt., 2016; Josifidis ir kt., 2016; Asteriou ir kt., 2014; Checchi, Garcia-Penalosa, 2010; Lin, Fu, 2016; Ghossoub, Reed, 2017; Obadić ir kt., 2014; Elmawazini ir kt., 2013; Jaumotte ir kt., 2013; Alderson,

Nielsen, 2002; Çelik, Basdas, 2010; Pérez-Moreno, Angulo-Guerrero, 2016; Hermes, 2014; Barlow, Grimalda, Meschi, 2009; Richmond, Triplett, 2017; Calderón, Chong, 2009; Franco, Gerussi, 2013; Hartmann ir kt., 2017; Coady, Dizioli, 2017). Taip pat pajamų nelygybė buvo išreiškiama Palmos santykiu (Pérez-Moreno, Angulo-Guerrero, 2016; Dafermos, Papatheodorou, 2013; Jain-Chandra ir kt., 2016) bei kvintiliniu diferenciacijos koeficientu (Forbes, 2000; Panizza, 2002).

Vienas iš dažniausiai naudojamų pajamų nelygybę atspindinčių rodiklių yra Gini koeficientas. Viena iš priežasčių naudoti šį koeficientą yra ta, kad Gini koeficientas atitinka keturis principus, kuriais turi pasižymėti nelygybės matas (Charles-Coll, 2011): 1) perkėlimo principas, arba Pigou–Daltono principas – perkeliant pajamas iš neturtingesnių turtingesniems turi padidėti pajamų nelygybė, nepaisant santykinės neturtingųjų padėties turtingųjų atžvilgiu; 2) skalės nepriklausomumo principas nusako, kad jei padidėja bendras pajamų lygis fiksuotu dydžiu, tai nelygybės rodiklis neturėtų pasikeisti; 3) anonimiškumo principas reiškia, kad pajamas gaunančio asmens tapatybė neturi reikšmės rodiklio reikšmei; 4) nepriklausymo nuo populiacijos principas reiškia, kad nelygybės rodiklio nepaveikia gyventojų skaičius. Taip pat J. A. Charlesas-Collas (2011) išskiria kitus Gini koeficiento privalumus: galima palyginti pajamų nelygybę tarp skirtingų gyventojų grupių, šalių, regionų ar kitų geografinių sričių; Gini koeficientas tiksliau parodo pajamų pasiskirstymo situaciją negu tokie vidutiniai rodikliai kaip pajamos, tenkančios vienam gyventojui; nesudėtingai apskaičiuojamas ir interpretuojamas rodiklis; galima palyginti, kaip šis rodiklis keitėsi per tam tikrą laikotarpį.

Tačiau Gini koeficientas pasižymi ir tam tikrais trūkumais (Charles-Coll, 2011): šis rodiklis neatspindi per gyvenimą besikeičiančių asmens pajamų, kurios gali skirtingu gyvenimo etapu būti paskirstytos skirtingai; taip pat Gini koeficientas neatspindi pajamų skirtumų dėl asmens amžiaus; Gini koeficiento reikšmės gali skirtis skaičiuojant pagal skirtingus pajamų kvantilius – kuo mažesnis pajamų kvantilių skaičius, tuo mažesnis pajamų nelygybės rodiklis.

Dar vienas iš Gini koeficiento trūkumų yra tai, kad koeficientas pernelyg jautrus pokyčiams pasiskirstymo viduryje ir mažiau jautrus pokyčiams, įvykusiems viršutiniame ir apatiniame pasiskirstyme. Dėl šios priežasties gali būti naudojamas alternatyvus pajamų nelygybės rodiklis – Palmos santykis. Šis rodiklis papildo Gini koeficientą ir koncentruojasi į 10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalį ir 40 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalį (10/40 santykis) bei pajamų nelygybės rodiklį daro jautresnį pasiskirstymo uodegose. Šio rodiklio privalumas yra tai, kad jis gali būti naudojamas

paskirstymo politikos sprendimams, nes namų ūkiai tarp 5 ir 9 decilių linę turėti gana stabilią dalį nacionalinių pajamų tiek šalių, tiek laiko atžvilgiu (Jain-Chandra ir kt., 2016).

Taip pat dėl Gini koeficiento mažesnio jautrumo viršutiniame ir apatiniame pajamų pasiskirstyme galima naudoti decilinį pajamų diferenciacijos koeficientą (santykis tarp dešimtojo ir pirmojo decilio) arba kvintilinį pajamų diferenciacijos koeficientą (santykis tarp penktojo ir pirmojo kvintilio) (Zabarauskaitė, Blažienė, 2012).

2.2.1 lentelė

Tyrime naudotų priklausomų ir nepriklausomų kintamųjų aprašymas

Santrumpa	Paaikškinimas, matavimo vnt.	Šaltinis	Laikotarpis / šalių skaičius
<i>Priklausomas kintamasis (pajamų nelygybė)</i>			
Gini_market	Rinkos Gini koeficientas (proc.) – ekvivalentinių disponuojamų pajamų Gini koeficientas prieš socialinius lėšų pervedimus (į lėšų pervedimus įeina ir pensijos).	Eurostatas	2003–2018 m. / 28 ES šalys*
Net gini	Gini koeficientas (proc.) – ekvivalentinių disponuojamų pajamų Gini koeficientas.	Eurostatas	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
Palma	Palmos santykis – dešimtojo decilio (nacionalinių ekvivalentinių pajamų dalis, PGS) ir pirmojo, antrojo, trečiojo, ketvirtojo decilių sumos (nacionalinių ekvivalentinių pajamų dalis, PGS) santykis.	Apskaičiuota autorės, remiantis Eurostato duomenimis	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
Quintile	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas – penktojo kvintilio (nacionalinių ekvivalentinių pajamų dalis, PGS) ir pirmojo kvintilio (nacionalinių ekvivalentinių pajamų dalis, PGS) santykis.	Apskaičiuota autorės, remiantis Eurostato duomenimis	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
<i>Nepriklausomi kintamieji (globalizacija)</i>			
Trade	Prekybos atvirumas (proc.) – eksporto ir importo sumos santykis su BVP.	Apskaičiuota autorės, remiantis Eurostato duomenimis	1995–2018 m. / 28 ES šalys*

Santrumpa	Paaiškinimas, matavimo vnt.	Šaltinis	Laikotarpis / šalių skaičius
Fin_open	Finansinis atvirumas (proc.) – užsienio investuotojų turto ir įsipareigojimų sumos santykis su BVP.	Apskaičiuota autorės, remiantis Eurostato duomenimis	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
<i>Nepriklausomi kintamieji (technologinė pažanga)</i>			
R_D	Išlaidos MTTP (proc.) – išlaidų moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai santykis su BVP.	Eurostatas	1995–2017 m. / 28 ES šalys*
Skill_prem	Dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis (proc.) – paskutines 4 savaites dalyvavusių švietimo ir mokymo programose skaičiaus dalis 18–64 m. amžiaus populiacijoje.	Eurostatas	2004–2018 m. / 28 ES šalys*
<i>Nepriklausomi kintamieji (finansializacija)</i>			
Fin_develop	Finansinio išsivystymo indeksas kinta nuo 0 iki 1. Kuo didesnė reikšmė, tuo finansinis išsivystymas aukštesnis. Šį indeksą sudarantys komponentai pateikti 4 priede.	IMF	1995–2017 m. / 28 ES šalys*
Credit_private	Vidaus kreditai privačiam sektoriui (proc.) – vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP.	Pasaulio bankas	2001–2018 m. / 28 ES šalys*
<i>Nepriklausomi kintamieji (darbo rinkos institucijos)</i>			
Trade_union	Priklausymas profesinėms sąjungoms (proc.) – darbuotojų, priklausančių profesinėms sąjungoms, dalis nuo bendro darbuotojų skaičiaus.	ILO	2000–2016 m. / 28 ES šalys*
Bargaining	Centralizuotų kolektyvinių derybų (angl. <i>centralized collective bargaining</i>) indeksas parodo, kaip yra nustatomas darbo užmokestis: ar centralizuotų kolektyvinių derybų metu, ar įmonių lygmenyje. Reikšmės kinta nuo 0 iki 10. Kuo mažesnė reikšmė, tuo kolektyvinės derybos yra labiau centralizuotos.	Fraserio institutas	2000–2016 m. / 28 ES šalys*
<i>Nepriklausomi kintamieji (fiskalinė politika)</i>			
Social	Išlaidos socialinei apsaugai	Eurostatas	1995–2017 m. /

Santrumpa	Paiškinimas, matavimo vnt.	Šaltinis	Laikotarpis / šalių skaičius
	(proc.) – išlaidų socialinei apsaugai santykis su BVP.		28 ES šalys*
Redistr	Perskirstymas (proc. punktai) – rinkos Gini koeficiento ir Gini koeficiento skirtumas.	Apskaičiuota autorės, remiantis Eurostato duomenimis	2003–2018m.
Kontroliniai kintamieji			
Unempl	Nedarbo lygis (proc.)	Eurostatas	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
Old_age	Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (proc.) – 65 m. ir vyresnių populiacijos dalis 15–64 m. amžiaus populiacijoje.	Eurostatas	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
Political_stab	Politinio stabilumo ir smurto / terorizmo nebuvimo indeksas. Kinta nuo –2,5 iki 2,5. Kuo didesnė reikšmė, tuo didesnis politinis stabilumas.	Pasaulio bankas	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
Rule_law	Įstatymo viršenybės indeksas. Kinta nuo –2,5 iki 2,5. Kuo didesnė reikšmė, tuo geresnė situacija.	Pasaulio bankas	1995–2018 m. / 28 ES šalys*
Govern_effect	Vyriausybės efektyvumo indeksas. Kinta nuo –2,5 iki 2,5. Kuo didesnė reikšmė, tuo geresnė situacija.	Pasaulio bankas	1995–2018 m. / 28 ES šalys*

* – kadangi tiriamas 1995–2018 m. laikotarpis, tai įtrauktos 2018 m. į ES sudėtį įėjusios šalys.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Nepriklausomi kintamieji apima jau minėtus 5 veiksnus. Globalizaciją sudaro prekybos atvirumo ir finansinio atvirumo kintamieji. Šie kintamieji pasirinkti, nes atspindi pagrindinius aspektus, apibūdinančius globalizacijos poveikį pajamų nelygybei. Šie kintamieji dažniausiai buvo naudoti analizuojant veiksmų poveikį pajamų nelygybei (žr. 1.3.1 lentelę).

Kadangi technologinė pažanga susijusi su įgūdžiais paremtos technologinės pažangos poveikio požiūriu, kur akcentuojamas dėl technologinės pažangos padidėjęs poreikis aukštos kvalifikacijos darbuotojams (Guidetti, Rehbein, 2014), tai siekiant šį veiksnį atspindėti pasirinkti išlaidų MTTP nuo BVP ir dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio nepriklausomi kintamieji. Pasak D. Asteriou ir kt. (2014),

C. Pennetier, J. Mihmo, K. Girortos (2019), išlaidos MTTP atspindi tam tikrą technologijų lygį.

Finansializacijos kintamųjų pasirinkimas grindžiamas tuo, kad finansializacija yra susijusi su finansų rinkų plėtra ir prieinamumu, t. y. finansiniu vystymusi ir finansiniu gilinimu (Haan, Sturm, 2017). Šioje disertacijoje finansinis vystymasis išreikštas finansinio vystymosi indeksu, o finansinis gilinimas – vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP nepriklausomu kintamuoju.

Darbo rinkos institucijas sudaro priklausymo profesinėms sąjungoms ir centralizuotų kolektyvinių derybų indekso nepriklausomi kintamieji. Šių kintamųjų pasirinkimą lėmė tai, kad dažniausiai vertinant darbo rinkos institucijų poveikį pajamų nelygybės kitimui minimi priklausymo profesinėms sąjungoms ir darbo užmokesčio nustatymo derybinės galios veiksniai (žr. 1.3.4 lentelę).

Fiskalinės politikos kintamųjų pasirinkimą lėmė tai, kad pagrindiniai fiskalinės politikos aspektai yra socialinės apsaugos sistema ir persikirstymo politika. Taigi fiskalinę politiką atspindi išlaidų socialinei apsaugai santykio su BVP ir persikirstymo rodikliai.

2.2.2. Tyrimo laikotarpis, imtis, etapai ir juose taikyti tyrimo metodai

Siekiant įvertinti veiksnių poveikį pajamų nelygybei pasirinktas tyrimo laikotarpis apima 1995–2018 m. Šis laikotarpis gali atskleisti ekonominių reiškinių vidutinio laikotarpio kaitos tendencijas. Taip pat posovietinės šalys, kurios šiuo laikotarpiu prisijungė prie ES šalių (daugiausia 2004 m.), nuo XX a. 10 dešimtmečio perėjo prie rinkos ekonomikos, taigi įmanomas palyginimas naujųjų ES šalių su senosiomis ES šalimis. Be to, pagrindiniai tyrimui naudojami rodikliai yra prieinami nuo 1995 m. iki 2018 m.

Tyrimo imtis – 28 Europos Sąjungos šalys, kurios 2018 m. (paskutiniai disertacijoje analizuojami 2018 m.) įėjo į ES šalių sudėtį (ši sudėtis buvo 2013–2020 m., žr. 7 priedą). Visos šalys priskiriamos išsivysčiusioms šalims, tačiau jų socialiniai modeliai skiriasi ir veiksnių, lemiančių pajamų nelygybę, kryptis ir mastas gali būti skirtingi. Be to, tarp šių šalių yra ir Lietuva, kuri susiduria su santykinai aukštesnės ir didėjančios pajamų nelygybės problema.

E. Huber ir J. D. Stephensas (2014) teigia, kad šalių skirstymas pagal gerovės režimus yra naudingas, nes padeda atskleisti šalių nelygybės ir persikirstymo kaitą. Kaip teigia J. E. Stiglitzas (2017), padidėjo globalizacijos įtaka ir sumažėjo vyriausybės įtaka, todėl svarbūs sprendimai dėl gerovės valstybės, jos projektavimo, kuris prisideda prie visos

ekonomikos rezultatų. Visa tai ypač aktualu ES šalims, kurioms būdingas prekių, pinigų, žmonių laisvas judėjimas.

G. Espingas-Andersen (1990) išskiria 3 gerovės režimus. Pirmasis – liberalusis gerovės režimas, kuriam būdingi kuklūs universalūs lėšų pervedimai arba socialinio draudimo planai. Daugiausia išmokos skirtos žemas pajamas gaunantiems asmenims. Šis liberalus modelis pasižymi tuo, kad vyraujant liberalioms darbo etikos normoms, sunku įvykdyti socialines reformas. Valstybė skatina rinką užtikrindama minimumą arba aktyviai subsidijuodama privačias socialinio aprūpinimo schemas. Antrasis – korporatyvinis gerovės režimas, kuriam nėra būdingas koncentravimasis vien į rinkos efektyvumą, o svarbus statuso skirtumų išsaugojimas. Pagrindinis socialinio aprūpinimo teikėjas yra valstybė, todėl privatus draudimas ir profesinės išmokos neužima reikšmingo vaidmens socialiniame modelyje. Tačiau dėl statuso skirtumų išsaugojimo perskirstymo poveikis nėra toks reikšmingas. Trečiasis – socialdemokratinis gerovės režimas, pasižymintis universalizmo ir socialinių teisių dekomodifikavimo principais. Užuoat palaikę dualizmą tarp valstybės ir rinkos, tarp darbininkų klasės ir vidurinės klasės, socialdemokratai siekia socialinio aprūpinimo visuotinumą. Anksčiau minėtiems režimams būdingas minimalių poreikių lygybės užtikrinimas, o socialdemokratiniam režimui būdingas aukščiausių standartų lygybės siekis. Tačiau G. Espingas-Andersen (1990) pažymi, kad šalims nėra būdingi gryni, visiškai atitinkantys gerovės režimus socialiniai modeliai. Anot G. Bonoli (1997), vien pagal dekomodifikacijos laipsnį negalima nustatyti visų svarbiausių socialinės politikos aspektų.

G. Espingo-Anderseno pateiktoje klasifikacijoje neatsižvelgiama į Pietų Europai būdingą socialinį modelį, kuriame svarbūs socialinio aprūpinimo teikėjai yra šeima ir kiti neformalūs tinklai. Vienas iš mokslininkų, įtraukusių į klasifikaciją ir Pietų gerovės režimą, yra M. Ferrera (1996). M. Ferrera (1996) skirsto šalis į keturių gerovės režimų šalių grupes (anglosaksų, Bismarcko, skandinaviško ir Pietų), pasižyminčias šiais indikatoriais: prieigos taisyklės, naudos principas, finansavimo taisyklės ir organizaciniai-valdymo susitarimai. Anglosaksų gerovės režimo šalių grupei būdinga plati gerovės valstybės aprėptis, socialinė pagalba teikiama patikrinus lėšų reikalingumą, mišri finansavimo sistema ir integruota organizacinė sistema, kuri valdoma viešu administravimu. Bismarcko gerovės režimo šalių grupė pasižymi stipria užimtumo sąsaja su socialinėmis teisėmis, išmokos siejamos su pajamomis, kurios finansuojamos iš įnašų, draudimo sistemas dažniausiai valdo profsąjungos ir darbdavių organizacijos. Skandinaviško gerovės režimo šalių grupėje socialinė apsauga suprantama kaip pilietinė teisė, nauda aprėpia visas grupes, būdingas

finansavimas iš fiskalinių pajamų ir stipri organizacinė integracija. Pietų gerovės režimo šalių grupei būdinga fragmentuota pajamų garantijų sistema, kuri susijusi su darbo pozicija, dosnios išmokos be gerai išreikštos minimalios grynosios socialinės apsaugos, finansavimas iš įmokų ir finansinių pajamų, prisirišimas prie piniginių išmokų ir finansavimo.

G. Bonoli (1997) taip pat pateikia keturių gerovės režimų šalių grupes (britų, kontinentinio, Šiaurės ir Pietų), kurios skirstomos pagal dvi dimensijas, t. y. pagal sukuriama gerovės kiekį (išreiškiamas socialinės apsaugos išlaidomis nuo BVP) ir pagal būdingą šaliai Beveridge'o arba Bismarcko dimensiją (socialinių išlaidų dalis, finansuojama iš įmokų). Beveridge'o modeliui būdingas siekis apsaugoti nuo skurdo, taikant vienodo dydžio išmokas visai populiacijai, į kurias teisę turi pagal gyvenamąją vietą ar poreikį, ir šios išmokos finansuojamos surinktais mokesčiais. Bismarcko modeliui būdingas siekis išlaikyti pajamas ir išmokos susijusios su uždarbiu, išmokos dydis priklauso nuo darbuotojo įnašo ir finansuojamas iš įmokų. Britų ir Šiaurės gerovės režimų šalių grupėms būdinga mažesnė socialinių išlaidų dalis, finansuojama iš įmokų (Beveridge'o modelis), tačiau britų gerovės režimo šalių grupės mažesnės socialinės apsaugos išlaidos nuo BVP, o Šiaurės gerovės režimo – didesnės. Kontinentinio ir Pietų gerovės režimų šalių grupėms būdinga didesnė socialinių išlaidų dalis, finansuojama iš įmokų (Bismarcko modelis), tačiau kontinentinio gerovės režimo šalių grupė didesnę dalį skiria socialinei apsaugai nuo BVP negu Pietų gerovės režimo šalių grupė. Vis dėlto G. Bonoli (1997) pažymi, kad šis skirstymas nėra absoliutus ir šalims gali būti būdingos dviejų iš keturių minėtų gerovės režimų savybės.

Taip pat yra keletas mokslinių straipsnių, akcentuojančių Vidurio ir Rytų Europai būdingus socialinius modelius. Pasak H. Fengerio (2007), nors šios šalys gali būti priskirtos prie G. Espingo-Anderseno minėtų gerovės režimų, esama vyriausybės programų, socialinės padėties skirtumų, kurie nebūdingi tradiciniam Vakarų Europos socialiniam modeliui. Autoriai, kurie analizavo Vidurio ir Rytų Europos šalims būdingus gerovės režimus, rėmėsi klasterine analize, į kurią buvo įtraukti viešosios politikos ir socialinės situacijos kintamieji (Skuodis, 2009) ir išskirtos konservatyviojo-korporatyvinio, socialdemokratinio, liberaliojo, Pietų Europos, Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupės. Kitame panašiam tyrime buvo įtraukti politinės, ekonominės, socialinės padėties ir vyriausybės programos kintamieji ir šalys suskirstytos į Rytų Europos, Vidurio Europos, mažų Europos valstybių, Viduržemio ir senųjų Europos valstybių gerovės režimų šalių grupes (Lauzadyte-Tutliene, Balezentis, Goculenko, 2018).

Taigi pagal aptartus galimus grupavimus 2.2.2 lentelėje pateiktas 28 ES šalių skirstymas pagal gerovės režimus. Dažniausiai ES šalys skirstomos į konservatyviojo-korporatyvinio (Bismarcko, kontinentinio, korporatyvinio), socialdemokratinio (Šiaurės, skandinaviško), liberaliojo (anglosaksų, britų) ir Viduržemio (Pietų) gerovės režimų šalių grupes (Dafermos, Papatheodorou, 2013; Josifidis ir kt., 2016; Nolan, Roser, Thewissen, 2016; Josifidis ir kt., 2015; Huber, Stephens, 2014; Saint-Arnaud, Bernard, 2003; Arcanjo, 2006; Kolberg, Esping-Andersen, 1991; Esping-Andersen, 1990). Taip pat išskiriami Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimai (Skuodis, 2009; Fenger, 2007; Lauzadyte-Tutliene, Balezentis, Goculenko, 2018), kurie gali būti kaip atskiri gerovės režimai arba sujungti į vieną gerovės režimą.

2.2.2 lentelė

28 ES šalių skirstymas pagal gerovės režimus

Šalis	Gerovės režimas	Autorius
Belgija	Bismarcko / kontinentinis / senųjų Europos valstybių / konservatyvusis-korporatyvinis	M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Bulgarija	Rytų Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Čekija	Vidurio Europos / konservatyvusis-korporatyvinis	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Danija	Socialdemokratinis / skandinaviškas / Šiaurės / senųjų Europos valstybių	G. Esping-Andersen (1990); M. Skuodis (2009) / M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Vokietija	Korporatyvinis / Bismarcko / kontinentinis / senųjų Europos valstybių / konservatyvusis-korporatyvinis	G. Esping-Andersen (1990) / M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Estija	Rytų Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Airija	Anglosaksų / britų / liberalusis	M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997) / E. Huber ir J. D. Stephens (2014); M. Skuodis (2009)
Graikija	Pietų / Viduržemio	M. Ferrera (1996); G. Bonoli (1997);

Šalis	Gerovės režimas	Autorius
		M. Skuodis (2009) / E. Huber ir J. D. Stephens (2014); A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Ispanija	Pietų / Viduržemio	M. Ferrera (1996); G. Bonoli (1997); M. Skuodis (2009) / E. Huber ir J. D. Stephens (2014); A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Prancūzija	Korporatyvinis / Bismarcko / kontinentinis / senųjų Europos valstybių / konservatyvūs-korporatyvinis	G. Esping-Andersen (1990) / M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Kroatija	Vidurio Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Italija	Korporatyvinis / Pietų / Viduržemio	G. Esping-Andersen (1990) / M. Ferrera (1996); G. Bonoli (1997); M. Skuodis (2009) / E. Huber ir J. D. Stephens (2014); A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Kipras	Viduržemio / liberalusis	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Latvija	Rytų Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Lietuva	Rytų Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Liuksemburgas	Bismarcko / kontinentinis / mažų Europos valstybių / konservatyvūs-korporatyvinis	M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Vengrija	Vidurio Europos / konservatyvūs-korporatyvinis	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Malta	Mažų Europos valstybių / Pietų	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Nyderlandai	Bismarcko / kontinentinis / senųjų Europos valstybių / konservatyvūs-korporatyvinis	M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)

Šalis	Gerovės režimas	Autorius
Austrija	Korporatyvinis / Bismarcko / kontinentinis / senųjų Europos valstybių / konservatyvūs-korporatyvinis	G. Esping-Andersen (1990) / M. Ferrera (1996) / E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Lenkija	Vidurio Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Portugalija	Pietų / Viduržemio	M. Ferrera (1996); G. Bonoli (1997); M. Skuodis (2009) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Rumunija	Rytų Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Slovėnija	Vidurio Europos / konservatyvūs-korporatyvinis	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Slovakija	Vidurio Europos / Vidurio ir Rytų Europos	A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018) / M. Skuodis (2009)
Suomija	Socialdemokratinis / skandinaviškas / Šiaurės / senųjų Europos valstybių	G. Esping-Andersen (1990); M. Skuodis (2009) / M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Švedija	Socialdemokratinis / skandinaviškas / Šiaurės / senųjų Europos valstybių	G. Esping-Andersen (1990); M. Ferrera (1996); M. Skuodis (2009) / G. Bonoli (1997); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)
Jungtinė Karalystė	Liberalusis / anglosaksų / britų / senųjų Europos valstybių	G. Esping-Andersen (1990); E. Huber ir J. D. Stephens (2014) / M. Ferrera (1996) / G. Bonoli (1997) / A. Lauzadyte-Tutliene, T. Balezentis, E. Goculenko (2018)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje pateiktais autoriais.

Atliekant tyrimą buvo pasirinktas ES šalių grupavimas pagal 5 gerovės režimus (žr. 2.2.3 lentelę). Šalių grupavimas remiasi atlikta mokslinės literatūros analize. Išskirtos konservatyviojo-korporatyvinio, socialdemokratinio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupės remiasi dažniausiai pateikiama šių šalių klasifikacija (žr. 2.2.2 lentelę). Taip pat išskirta Viduržemio gerovės režimo šalių grupė. Šiai šalių grupei priskirta ir

Italija, kuri G. Espingo-Anderseno (1990) buvo priskirta prie korporatyvinio gerovės režimo šalių grupės, tačiau, pasak M. Ferreros (1996), G. Bonoli (1997), M. Skuodžio (2009), E. Huber, J. D. Stephenso (2014), A. Lauzadytės-Tutlienės, T. Balezenčio, E. Goculenko (2018), Italijai labiau būdingas šeimos įtraukimas į socialinės apsaugos modelį. Taip pat iškilo problema, prie kurio gerovės režimo priskirti Kiprą ir Maltą – kadangi Kiprui ir Maltai būdingi Viduržemio gerovės režimo bruožai, tai šios šalys priskirtos prie šio režimo šalių grupės (Lauzadyte-Tutliene, Balezentis, Goculenko, 2018; Skuodis, 2009). Penktoji šalių grupė apima Vidurio ir Rytų Europos šalis, kurios gali būti nagrinėjamos atskirai (Vidurio ir Rytų Europos) arba kartu. Disertacijoje šios šalys įeina į vieną Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupę.

Skirstymas į skirtingų gerovės režimų šalių grupes tikslingas, nes šiose šalių grupėse skiriasi pajamų nelygybės lygis bei kitimas, skiriasi pajamų perskirstymo mastai. Remiantis Eurostato duomenimis apskaičiuota, kad socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse pajamų nelygybės lygis (atitinkamai 2003–2018 m. Gini koeficientų vidurkiai yra 25,8 ir 27,8) yra mažesnis negu liberaliojo, Viduržemio, Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai Gini koeficientų vidurkiai – 31,5, 32,1 ir 30,7). Taip pat remiantis Eurostato duomenimis pastebėta, kad socialinei apsaugai skirtos išlaidos nuo BVP yra didesnės socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 1995–2017 m. vidurkis sudaro 22,5 proc. ir 19,1 proc.) negu liberaliojo, Viduržemio, Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai – 14,0 proc., 14,7 proc. ir 13,6 proc.). Anot Y. Dafermoso ir C. Papatheodorou (2013), socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalys efektyviau mažina pajamų nelygybę, palyginti su liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalimis. Teigiama, kad aukštesni socialiniai lėšų pervedimai susiję su žemesniu pajamų nelygybės lygiu, o siekiant mažesnės pajamų nelygybės reikia efektyvios socialinės apsaugos sistemos. Taigi svarbu nustatyti, koks yra veiksmų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse ir ar yra poveikio skirtumų tarp šalių.

ES šalių sugrupavimas pagal gerovės režimus

Gerovės režimo pavadinimas (santrumpa)	Šalys	Apibūdinimas
Konservatyvusis-korporatyvinis (<i>conservative</i>)	Belgija, Vokietija, Prancūzija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Austrija	Būdingas santykinai dosnus socialinis aprūpinimas, šeimos turi teisę į socialines paslaugas ir išmokas, socialinis aprūpinimas susijęs su žmonių užimtumo statusu.
Socialdemokratinis (<i>socialdemocratic</i>)	Danija, Suomija, Švedija	Būdingas dosnus socialinis aprūpinimas, progresinis apmokestinimas, visi asmenys turi teisę į socialines paslaugas ir išmokas.
Liberalusis (<i>liberal</i>)	Airija, Jungtinė Karalystė	Išteklių paskirstymas priklauso nuo rinkos, dominuoja socialinės išmokos, kurios paskiriamos po asmens finansinės padėties nustatymo.
Viduržemio (<i>Mediterranean</i>)	Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Malta, Portugalija	Socialinės apsaugos sistema nėra gerai išvystyta, socialinių išmokų mokėjimas labai fragmentuotas, pagrindiniai socialinės apsaugos spragų kompensuotojai yra šeima ir artimieji, teikiantys socialinę pagalbą.
Vidurio ir Rytų Europos (<i>Central Eastern</i>)	Bulgarija, Čekija, Estija, Kroatija, Latvija, Lietuva, Vengrija, Lenkija, Rumunija, Slovėnija, Slovakija	Būdingos mažos išlaidos socialinei apsaugai, santykinai žemesnis nei kitų gerovės režimų šalyse gyvenimo lygis.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Y. Dafermosu ir C.

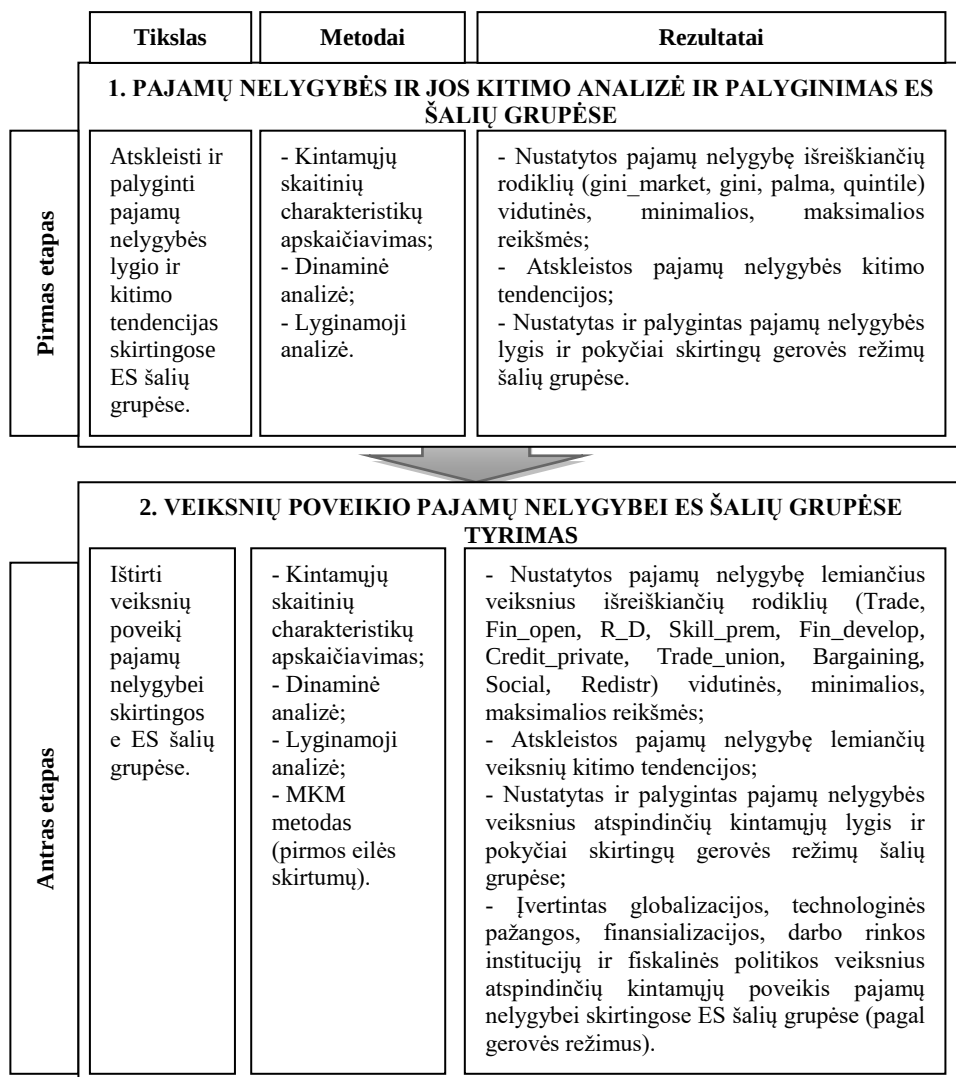
Papatheodorou (2013), M. Skuodžiu (2009), K. Josifidisu ir kt. (2016) ir kt. tekste prieš lentelę pateiktais autoriais.

Veiksnių poveikio pajamų nelygybei tyrimas atliktas 2 etapais (žr. 2.2.1 pav.).

Pirmame etape atskleidžiamos pajamų nelygybės kitimo tendencijos skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant apibūdinti ir palyginti pajamų nelygybę, išreikštą rinkos Gini koeficientu, Gini koeficientu, Palmos santykiu ir kvintiliniu diferenciacijos koeficientu, pasitelktos skaitinės charakteristikos: padėties (vidurkis), apibūdinančios duomenų reikšmių

didumą; sklaidos (standartinis nuokrypis, didžiausia reikšmė, mažiausia reikšmė), kurios apibūdina duomenų reikšmių išsisklaidymą.

Antrame etape siekiama įvertinti globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos veiksmų poveikį pajamų nelygybei. Šiame etape atskleidžiama pajamų nelygybės veiksniai (globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų, fiskalinės politikos) atspindinčių kintamųjų dinamika skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Taip pat, kaip ir pirmame etape, palyginamos pajamų nelygybę lemiančių veiksmų apimtys ir sklaida skirtingose šalių grupėse. Atliekant veiksmų poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse tyrimą, taikytas panelinių duomenų pirmos eilės skirtumų, regresinės analizės mažiausių kvadratų metodas (MKM). Panelinių duomenų taikymo pranašumas yra tas, kad naudojamos skerspjūvio (pvz., šalių) ir laiko eilučių duomenų variacijos, suteikiančios didesnę lankstumą modeliuojant skirtingų šalių būdingus skirtumus. Pirmos eilės skirtumų metodo privalumas yra tas, kad juo pašalinamas latentinis heterogeniškumas. Tačiau vienas iš trūkumų yra tas, kad šiuo metodu pašalinami laike nekintantys kintamieji (Greene, 2012).

2.2.1 pav. Tyrimo loginė schema

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Siekiant įvertinti veiksnų poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, sudaryti penki ekonometriniai modeliai. Modelių nepriklausomas kintamasis yra pajamų nelygybės rodiklis, todėl sudarytos 4 modelio specifikacijos, kai priklausomas kintamasis yra rinkos Gini koeficientas, net Gini koeficientas, Palmos santykis arba kvintilinis diferenciacijos koeficientas (visi kintamieji buvo logaritmuoti natūriniu logaritmu ir diferencijuoti). Į visus modelius įtraukti visi nepriklausomi kintamieji (logaritmuoti ir diferencijuoti), kontroliniai kintamieji

(logaritmuoti ir diferencijuoti), laiko fiktyvūs kintamieji. Į vieną modelį nėra įtraukiamos visų pajamų nelygybę galinčių paveikti veiksnių sąveikos su skirtingų gerovės režimų šalių grupėmis. Pagrindinės priežastys yra ilgesnio laikotarpio duomenų trūkumas, multikolinearumo problemos pasireiškimas. Taigi pagrindiniai modelių skirtumai:

1. Pirmame modelyje nustatomas globalizacijos kintamųjų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju buvo sudaryta po 25 globalizacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio specifikacijos. Kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės globalizacijos rodikliams (galimos bazinės šalių grupės pateiktos 6 priede). Viena iš ekonometrinio modelio specifikacijų yra:

$$\begin{aligned}
 gini_market_{i,t} = & \alpha + td_3 1997 + \dots + td_{24} 2018 + \beta_1 Trade_{i,t} + \beta_2 Trade_{i,t} \cdot \\
 & \cdot conservative_{i,t} + \beta_3 Trade_{i,t} \cdot socialdemocratic_{i,t} + \beta_4 Trade_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \\
 & + \beta_5 Trade_{i,t} \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_6 Fin_open_{i,t} + \beta_7 Fin_open_{i,t} \cdot \\
 & \cdot conservative_{i,t} + \beta_8 Fin_open_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_9 Fin_open_{i,t} \cdot \\
 & \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_{10} Fin_open_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_{11} R_D_{i,t} + \\
 & + \beta_{12} Skill_prem_{i,t} + \beta_{13} Fin_develop_{i,t} + \beta_{14} Credit_private_{i,t} + \\
 & + \beta_{15} Trade_union_{i,t} + \beta_{16} Bargaining_{i,t} + \beta_{17} Social_{i,t} + \beta_{18} Redistr_{i,t} + \\
 & + \beta_{19} Unempl_{i,t} + \beta_{20} old_age_{i,t} + \beta_{21} Political_stab_{i,t} + \beta_{22} Rule_law_{i,t} + \\
 & + \beta_{23} Govern_effect_{i,t} + u_{i,t}
 \end{aligned}
 \tag{2.2.1}$$

kur i – šalis, t – laiko periodas; $gini_market_{i,t}$ – pajamų nelygybę atspindintis rodiklis (šiuo atveju rinkos Gini koeficientas); α – konstanta; td_t – laiko kintamieji, kurie absorbuoja laiko poveikį tyrimo rezultatams; $\beta_1, \beta_6, \beta_{11}-\beta_{23}$ – koeficientai, atspindintys nepriklausomo veiksnio poveikį priklausomam kintamajam ir interpretuojami kaip elastingumo koeficientai; $\beta_2-\beta_5$ – koeficientai, parodantys, koks prekybos atvirumo ($Trade_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe (šiuo atveju Vidurio ir Rytų Europos); $\beta_7-\beta_{10}$ – koeficientai, parodantys, koks finansinio atvirumo ($Fin_open_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe (šiuo atveju socialdemokratinio gerovės režimo); $u_{i,t}$ – modelio paklaida.

2. Antrame modelyje nustatomas technologinės pažangos kintamųjų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju buvo sudaryta po 25 technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio specifikacijas. Kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės technologinės pažangos rodikliai (galimos bazinės šalių grupės pateiktos 6 priede). Viena iš ekonometrinio modelio specifikacijų yra:

$$\begin{aligned} gini_market_{i,t} = & \alpha + td_1 1997 + \dots + td_{24} 2018 + \beta_1 Trade_{i,t} + \beta_2 Fin_open_{i,t} + \\ & + \beta_3 R_D_{i,t} + \beta_4 R_D_{i,t} \cdot conservative_{i,t} + \beta_5 R_D_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_6 R_D_{i,t} \cdot \\ & \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_7 R_D_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_8 Skill_prem_{i,t} + \\ & + \beta_9 Skill_prem_{i,t} \cdot conservative_{i,t} + \beta_{10} Skill_prem_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \\ & + \beta_{11} Skill_prem_{i,t} \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_{12} Skill_prem_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \\ & + \beta_{13} Fin_develop_{i,t} + \beta_{14} Credit_private_{i,t} + \beta_{15} Trade_union_{i,t} + \\ & + \beta_{16} Bargaining_{i,t} + \beta_{17} Social_{i,t} + \beta_{18} Redistr_{i,t} + \beta_{19} Unempl_{i,t} + \\ & + \beta_{20} old_age_{i,t} + \beta_{21} Political_stab_{i,t} + \beta_{22} Rule_law_{i,t} + \\ & + \beta_{23} Govern_effect_{i,t} + u_{i,t} \end{aligned} \quad (2.2.2),$$

kur i – šalis, t – laiko periodas; $gini_market_{i,t}$ – pajamų nelygybę atspindintis rodiklis (šiuo atveju rinkos Gini koeficientas); α – konstanta; td_t – laiko kintamieji, kurie absorbuoja laiko poveikį tyrimo rezultatams; $\beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_8, \beta_{13}-\beta_{23}$ – koeficientai, atspindintys nepriklausomo veiksnio poveikį priklausomam kintamajam ir interpretuojami kaip elastingumo koeficientai; $\beta_4-\beta_7$ – koeficientai, parodantys, koks mokslinių tyrimų ir plėtros ($R_D_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe (šiuo atveju socialdemokratinio gerovės režimo); $\beta_9-\beta_{12}$ – koeficientai, parodantys, koks dalyvavimo švietimo ir mokymo programose ($Skill_prem_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe (šiuo atveju socialdemokratinio gerovės režimo); $u_{i,t}$ – modelio paklaida.

3. Trečiame modelyje nustatomas finansializacijos kintamųjų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju buvo sudaryta po 25 finansializacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės

režimų šalių grupėse modelio specifikacijas. Kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės finansializacijos rodikliams (galimos bazinės šalių grupės pateiktos 6 priede). Viena iš ekonometrinio modelio specifikacijų yra:

$$\begin{aligned} gini_market_{i,t} = & \alpha + td_3 1997 + \dots + td_{24} 2018 + \beta_1 Trade_{i,t} + \beta_2 Fin_open_{i,t} + \\ & + \beta_3 R_D_{i,t} + \beta_4 Skill_prem_{i,t} + \beta_5 Fin_develop_{i,t} + \beta_6 Fin_develop_{i,t} \cdot socialde \\ & mocratic_{i,t} + \beta_7 Fin_develop_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_8 Fin_develop_{i,t} \cdot \\ & \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_9 Fin_develop_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \\ & + \beta_{10} Credit_private_{i,t} + \beta_{11} Credit_private_{i,t} \cdot conservative_{i,t} + \\ & + \beta_{12} Credit_private_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_{13} Credit_private_{i,t} \cdot mediterranean_{i,t} + \\ & + \beta_{14} Credit_private_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_{15} Trade_union_{i,t} + \\ & + \beta_{16} Bargaining_{i,t} + \beta_{17} Social_{i,t} + \beta_{18} Redistr_{i,t} + \beta_{19} Unempl_{i,t} + \\ & + \beta_{20} old_age_{i,t} + \beta_{21} Political_stab_{i,t} + \beta_{22} Rule_law_{i,t} + \\ & + \beta_{23} Govern_effect_{i,t} + u_{i,t} \end{aligned} \quad (2.2.3),$$

kur i – šalis, t – laiko periodas; $gini_market_{i,t}$ – pajamų nelygybę atspindintis rodiklis (šiuo atveju rinkos Gini koeficientas); α – konstanta; td_t – laiko kintamieji, kurie absorbuoja laiko poveikį tyrimo rezultatams; $\beta_1 - \beta_5$, β_{10} , $\beta_{15} - \beta_{23}$ – koeficientai, atspindintys nepriklausomo veiksnio poveikį priklausomam kintamajam ir interpretuojami kaip elastingumo koeficientai; $\beta_6 - \beta_9$ – koeficientai, parodantys, koks finansinio vystymosi ($Fin_develop_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe; $\beta_{11} - \beta_{14}$ – koeficientai, parodantys, koks vidaus kreditų privačiam sektoriui ($Credit_private_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe; $u_{i,t}$ – modelio paklaida.

4. Ketvirtame modelyje nustatomas darbo rinkos institucijų kintamųjų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju buvo sudaryta po 25 darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio specifikacijas. Kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės darbo rinkos institucijų rodikliams (galimos bazinės šalių grupės pateiktos 6 priede). Viena iš ekonometrinio modelio specifikacijų yra:

$$\begin{aligned}
gini_market_{i,t} = & \alpha + td_3 1997 + \dots + td_{24} 2018 + \beta_1 Trade_{i,t} + \beta_2 Fin_open_{i,t} + \\
& + \beta_3 R_D_{i,t} + \beta_4 Skill_prem_{i,t} + \beta_5 Fin_develop_{i,t} + \beta_6 Credit_private_{i,t} + \\
& + \beta_7 Trade_union_{i,t} + \beta_8 Trade_union_{i,t} \cdot socialdemocratic_{i,t} + \\
& + \beta_9 Trade_union_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_{10} Trade_union_{i,t} \cdot mediterranean_{i,t} + \\
& + \beta_{11} Trade_union_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_{12} Bargaining_{i,t} + \\
& + \beta_{13} Bargaining_{i,t} \cdot conservative_{i,t} + \beta_{14} Bargaining_{i,t} \cdot \\
& \cdot socialdemocratic_{i,t} + \beta_{15} Bargaining_{i,t} \cdot mediterranean_{i,t} + \\
& + \beta_{16} Bargaining_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_{17} Social_{i,t} + \beta_{18} Redistr_{i,t} + \\
& + \beta_{19} Unempl_{i,t} + \beta_{20} old_age_{i,t} + \beta_{21} Political_stab_{i,t} + \beta_{22} Rule_law_{i,t} + \\
& + \beta_{23} Govern_effect_{i,t} + u_{i,t}
\end{aligned} \tag{2.2.4}$$

kur i – šalis, t – laiko periodas; $gini_market_{i,t}$ – pajamų nelygybę atspindintis rodiklis (šiuo atveju rinkos Gini koeficientas); α – konstanta; td_t – laiko kintamieji, kurie absorbuoja laiko poveikį tyrimo rezultatams; β_1 – β_7 , β_{12} , β_{17} – β_{23} – koeficientai, atspindintys nepriklausomo veiksnio poveikį priklausomam kintamajam ir interpretuojami kaip elastingumo koeficientai; β_8 – β_{11} – koeficientai, parodantys, koks priklausymo profesinėms sąjungoms ($Trade_union_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe; β_{13} – β_{16} – koeficientai, parodantys, koks centralizuotų kolektyvinių derybų ($Bargaining_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe; $u_{i,t}$ – modelio paklaida.

5. Penktame modelyje nustatomas fiskalinės politikos kintamųjų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju buvo sudaryta po 25 fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio specifikacijas. Kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės fiskalinės politikos rodikliai (galimos bazinės šalių grupės pateiktos 6 priede). Viena iš ekonometrinio modelio specifikacijų yra:

$$\begin{aligned}
gini_market_{i,t} = & \alpha + td_3 1997 + \dots + td_{24} 2018 + \beta_1 Trade_{i,t} + \beta_2 Fin_open_{i,t} + \\
& + \beta_3 R_D_{i,t} + \beta_4 Skill_prem_{i,t} + \beta_5 Fin_develop_{i,t} + \beta_6 Credit_private_{i,t} + \\
& + \beta_7 Trade_union_{i,t} + \beta_8 Bargaining_{i,t} + \beta_9 Social_{i,t} + \beta_{10} Social_{i,t} \cdot \\
& \cdot socialdemocratic_{i,t} + \beta_{11} Social_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_{12} Social_{i,t} \cdot \\
& \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_{13} Social_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_{14} Redistr_{i,t} + \\
& + \beta_{15} Redistr_{i,t} \cdot socialdemocratic_{i,t} + \beta_{16} Redistr_{i,t} \cdot liberal_{i,t} + \beta_{17} Redistr_{i,t} \cdot
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \cdot mediterranean_{i,t} + \beta_{18} Redistr_{i,t} \cdot CentralEastern_{i,t} + \beta_{19} Unempl_{i,t} + \\ & + \beta_{20} old_age_{i,t} + \beta_{21} Political_stab_{i,t} + \beta_{22} Rule_law_{i,t} + \\ & + \beta_{23} Govern_effect_{i,t} + u_{i,t} \end{aligned} \quad (2.2.5),$$

kur i – šalis, t – laiko periodas; $gini_market_{i,t}$ – pajamų nelygybę atspindintis rodiklis (šiuo atveju rinkos Gini koeficientas); α – konstanta; td_t – laiko kintamieji, kurie absorbuoja laiko poveikį tyrimo rezultatams; β_1 – β_9 , β_{14} , β_{19} – β_{23} – koeficientai, atspindintys nepriklausomo veiksnio poveikį priklausomam kintamajam ir interpretuojami kaip elastingumo koeficientai; β_{10} – β_{13} – koeficientai, parodantys, koks socialinių apsaugos išlaidų ($Social_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe; β_{15} – β_{18} – koeficientai, parodantys, koks perskirstymo ($Redistr_{i,t}$) poveikio skirtumas skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, palyginti su bazine šalių grupe; $u_{i,t}$ – modelio paklaida.

Koeficientai β prie sąveikos kintamųjų (nepriklausomi kintamieji su skirtingų gerovės režimų šalių grupėmis) rodo poveikio skirtumą, palyginti su bazine šalių grupe. Jei tiriamoje šalių grupėje, palyginti su bazine šalių grupe, poveikio skirtumo nėra, ekonometrinė hipotezė bus priimta, kai $p > 0,05$. Ekonometrinės hipotezės bus tikrinamos visais atvejais, kai bus lyginamos šalių grupės su bazine šalių grupe.

Sudarant lygtį yra įtraukti laiko pseudokintamieji (angl. *Time dummies*), kurie absorbuoja laiko poveikį tyrimo rezultatams (Lee, 2013). Laiko kintamieji yra įtraukiami visose lygtyse, esančiose šioje disertacijoje.

Analizuojant panelinius duomenis, sudaryti modeliai turi tenkinti šias prielaidas (Tamašauskienė ir kt., 2016): nėra multikolinearumo, duomenys homoskedastiniai (tikrinimas atliktas taikant White heteroskedastijos testą, o esant heteroskedastiškumui, modelio įverčiai apskaičiuoti naudojant stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresiją (HAC)), nėra autokoreliacijos.

Taip pat vertinami sudarytų regresijos lygčių determinacijos koeficientai (R^2). Determinacijos koeficientas kinta nuo 0 iki 1 ir parodo, kiek priklausomo kintamojo kitimas priklauso nuo nepriklausomų kintamųjų kitimo (Greene, 2012). Jei determinacijos koeficientas mažesnis už 0,2, tai rodo, kad sudarytu ekonometrinio modeliu labai maža dalis priklausomo kintamojo kitimo paaiškinama nepriklausomų kintamųjų kitimu. Todėl šioje disertacijoje bus atsižvelgiama į šią ribą interpretuojant gautus rezultatus.

Panaudojant šiuos ekonometrinius modelius, bus tikrinamos iškeltos tyrimo hipotezės, kurios pristatomos 2.2.3 skyrelyje.

2.2.3. Tyrimo hipotezės

Remiantis pirmame darbo skyriuje pateikta teorine veiksmų poveikio pajamų nelygybei analize bei išanalizuotais empiriniais tyrimais, pastebima, kad trūksta tyrimų, kurie įvertintų veiksmų poveikį pajamų nelygybei išsivysčiusiose šalyse (prie kurių priskiriamos ir ES šalys), atsižvelgiant į skirtingus šalių grupėms būdingus gerovės režimus. Išskiriant skirtingų gerovės režimų šalių grupes galima pastebėti veiksmų, lemiančių pajamų nelygybę, poveikio skirtumus, atsižvelgiant į šalims būdingą skirtingą vyriausybės vaidmenį priimant socialinės apsaugos sprendimus. Todėl siekiant nustatyti globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų ir fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse ir prisidėti prie iškeltos problemos sprendimo, t. y. ar veiksmų poveikis pajamų nelygybei skiriasi skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, iškeltos šešios hipotezės.

Remiantis pirmame skyriuje išanalizuotais teoriniais ir empiriniais globalizacijos poveikio pajamų nelygybei aspektais, pagal gamybos internacionalizacijos požiūrį (žr. p. 30), globalizacija išsivysčiusiose šalyse didina pajamų nelygybę, nes mažėja žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojų paklausa. Vertinant finansinės globalizacijos veiksmą, išanalizuotuose empiriniuose tyrimuose nustatyta, kad finansinė globalizacija dažniausiai didina pajamų nelygybę (žr. 1.3.1 lentelę). Tačiau vertinant prekybos globalizacijos veiksmą gyvenimo lygis gerovės režimuose skiriasi (pvz., Vidurio ir Rytų gerovės režimo šalių grupės pasižymi santykinai žemesniu gyvenimo lygiu), todėl globalizacijos poveikis pajamų nelygybei dėl žemesnio gyvenimo lygio, kuris siejasi ir su aukštesnės kvalifikacijos darbuotojų paklausos mažesniu augimu, gali būti neigiamas, t. y. mažinantis pajamų nelygybę. Siekiant patikrinti šias prielaidas, iškeltos dvi hipotezės:

H₁: Prekybos globalizacija mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio kryptis skiriasi.

H₂: Finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

Hipotezės tikrinamos remiantis ekonometrinio modeliu, kuris vertina globalizacijos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Šiame modelyje globalizaciją atspindi prekybos atvirumo ir finansinio atvirumo rodikliai. Jei modelis yra statistiškai patikimas ir jei šiame modelyje prekybos atvirumo rodiklio poveikis Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje yra neigiamas (mažina pajamų

nelygybę) bei poveikio skirtumas kitose šalių grupėse yra reikšmingas, lyginant su Vidurio ir Rytų Europos šalių grupe (bazinė šalių grupė), tai hipotezė, kad prekybos globalizacija mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio kryptis skiriasi, bus patvirtinta. Jei šiame modelyje finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę bazinėje šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio krypties skirtumo nėra, lyginant su bazine šalių grupe, tai antroji hipotezė, kad finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, bus patvirtinta.

Trečioji hipotezė susijusi su pirmame disertacijos skyriuje pateiktu įgūdžiais paremtu technologinės pažangos poveikio požiūriu (žr. p. 30, 38-39) ir empiriniuose tyrimuose pateiktais rezultatais (žr. 1.3.2 lentelę), kad technologinė pažanga didina pajamų nelygybę. Siejant technologinės pažangos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, remiamasi prielaida, kad dėl technologinės pažangos pasikeitusi darbo paklausa kvalifikuotam ir nekvalifikuotam darbui visų gerovės režimų šalių grupėse gali didinti pajamų nelygybę. Pasak A. B. Atkinsono (2003), tiek šalyse, kurioms būdingas lankstus darbo užmokestis, tiek šalyse, kuriose nustatomos darbo užmokesčio grindys, technologinė pažanga didina kvalifikuoto darbo paklausą. Analizuojant atliktus empirinius tyrimus pasigendama tyrimų, kurie akcentuotų technologinės pažangos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų kontekste, ar poveikis nesiskiria šalių grupėse. Todėl iškelta trečioji hipotezė:

H₃: Technologinė pažanga didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

Hipotezė tikrinama remiantis sudarytu modeliu, kuris vertina technologinės pažangos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Jei modelis yra statistiškai patikimas ir jei šiame modelyje visų gerovės režimų šalių grupėse abiejų kintamųjų (išlaidų MTTP ir dalyvavimo švietimo ir mokymo programose) poveikis bus teigiamas (didina pajamų nelygybę) ir poveikio krypties skirtumo (palyginti su bazine šalių grupe) pajamų nelygybei nebus, tai hipotezė, kad technologinė pažanga didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, bus patvirtinta.

Ketvirtoji hipotezė susijusi su finansų rinkos vaidmens padidėjimu (žr. p. 39-40), kuris susijęs su finansializacijos procesu, kai finansų rinkų liberalizacija lemia vyriausybės vaidmens sumažėjimą. Pirmame disertacijos skyriuje aptartuose empiriniuose tyrimuose (žr. 1.3.3 lentelę) nustatyta, kad finansializacijos kintamieji dažniausiai didina pajamų nelygybę. Taip pat

moksliniuose šaltiniuose minima, kad šalyse finansializacijos reikšmė didėja, tačiau pasigendama tyrimų, kurie vertintų finansializacijos poveikį pajamų nelygybei atskirose šalių grupėse, pasižyminčiose skirtingu vyriausybės vaidmeniu, todėl ketvirtąją hipotezę siekiama patikrinti, ar skirtinguose gerovės režimuose poveikio skirtumų pajamų nelygybei dėl finansializacijos nėra.

H₄: Finansializacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

Hipotezė tikrinama remiantis sudarytu modeliu, kuris vertina finansializacijos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Jei modelis yra statistiškai patikimas ir jei šiame modelyje visų gerovės režimų šalių grupėse abiejų kintamųjų (finansinio išsivystymo ir vidaus kreditų privačiam sektoriui) poveikio skirtumo (palyginti su bazine šalių grupe) pajamų nelygybei nebus bei poveikis bazinėje šalių grupėje bus teigiamas (didina pajamų nelygybę), tai hipotezė, kad finansializacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, bus patvirtinta.

Penktoji hipotezė susijusi su darbo rinkos institucijų vaidmens požiūriu (žr. p. 30, 40–41). Pagrindinė keliamą prielaidą, kad šalyse didesnė derybinė galia, didesnė profesinių sąjungų įtaka mažina pajamų nelygybę. Taigi keliamą hipotezė:

H₅: Darbo rinkos institucijos mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

Hipotezė tikrinama remiantis sudarytu modeliu, kuris vertina darbo rinkos institucijų poveikį pajamų nelygybei skirtinguose gerovės režimuose. Jei modelis yra statistiškai patikimas ir jei šiame modelyje abiejų kintamųjų (priklausymas profesinėms sąjungoms ir centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas), poveikio skirtumo (palyginti su bazine šalių grupe) pajamų nelygybei nebus ir poveikis bazinėje šalių grupėje bus neigiamas (mažina pajamų nelygybę), tai hipotezė, kad darbo rinkos institucijos mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, bus patvirtinta.

Remiantis pirmame skyriuje išanalizuotais teoriniais ir empiriniais fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei aspektais (žr. p. 31, 41; 1.3.5 lentelę), pagal gerovės valstybės vaidmens požiūrį, perskirstymas, išlaidos socialinei apsaugai gali mažinti pajamų nelygybę visuose gerovės režimuose. Siekiant patikrinti šią prielaidą, iškelta hipotezė:

H₆: Fiskalinė politika mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse.

Hipotezė tikrinama remiantis sudarytu modeliu, kuris vertina fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Jei modelis yra statistiškai patikimas ir jei šiame modelyje visose šalių grupėse abiejų kintamųjų (perskirstymo ir išlaidų socialinei apsaugai) (arba išlaidų socialinei apsaugai kintamojo, naudojant rinkos Gini koeficientą) poveikio skirtumo (palyginti su bazine šalių grupe) pajamų nelygybei nebus ir poveikis bus neigiamas (mažina pajamų nelygybę), tai hipotezė, kad fiskalinė politika mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, bus patvirtinta.

2.2.4. Tyrimo ribotumai

Kadangi siekiama ištirti atskirų veiksnių poveikį pajamų nelygybei, ar veiksnių poveikis skiriasi skirtinguose ES šalių gerovės režimuose, pagal veiksnių poveikio pajamų nelygybei modelį tiriamas tik veiksnių poveikis pajamų nelygybei, tačiau netiriamos sąveikos tarp veiksnių grupių. Taip pat vertinamas veiksnių poveikis pajamų nelygybei, tačiau nevertinamas atvirkštinis ryšys, t. y. pajamų nelygybės poveikis globalizacijai, technologinei pažangai, finansializacijai, darbo rinkos institucijoms ir fiskalinei politikai.

Kadangi ES šalys pasižymi skirtinga ekonomine socialine politika ir šalis galima suskirstyti pagal skirtingus gerovės režimus ir tokiu būdu nustatyti veiksnių poveikio pajamų nelygybei skirtumus, tyrime šalys sugrupuotos pagal dažniausiai išskiriamus gerovės režimus ir kokioms ES šalims koks gerovės režimas yra būdingas. Tačiau nėra daug tyrimų, kuriuose įtraukiamos Vidurio ir Rytų Europos ES šalys. Šioje disertacijoje pasirinkta pastarąsias ES šalis priskirti vienai šalių grupei, tačiau būtų galima šias šalis suskirstyti į Vidurio Europos ir Rytų Europos gerovės režimų šalis.

Atliekant tyrimą fiskalinei politikai atspindėti buvo pasirinkti išlaidų socialinei apsaugai ir perskirstymo (perskirstymas susijęs su socialinėmis išmokomis ir pensijomis) kintamieji. Dėl skirtingų šalių mokesčių sistemų tyrime atsiribota nuo mokesčių politiką atspindinčių kintamųjų. Taip pat vertinant fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, kai pajamų nelygybė išreiškiama rinkos Gini koeficientu, nevertinamas perskirstymo poveikis skirtingose šalių grupėse.

Pagrindiniai naudojami pajamų nelygybės rodikliai yra rinkos Gini (ekvivalentinių disponuojamų pajamų koeficientas prieš socialinius lėšų pervedimus (į lėšų pervedimus įeina ir pensijos)) ir Gini (ekvivalentinių disponuojamų pajamų koeficientas) koeficientai, kur disponuojamas pajamas sudaro darbo pajamos (darbo užmokestis ir individualios veiklos pajamos),

asmeninės pajamos iš investicijų ir turto, namų ūkių perlaidos, piniginiai socialiniai lėšų pervedimai (įskaitant senatvės pensijas). Tyrime disponuojamos pajamos nėra skirstomos pagal pajamų šaltinius, todėl nėra vertinamas atskirų pajamų šaltinių poveikis pajamų nelygybei, o koncentruojamasi į išorinius pajamų nelygybę veikiančius veiksnius. Disertacijoje taip pat neanalizuojamas veiksmų poveikis atskirų pajamų šaltinių kitimui.

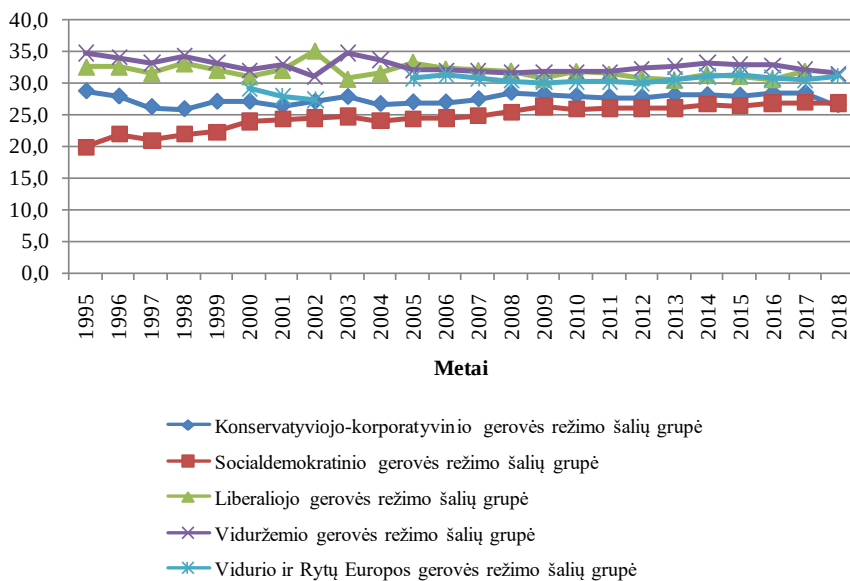
3. VEIKSNIŲ POVEIKIO PAJAMŲ NELYGYBEI VERTINIMO ES ŠALIŲ GRUPĖSE REZULTATŲ ANALIZĖ

Šiame skyriuje, remiantis 2 skyriuje sudaryta metodika, atskleidžiamos pajamų nelygybės rodiklių ir globalizacijos, technologinės pažangos, finansializacijos, darbo rinkos institucijų, fiskalinės politikos veiksnių kitimo tendencijos skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse. Taip pat, remiantis sudarytu modeliu, vertinamas veiksnių poveikis pajamų nelygybei skirtingose ES šalių grupėse, siekiant patikrinti iškeltas hipotezes.

3.1. Pajamų nelygybės ir jos kitimo vertinimas skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse

Siekiant išanalizuoti pajamų nelygybės kitimo tendencijas, toliau pateikiama pagrindinių pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių (Gini koeficiento, rinkos Gini koeficiento, Palmos santykio ir kvintilinio diferenciacijos koeficiento) dinamika ir jų pagrindinės skaitinės charakteristikos (vidurkis, minimali reikšmė, maksimali reikšmė, standartinis nuokrypis).

Kaip matyti 3.1.1 paveiksle, per 1995–2018 m. mažiausios Gini koeficiento reikšmės buvo socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje. Tačiau šioje šalių grupėje pastebima pajamų nelygybės, išreikštos Gini koeficientu, didėjimo tendencija: Gini koeficientas didėjo 1998–2003 m., 2005–2009 m., 2016–2017 m. laikotarpiais (žr. 3.1.1 pav.); per analizuojamą 1995–2018 m. laikotarpį Gini koeficientas padidėjo 6,9 proc. punkto (žr. 3.1.2 lentelę). Šiek tiek didesnė pajamų nelygybė nei socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebima konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, tačiau šioje šalių grupėje Gini koeficientas per 1995–2018 m. sumažėjo 2,2 proc. punkto (Gini koeficiento ilgesni mažėjimo laikotarpiai apima 1996–1998 m. ir 2009–2011 m.; žr. 3.1.1 pav.) ir 2018 m. socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje Gini koeficientas buvo šiek tiek didesnis nei konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (atitinkamai 26,9 proc. ir 26,5 proc.; žr. 3.1.1–3.1.2 lenteles).

3.1.1 pav. Gini koeficiento (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

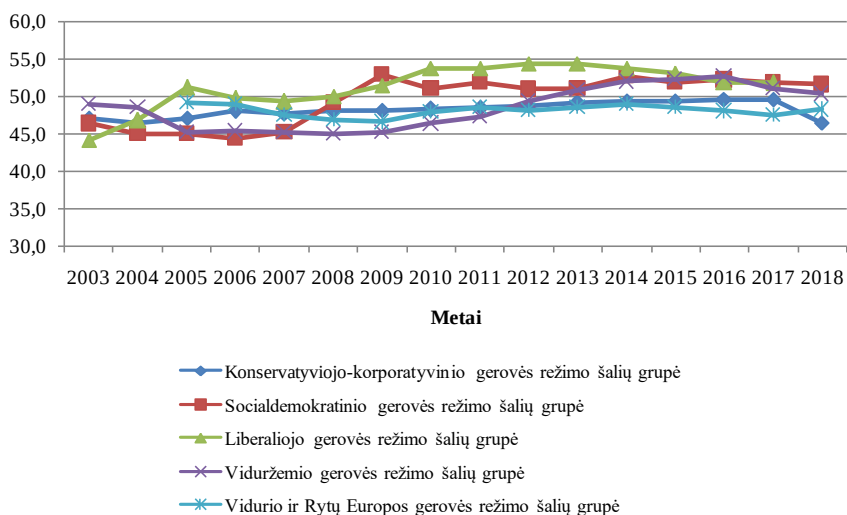
Kaip pastebima 3.1.1 paveiksle, didesnės Gini koeficiento reikšmės nei 30 proc. buvo liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Iš šių trijų šalių grupių didžiausia pajamų nelygybė pastebėta Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje, tačiau per 1995–2018 m. Gini koeficientas sumažėjo 3,3 proc. punkto (ilgiausias mažėjimo laikotarpis buvo 2015–2018 m.). Taip pat pajamų nelygybė, išreikšta Gini koeficientu, per 1995–2017 m. laikotarpį sumažėjo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje (–0,6 proc. punkto; ilgiausi mažėjimo laikotarpiai buvo 2006–2009 m. ir 2011–2013 m). Pajamų nelygybė didėjo Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje (2 proc. punkto; ilgiausias pajamų nelygybės didėjimo laikotarpis buvo 2013–2015 m.).

Tokios pat tendencijos, kaip ir anksčiau išanalizuoto Gini koeficiento, pastebimos analizuojant Palmos santykį ir kvintilinį diferenciacijos koeficientą (žr. 2 priedą). Tačiau analizuojant rinkos Gini koeficientą, pastebimi kitimo tendencijų skirtumai (žr. 3.1.2 pav.).

Kaip matyti 3.1.2 paveiksle, konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje rinkos Gini koeficientas kito nežymiai (išskyrus 2018 m., kai koeficientas sumažėjo 3,2 proc. punkto ir buvo mažiausias palyginti su kitų šalių paskutinių metų duomenimis) ir per 2003–2018 m. sumažėjo 0,7 proc. punkto. Socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebima, kad 2004–2006 m. laikotarpiu rinkos Gini koeficientas mažėjo, o

2007–2009 m. laikotarpiu – didėjo ir analizuojamu 2003–2018 m. laikotarpiu rinkos Gini koeficientas padidėjo 5,2 proc. punkto. Taip pat liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje šis koeficientas padidėjo 7,6 proc. punkto. Palyginus 2003–2018 m. rinkos Gini koeficiento pokyčius su Gini koeficiento pokyčiais, nustatyta, kad šiose minėtose trijose šalių grupėse šie koeficientai pakito ta pačia kryptimi. Tačiau analizuojant Viduržemio gerovės režimo šalių grupę, nustatyta, kad rinkos Gini koeficientas per 2003–2018 m. padidėjo 1,4 proc. punkto. Vidurio ir Rytų gerovės režimo šalių grupėje pastebėta, kad per 2005–2018 m. laikotarpį rinkos Gini koeficientas sumažėjo 0,9 proc. punkto.

Palyginus skirtingose šalių grupėse pajamų nelygybės lygį pagal 2018 m. rinkos Gini koeficientą, nustatyta, kad didžiausias rinkos Gini koeficientas yra socialdemokratinio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 51,6 proc. ir 51,8 proc.), o mažiausias konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (46,5 proc.).

3.1.2 pav. Rinkos Gini koeficiento (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Palyginus, kaip kito pajamų nelygybės rodikliai skirtingose šalių grupėse, toliau analizuojami atskirų šalių grupių pajamų nelygybės rodikliai. Pirmiausia analizuojamos konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalys (žr. 3.1.1 pav.).

Konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2018 m. vidutinis Gini koeficientas (žr. 3.1.1 lentelę) mažiausias buvo Austrijoje (26,5 proc.), o didžiausias – Prancūzijoje (28,8 proc.). Rinkos Gini koeficiento vidutinės reikšmės per 2003–2018 m. didžiausios buvo Vokietijoje (55 proc.), o mažiausios – Nyderlanduose (45,5 proc.). Šio gerovės režimo šalių grupėje Gini koeficiento vidurkis siekė 27,5 proc., o rinkos Gini koeficiento – 48,6 proc. Lyginant 2003–2018 m. vidutinį Gini koeficientą su rinkos Gini koeficientu, nustatyta, kad konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje skirtumas tarp šių rodiklių yra 20,8 proc. punkto, t. y. perskirstymas sumažina Gini koeficientą 20,8 proc. punkto. Vertinant atskiras šalis, didžiausias 2003–2018 m. vidutinis perskirstymas buvo Vokietijoje ir siekė 25,9 proc. punkto (Vokietijoje rinkos Gini buvo didžiausias), o mažiausias – Liuksemburge (18,0 proc. punktų) ir Nyderlanduose (19,0 proc. punktų). Taigi šioje šalių grupėje galima pastebėti tendenciją, kad kuo didesnis rinkos Gini koeficientas, tuo daugiau yra perskirstoma pajamų.

Konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2018 m. vidutinis pajamų nelygybę išreiškiantis Palmos santykis (taip pat kaip ir Gini koeficientas) didžiausias buvo Prancūzijoje (1,07), o mažiausias Austrijoje ir Nyderlanduose (po 0,92). Vertinant vidutines 1995–2018 m. kvintilinio diferenciacijos koeficiento reikšmes, nustatyta, kad didžiausia koeficiento vidutinė reikšmė buvo Prancūzijoje (4,27), o mažiausia – Nyderlanduose (3,83). Šioje šalių grupėje vidutinis Palmos santykis parodo, kad 1995–2018 m. laikotarpiu 10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis sudarė 0,97 (arba 97 proc.) 40 proc. apatinės pajamų dalies. Lyginant konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupės 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalį su 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalimi, pastebėta, kad vidutiniškai 4,07 karto 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis viršija 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalį.

3.1.1 lentelė

Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas
<i>Šalių pajamų nelygybės rodiklių vidutinės reikšmės (1995–2018 m. vidurkis)</i>				
Belgija	27,1	48,0	0,97	4,04
Vokietija	28,0	55,0	0,99	4,25
Prancūzija	28,8	49,9	1,07	4,27
Liuksemburgas	27,9	46,4	0,99	4,12

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas
Nyderlandai	26,8	45,5	0,92	3,83
Austrija	26,5	46,6	0,92	3,93
Šalių grupės pajamų nelygybės rodiklių pokyčiai ir skaitinės charakteristikos (1995–2018 m.)				
Vidurkis (1995–2018 m.)	27,5	48,6	0,98	4,07
Min	25,8 ₁₉₉₈	46,5 ₂₀₁₈	0,89 ₁₉₉₈	3,69 ₁₉₉₈
Max	28,7 ₁₉₉₅	49,6 ₂₀₁₇	1,03 ₂₀₀₈	4,41 ₁₉₉₅
Standartinis nuokrypis	0,8	1,0	0,04	0,21
2018 m. rodiklio reikšmė	26,5	46,5	0,92	3,93
Pokytis (1995–2018 m.)	–2,2	–0,7	–0,10	–0,48

* – rinkos Gini koeficiento rodiklis pateikiamas tik nuo 2003 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2018 m. vidutinis Gini koeficientas (žr. 3.1.2 lentelę) siekė 25,1 proc. ir visose trijose šalyse buvo labai panašus. Tačiau rinkos Gini koeficiento vidutinės reikšmės per 2003–2018 m. didžiausios buvo Švedijoje (53,3 proc.), o mažiausios – Suomijoje (46,7 proc.). Šio gerovės režimo šalių grupėje rinkos Gini koeficiento vidurkis siekė 48,6 proc. Lyginant 2003–2018 m. vidutinį Gini koeficientą su rinkos Gini koeficientu, nustatyta, kad socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje skirtumas tarp šių rodiklių yra 23,9 proc. punkto, t. y. perskirstymas sumažina Gini koeficientą 23,9 proc. punkto. Vertinant atskiras šalis, didžiausias 2003–2018 m. vidutinis perskirstymas buvo Švedijoje ir siekė 27,6 proc. punkto (Švedijoje rinkos Gini buvo didžiausias), o mažiausias – Suomijoje (21,0 proc. punktas). Taigi šioje šalių grupėje galima pastebėti tą pačią tendenciją kaip ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, kad kuo didesnis rinkos Gini koeficientas, tuo daugiau yra perskirstoma pajamų. Tačiau, lyginant vidutinį perskirstymą socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje su konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupe, pastebima, kad socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pajamų perskirstoma daugiau.

Socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje per 1996–2018 m. vidutinis pajamų nelygybę išreiškiantis Palmos santykis didžiausias buvo Danijoje (0,91), o mažiausias – Suomijoje ir Švedijoje (po 0,87). Vertinant

vidutinės 1996–2018 m. kvintilinio diferenciacijos koeficiento reikšmės, nustatyta, kad didžiausia koeficiento vidutinė reikšmė (kaip ir Palmos santykio atveju) buvo Danijoje (3,92), o mažiausia – Suomijoje (3,51). Šioje šalių grupėje vidutinis Palmos santykis parodo, kad 1996–2018 m. laikotarpiu 10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis sudarė 0,88 (arba 88 proc.) 40 proc. apatinės pajamų dalies. Lyginant socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupės 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalį su 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalimi, pastebėta, kad vidutiniškai 3,76 karto 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis viršija 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalį. Lyginant socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupę su konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupe, pastebėta, kad tiek Palmos santykis, tiek kvintilinis diferenciacijos koeficientas rodo mažesnę pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje.

3.1.2 lentelė

Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis**	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas**
<i>Šalių pajamų nelygybės rodiklių vidutinės reikšmės (1995–2018 m. vidurkis)</i>				
Danija	25,1	49,3	0,91	3,92
Suomija	25,1	46,7	0,87	3,51
Švedija	25,0	53,3	0,87	3,86
<i>Šalių grupės pajamų nelygybės rodiklių pokyčiai ir skaitinės charakteristikos (1995–2018 m.)</i>				
Vidurkis (1995–2018 m.)	25,1	49,8	0,88	3,76
Min	20,0 ₁₉₉₅	44,5 ₂₀₀₆	0,76 ₁₉₉₈	3,00 ₁₉₉₆₋₁₉₉₈
Max	27,0 ₂₀₁₇	52,9 ₂₀₀₉	0,95 ₂₀₁₇	4,10 ₂₀₀₉
Standartinis nuokrypis	2,0	3,2	0,06	0,34
2018 m. rodiklio reikšmė	26,9	51,6	0,95	3,96
Pokytis (1995–2018 m.)	6,9	5,2	0,18	0,96

* – rinkos Gini koeficiento rodiklis pateikiamas tik nuo 2003 m.

** – Palmos santykis ir kvintilinis diferenciacijos koeficientas pateikiami nuo 1996 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2017 m. vidutinis Gini koeficientas (žr. 3.1.3 lentelę) siekė 31,7 proc. ir didesnis buvo

Jungtinėje Karalystėje (32,5 proc.). Taip pat rinkos Gini koeficiento vidutinės reikšmės per 2003–2017 m. didesnės buvo Jungtinėje Karalystėje (53,4 proc.). Šio gerovės režimo šalių grupėje rinkos Gini koeficiento vidurkis siekė 51,9 proc. Lyginant 2003–2017 m. vidutinį Gini koeficientą su rinkos Gini koeficientu, nustatyta, kad liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje skirtumas tarp šių rodiklių yra 20,3 proc. punkto, t. y. perskirstymas sumažina Gini koeficientą 20,3 proc. punkto. Vertinant atskiras šalis, didesnis 2003–2017 m. vidutinis perskirstymas buvo Jungtinėje Karalystėje (21,0 proc. punkto) negu Airijoje (19,7 proc. punkto). Taigi šioje šalių grupėje galima pastebėti tą pačią tendenciją kaip ir ankstesnėse analizuotose šalių grupėse, kad kuo didesnis rinkos Gini koeficientas, tuo daugiau yra perskirstoma pajamų. Lyginant vidutinį perskirstymą liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje su konservatyviojo-korporatyvinio ir socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėmis, pastebima, kad liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje pajamų perskirstoma mažiausiai.

Liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2017 m. vidutinis pajamų nelygį išreiškiantis Palmos santykis didesnis buvo Jungtinėje Karalystėje ir siekė 1,22. Vertinant vidutinės 1995–2017 m. kvintilinio diferenciacijos koeficiento reikšmes, nustatyta, kad didesnė koeficiento vidutinė reikšmė (kaip ir Palmos santykio atveju) buvo Jungtinėje Karalystėje (5,14). Šioje šalių grupėje vidutinis Palmos santykis parodo, kad 1995–2017 m. laikotarpiu 10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis sudarė 1,19 (arba 119 proc.) 40 proc. apatinės pajamų dalies. Lyginant liberaliojo gerovės režimo šalių grupės 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalį su 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalimi, pastebėta, kad vidutiniškai 4,97 karto 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis viršija 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalį. Lyginant liberaliojo gerovės režimo šalių grupę su konservatyviojo-korporatyvinio ir socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėmis, pastebėta, kad tiek Palmos santykis, tiek kvintilinis diferenciacijos koeficientas rodo didesnę pajamų nelygį liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje.

**Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai liberaliojo gerovės
režimo šalių grupėje**

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas
<i>Šalių pajamų nelygybės rodiklių vidutinės reikšmės (1995–2017 m. vidurkis)</i>				
Airija	31,0	50,3	1,16	4,80
Jungtinė Karalystė	32,5	53,4	1,22	5,14
<i>Šalių grupės pajamų nelygybės rodiklių pokyčiai ir skaitinės charakteristikos (1995–2017 m.)</i>				
Vidurkis (1995–2017 m.)	31,7	51,9	1,19	4,97
Min	30,5 ₂₀₁₃	44,2 ₂₀₀₃	1,10 ₂₀₀₁	4,69 ₂₀₁₃
Max	35,0 ₂₀₀₂	54,4 _{2012, 2013}	1,32 ₂₀₀₅	5,46 ₂₀₀₅
Standartinis nuokrypis	1,0	2,9	0,06	0,16
2017 m. rodiklio reikšmė	31,9	51,8	1,21	5,02
Pokytis (1995–2017 m.)	–0,6	7,6	–0,07	–0,04

* – rinkos Gini koeficiento rodiklis pateikiamas tik nuo 2003 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2018 m. vidutinis Gini koeficientas (žr. 3.1.4 lentelę) siekė 32,1 proc. Didžiausia Gini koeficiento reikšmė buvo Portugalijoje (35,5 proc.), o mažiausia – Maltoje (27,9 proc.). Rinkos Gini koeficiento vidutinės reikšmės per 2003–2018 m. taip pat didžiausios buvo Portugalijoje (54,2 proc.), o mažiausios – Maltoje (42,5 proc.). Šio gerovės režimo šalių grupėje rinkos Gini koeficiento vidurkis siekė 48,3 proc. Lyginant 2003–2018 m. vidutinį Gini koeficientą su rinkos Gini koeficientu, nustatyta, kad šalių grupėje skirtumas tarp šių rodiklių yra 16,2 proc. punkto, t. y. perskirstymas sumažina Gini koeficientą 16,2 proc. punkto. Vertinant atskiras šalis, didžiausias 2003–2018 m. vidutinis perskirstymas buvo Graikijoje (19,9 proc. punkto) ir Portugalijoje (19,1 proc. punkto), o mažiausias – Kipre (12,8 proc. punkto). Lyginant vidutinį perskirstymą Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje su kitų gerovės režimų šalių grupėmis, pastebima, kad Viduržemio gerovės režimo šalyse pajamų perskirstoma mažiausiai.

Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje per 1995–2018 m. vidutinis pajamų nelygybę išreiškiantis Palmos santykis didžiausias buvo Portugalijoje (1,49), o mažiausias – Maltoje (0,98). Vertinant vidutines

1995–2018 m. kvintilinio diferenciacijos koeficiento reikšmės, nustatyta, kad didžiausia koeficiento vidutinė reikšmė (kaip ir Palmos santykio atveju) buvo Portugalijoje (6,27), o mažiausia – Maltoje (4,10). Šioje šalių grupėje vidutinis Palmos santykis parodo, kad 1995–2018 m. laikotarpiu 10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis sudarė 1,24 (arba 124 proc.) 40 proc. apatinės pajamų dalies. Lyginant Viduržemio gerovės režimo šalių grupės 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalį su 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalimi, pastebėta, kad vidutiniškai 5,45 karto 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis viršija 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalį. Lyginant Viduržemio gerovės režimo šalių grupę su anksčiau analizuotomis šalių grupėmis, pastebėta, kad tiek Palmos santykis, tiek kvintilinis diferenciacijos koeficientas rodo didesnę pajamų nelygybę Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje.

3.1.4 lentelė

Pajamų nelygybė išreiškiančių rodiklių pokyčiai Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas
<i>Šalių pajamų nelygybės rodiklių vidutinės reikšmės (1995–2018 m. vidurkis)</i>				
Graikija	33,9	53,7	1,33	6,19
Ispanija	33,3	47,8	1,27	6,04
Italija	31,9	48,2	1,20	5,51
Kipras	30,5	43,5	1,16	4,61
Malta	27,9	42,5	0,98	4,10
Portugalija	35,5	54,2	1,49	6,27
<i>Šalių grupės pajamų nelygybės rodiklių pokyčiai ir skaitinės charakteristikos (1995–2018 m.)</i>				
Vidurkis (1995–2018 m.)	32,1	48,3	1,24	5,45
Min	31,0 ₂₀₀₂	45,0 ₂₀₀₈	1,19 ₂₀₁₈	5,21 ₂₀₀₉
Max	34,8 ₁₉₉₅	52,7 ₂₀₁₆	1,40 ₁₉₉₇	6,69 ₁₉₉₇
Standartinis nuokrypis	1,0	2,8	0,07	0,44
2018 m. rodiklio reikšmė	31,5	50,4	1,19	5,22
Pokytis (1995–2018 m.)	–3,3	1,4	–0,21	–1,21

* – rinkos Gini koeficiento rodiklis pateikiamas tik nuo 2003 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje per 2000–2018 m. vidutinis Gini koeficientas (žr. 3.1.5 lentelę) siekė 30,3 proc.

Didžiausia Gini koeficiento reikšmė buvo Latvijoje (35,8 proc.) ir Lietuvoje (34,9 proc.), o mažiausia – Slovėnijoje (23,5 proc.). Rinkos Gini koeficiento vidutinės reikšmės per 2005–2018 m. didžiausios buvo Rumunijoje (53,6 proc.), o mažiausios – Slovakijoje ir Slovėnijoje (atitinkamai 42,1 proc. ir 42,5 proc.). Šio gerovės režimo šalių grupėje rinkos Gini koeficiento vidurkis siekė 48,3 proc. Lyginant 2005–2018 m. vidutinį Gini koeficientą su rinkos Gini koeficientu, nustatyta, kad Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje skirtumas tarp šių rodiklių yra 17,5 proc. punkto, t. y. perskirstymas sumažina Gini koeficientą 17,5 proc. punkto. Vertinant atskiras šalis, didžiausias 2005–2018 m. vidutinis perskirstymas buvo Vengrijoje (23,7 proc. punkto), o mažiausias – Latvijoje (13,6 proc. punkto). Lyginant vidutinį perskirstymą Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje su kitų gerovės režimų šalių grupėmis, pastebima, kad Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pajamų perskirstoma daugiau negu Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje, tačiau mažiau negu kitose šalių grupėse.

Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje per 2005–2018 m. vidutinis pajamų nelygybę išreiškiantis Palmos santykis didžiausias buvo Bulgarijoje ir Latvijoje (po 1,49), o mažiausias – Slovėnijoje (0,80). Vertinant vidutinės 2005–2018 m. kvintilinio diferenciacijos koeficiento reikšmes, nustatyta, kad didžiausia koeficiento vidutinė reikšmė buvo Rumunijoje (7,00), o mažiausia – Slovėnijoje (3,45). Šioje šalių grupėje vidutinis Palmos santykis parodo, kad 2005–2018 m. laikotarpiu 10 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis sudarė 1,17 (arba 117 proc.) 40 proc. apatinės pajamų dalies. Lyginant Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupės 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalį su 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalimi, pastebėta, kad vidutiniškai 5,23 karto 20 proc. turtingiausiųjų pajamų dalis viršija 20 proc. skurdžiausiųjų pajamų dalį.

3.1.5 lentelė

**Pajamų nelygybę išreiškiančių rodiklių pokyčiai Vidurio ir Rytų
Europos gerovės režimo šalių grupėje**

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis*	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas*
<i>Šalių pajamų nelygybės rodiklių vidutinės reikšmės (2000–2018 m. vidurkis)</i>				
Bulgarija	33,7	50,5	1,49	6,69
Čekija	25,0	44,4	0,87	3,48
Estija	33,3	47,6	1,26	5,61
Kroatija	30,5	48,9	1,10	5,24
Latvija	35,8	49,5	1,49	6,71

	Gini	Rinkos Gini*	Palmos santykis*	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas*
Lietuva	34,9	51,6	1,46	6,52
Vengrija	27,0	51,2	0,98	4,11
Lenkija	31,0	49,0	1,17	5,06
Rumunija	33,9	53,6	1,40	7,00
Slovėnija	23,5	42,5	0,80	3,45
Slovakija	25,1	42,1	0,85	3,68
<i>Šalių grupės pajamų nelygybės rodiklių pokyčiai ir skaitinės charakteristikos (2000–2018 m.)</i>				
Vidurkis (2000–2018 m.)	30,3	48,3	1,17	5,23
Min	27,4 ₂₀₀₂	46,6 ₂₀₀₉	1,11 ₂₀₁₂	4,99 ₂₀₁₂
Max	37,4 ₂₀₀₄	49,2 ₂₀₀₅	1,22 ₂₀₁₅	5,51 ₂₀₁₅
Standartinis nuokrypis	2,0	0,8	0,03	0,16
2018 m. rodiklio reikšmė	31,1	48,3	1,21	5,41
Pokytis (2000–2018 m.)	2,0	–0,9	0,03	0,26

* – rinkos Gini koeficientas, Palmos santykis ir kvintilinis diferenciacijos koeficientas pateikiami tik nuo 2005 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Apibendrinant galima teigti, kad pajamų nelygybės (pagal Gini, Palmos ir kvintilinio diferenciacijos koeficiento rodiklius) lygis per 1995–2018 m. laikotarpį mažiausias buvo socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, tačiau šioje šalių grupėje pastebėtas visų analizuotų pajamų nelygybės rodiklių didėjimas. Didžiausias Gini koeficientas (taip pat Palmos santykis ir kvintilinis diferenciacijos koeficientas) buvo Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje, tačiau pastebėta pajamų nelygybės (išskyrus pagal rinkos Gini koeficientą) mažėjimo tendencija. Taip pat pajamų nelygybė sumažėjo konservatyviojo-korporatyvinio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse. Pastebėta, kad Vidurio ir Rytų Europos šalių grupė pasižymėjo gana aukštu pajamų nelygybės lygiu ir didėjančiomis pajamų nelygybės tendencijomis.

Taigi galima išskirti 3 pagrindinius aspektus: 1) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėms būdingas aukštas pajamų nelygybės lygis ir mažesnis perskirstymas (skirtumas tarp rinkos Gini ir Gini koeficientų); 2) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, pasižyminčioje žemesniu pajamų nelygybės lygiu, pajamų nelygybė didėja, o konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, pasižyminčioje žemesniu pajamų nelygybės lygiu, pajamų nelygybė mažėja;

taip pat šiose šalių grupėse skirtumas tarp rinkos Gini ir Gini didžiausias, t. y. perskirstymas didžiausias; 3) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, pasižyminčioje aukštesniu pajamų nelygybės lygiu, pajamų nelygybė didėja.

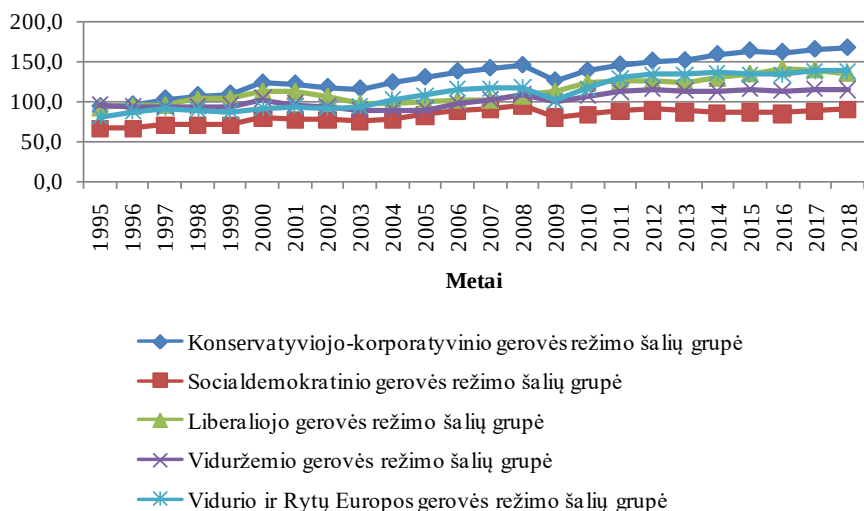
3.2. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių vertinimas skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse

3.2.1. Globalizacijos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai

Šiame skyrelyje analizuojami globalizaciją atspindintys kintamieji – prekybos atvirumas ir finansinis atvirumas. Pateikiama prekybos ir finansinį atvirumą išreiškiančių rodiklių dinamika, pagrindinės skaitinės charakteristikos. Taip pat atliekamas globalizacijos poveikio pajamų nelygybei vertinimas skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse.

Pirmiausia pateikiamas prekybos atvirumo rodiklis, kuris rodo eksporto ir importo dalį nuo BVP (žr. 3.2.1 pav.).

Kaip matyti 3.2.1 paveiksle, socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje 1995–2018 m. laikotarpiu prekybos atvirumas buvo mažiausias (3.2.1 lentelės duomenimis, 1995–2018 m. vidurkis siekė 81,8 proc.), o konservatyviojo-korporatyvinio – didžiausias (133,5 proc.). 3.2.1 paveiksle matyti, kad 1996–2000 m., 2004–2008 m., 2010–2012 m. prekybos atvirumas didėjo (išskyrus Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje 1996–1998 m., Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje 1998–1999 m., liberaliojo režimo šalių grupėje 2007 m.). Prekybos atvirumas 2001–2003 m. mažėjo, o didžiausias sumažėjimas buvo 2009 m. (išskyrus liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje). 2013–2018 m. laikotarpiu prekybos atvirumo pokyčiai buvo nežymūs. Taigi pastebima, kad visose šalių grupėse prekybos atvirumas per analizuojamą laikotarpį išaugo.

3.2.1 pav. Prekybos atvirumo (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

3.2.1 lentelės duomenimis, daugiausiai prekybos atvirumas išaugo konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (73,8 proc. punkto), o mažiausiai – Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje (18,5 proc. punkto). Taip pat pagal 3.2.1 lentelėje pateiktas standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai standartinis nuokrypis siekia 22,5 ir 19,9), o mažiausi – socialdemokratinio ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 8,2 ir 9,5).

3.2.1 lentelė

Prekybos atvirumo (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse

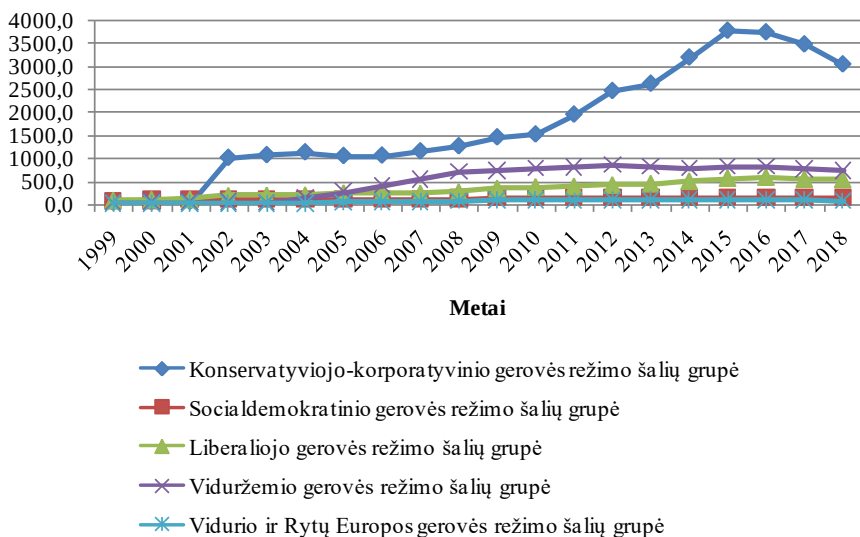
Gerovės režimas	Vidurkis (1995–2018 m.)	Min	Max	Standartinis nuokrypis	2018 m.	Pokytis (1995–2018 m.)
Konservatyvūs-korporatyvinis	133,5	93,9 ₁₉₉₅	167,7 ₂₀₁₈	22,5	167,7	73,8
Socialdemokratinis	81,8	67,0 ₁₉₉₆	94,8 ₂₀₀₈	8,2	90,7	23,5
Liberalusis	113,9	93,0 ₁₉₉₅	142,1 ₂₀₁₆	15,6	136,4	43,4
Viduržemio	102,5	89,5 ₂₀₀₄	115,2 ₂₀₁₅	9,5	114,5	18,5

Gerovės režimas	Vidurkis (1995–2018 m.)	Min	Max	Standartinis nuokrypis	2018 m.	Pokytis (1995–2018 m.)
Vidurio ir Rytų Europos	111,1	80,7 ₁₉₉₅	138,5 ₂₀₁₈	19,9	138,5	57,8

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Išanalizavus prekybos atvirumą skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias prekybos atvirumo ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir prekybos atvirumo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas mažesnis prekybos atvirumas; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir prekybos atvirumo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas didesnis prekybos atvirumas; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir prekybos atvirumo didėjimo tendencijos, kai šioms šalių grupėms būdingas didesnis prekybos atvirumas; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir prekybos atvirumo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas didesnis prekybos atvirumas.

Toliau analizuojama kito globalizaciją atspindinčio rodiklio – finansinio atvirumo – dinamika ir pagrindinės skaitinės charakteristikos (žr. 3.2.2 pav. ir 3.2.2 lentelę). Finansinis atvirumas išreikštas turto ir įsipareigojimų santykiu su BVP.

3.2.2 pav. Finansinio atvirumo (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Kaip matyti 3.2.2 paveiksle, 1999–2015 m. finansinio atvirumo rodiklis didėjo visų gerovės režimų šalių grupėse, o per 2017 ir 2018 m. finansinis atvirumas sumažėjo visose šalių grupėse. Kaip pastebima 3.2.2 lentelėje, per 1999–2018 m. visų gerovės režimų šalių grupėse finansinis atvirumas didėjo. Didžiausias finansinio atvirumo padidėjimas buvo konservatyviojo-korporatyvinio (padidėjo 3009,9 proc. punkto) ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (692,2 proc. punkto). Mažiausiai per 1999–2018 m. finansinis atvirumas padidėjo socialdemokratinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 67,1 proc. punkto ir 61,0 proc. punkto).

Remiantis 3.2.2 lentelėje pateiktu finansinio atvirumo rodiklio 1999–2018 m. vidurkiu, galima teigti, kad didžiausias finansinis atvirumas būdingas konservatyviojo-korporatyvinio (2034,4 proc.) ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (721,4 proc.). Mažiausias finansinis atvirumas būdingas Vidurio ir Rytų Europos bei socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 79,9 proc. ir 127,0 proc.). Taip pat pagal standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo konservatyviojo-korporatyvinio ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai standartinis nuokrypis siekia 1213,6 ir 334,4), o mažiausi – socialdemokratinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 22,0 ir 29,8).

**Finansinio atvirumo (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES
šalių grupėse**

Gerovės režimas	Vidurkis (1999–2018 m.)	Min	Max	Standartinis nuokrypis	2018 m.	Pokytis (1999–2018 m.)
Konservatyvūs ir korporatyvinis	2034,4	35,2 ₁₉₉₉	3777,7 ₂₀₁₅	1213,6	3045,2	3009,9
Socialdemokratinis	127,0	73,1 ₁₉₉₉	148,4 ₂₀₁₀	22,0	140,1	67,1
Liberalusis	370,9	93,4 ₁₉₉₉	593,3 ₂₀₁₆	164,6	542,0	448,6
Viduržemio	721,4	37,0 ₁₉₉₉	852,8 ₂₀₁₂	334,4	729,2	692,2
Vidurio ir Rytų Europos	79,9	31,5 ₂₀₀₀	115,9 ₂₀₁₆	29,8	94,1	61,0

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Išanalizavus finansinį atvirumą skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias finansinio atvirumo ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir finansinio atvirumo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas mažesnis finansinis atvirumas; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir finansinio atvirumo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas didesnis finansinis atvirumas; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir finansinio atvirumo didėjimo tendencijos, kai šioms šalių grupėms būdingas didesnis finansinis atvirumas; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir finansinio atvirumo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas mažesnis finansinis atvirumas.

Toliau siekiama įvertinti globalizacijos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio krypties skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju (rinkos Gini, Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) buvo patikrinta po 25 globalizacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelio specifikacijas, kai kiekvienoje

modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės globalizacijos rodikliams (žr. 6 priedą). Gauti rezultatai parodė, kad statistiškai patikimas 3.2.3 lentelėje pateikiamas ekonometrinis modelis su priklausomu rinkos Gini koeficientu, kuriame išskirti du globalizacijos kintamieji: prekybos atvirumas ir finansinis atvirumas. Pirmojo kintamojo atveju bazinė šalių grupė yra Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupė, o antrojo kintamojo – socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupė. Su kitais priklausomais kintamaisiais (Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) sudaryto ekonometrinio modelio koreguotas R^2 mažesnis už 0,2, todėl labai maža dalis šių priklausomų kintamųjų kitimo paaiškinama nepriklausomų kintamųjų kitimu (žr. 5 priedą).

3.2.3 lentelė

Globalizacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Globalizacija:	
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,124**
ld_Trade*conservative	0,180***
ld_Trade *socialdemocratic	0,078
ld_Trade *liberal	0,207**
ld_Trade *mediterranean	0,140***
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,065*
ld_Fin_open*conservative	-0,047
ld_Fin_open *liberal	-0,169***
ld_Fin_open*mediterranean	-0,048
ld_Fin_open *CentralEastern	-0,086*
Technologinė pažanga:	
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,009
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,005
Finansializacija:	
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,005
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,009
Darbo rinkos institucijos:	
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,046
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	0,004
Fiskalinė politika:	
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,087*
Perskirstymas (ld_Redistr)	0,378***
Kontroliniai kintamieji:	

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,017
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	-0,079
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	-0,025
Istatymo viršenybė (ld Rule law)	-0,021
Vyriausybės efektyvumas (ld Govern effect)	0,068
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip
n	233
Koreguotas R ²	0,591

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 3.2.3 lentelėje, Vidurio ir Rytų gerovės režimo šalių grupėje prekybos atvirumui padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, sumažėjo 0,12 proc. esant 95 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat naudojant ir kitus priklausomus kintamuosius (Gini koeficientą, Palmos santykį ir kvintilinių diferenciacijos koeficientą) nustatytas neigiamas prekybos atvirumo poveikis pajamų nelygybei (žr. 5 priedą).

Taip pat neigiamas prekybos atvirumo poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir kitose šalių grupėse. Socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje poveikio skirtumo koeficientas sudarė 0,078, tačiau buvo statistiškai nereikšmingas. Todėl poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą). Konservatyviojo-korporatyvinio, liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai atitinkamai sudarė 0,180, 0,207 ir 0,140 (žr. 3.2.3 lentelę) su 99,0 proc., 95,0 proc. ir 90,0 proc. reikšmingumo lygmenimis. Ekonometrinės hipotezės, kad poveikio skirtumai yra nereikšmingi, buvo priimtos, nes $p > 0,05$. Todėl visose penkiose šalių grupėse globalizacijos poveikis pajamų nelygybei buvo neigiamas (žr. 3.2.3 lentelės 2 stulpelį, 5 priedą).

Taip pat vertintas finansinio atvirumo poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, kai bazinė šalių grupė yra socialdemokratinio gerovės režimo. Kaip matyti 3.2.3 lentelėje, socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje finansiniam atvirumui padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, padidėjo 0,07 proc., esant 90 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat

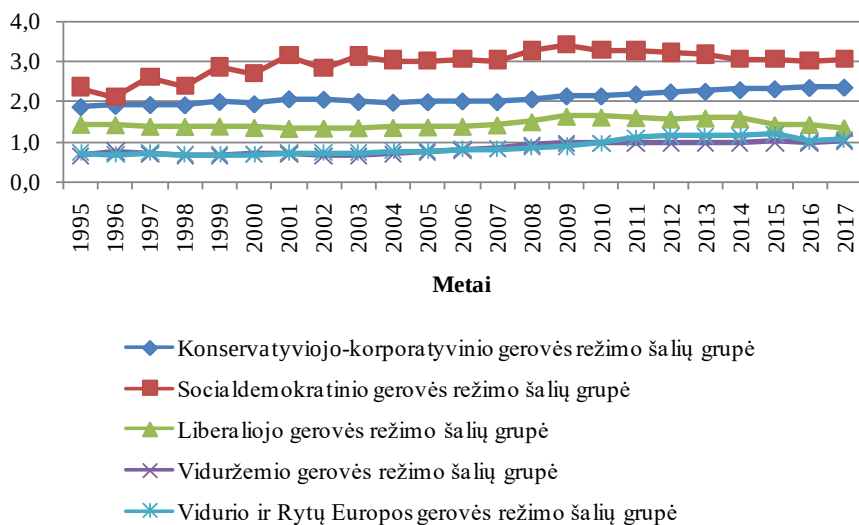
naudojant priklausomą kintamąjį kvintilinį diferenciacijos koeficientą nustatytas teigiamas finansinio atvirumo poveikis pajamų nelygybei (elastingumo koeficientas siekė 0,18 proc.). Teigiamas finansinio atvirumo poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir konservatyviojo-korporatyvinio, liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Kadangi šiose šalių grupėse poveikio skirtumas nereikšmingas, poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą).

Apibendrinant galima teigti, kad prekybos atvirumas mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų gerovės režimo šalių grupėje ir, lyginant su šia šalių grupe, kitų gerovės režimų šalių grupėse nėra poveikio krypties skirtumo. Finansinis atvirumas didina pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje ir, palyginti su šia grupe, kitose šalių grupėse poveikio krypties skirtumo nenustatyta. Remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad globalizacijos kintamieji pajamų nelygybę veikia priešingomis kryptimis, t. y. prekybos atvirumas mažina pajamų nelygybę, o finansinis atvirumas didina pajamų nelygybę. Palyginus gautus rezultatus su kitų empirinių tyrimų rezultatais, nustatyta, kad finansinio atvirumo poveikis pajamų nelygybei sutampa su E. Dablos-Norris ir kt. (2015), S. Jain-Chandros ir kt. (2016), F. Jaumotte ir kt. (2013) tyrimo rezultatais, kur naudotas užsienio turto ir įsipareigojimų santykio su BVP rodiklis finansiniam atvirumui atspindėti ir nustatyta, kad finansinis atvirumas didina pajamų nelygybę. Nors išsivysčiusiose šalyse pagal Stolperio ir Samuelsono teoremą prekybos atvirumas gali didinti pajamų nelygybę dėl technologinės pažangos, gauti rezultatai parodė priešingą tendenciją. Tai gali būti susiję su tuo, kad Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupė, su kuria buvo lyginami poveikio krypties skirtumai, pasižymi santykinai žemesniu gyvenimo lygiu.

3.2.2. Technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai

Šiame skyrelyje analizuojami technologinės pažangos kintamieji – MTTP išlaidos ir priedas už gebėjimus (angl. *skill premium*). Pateikiama MTTP išlaidas ir priedo už gebėjimus išreiškiančių rodiklių dinamika, pagrindinės skaitinės charakteristikos bei vertinamas technologinės pažangos poveikis pajamų nelygybei skirtingose ES šalių grupėse.

Pirmiausia pateikiamas MTTP išlaidų nuo BVP rodiklis (žr. 3.2.3 pav.).

3.2.3 pav. MTTP išlaidų nuo BVP (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Kaip matyti 3.2.3 paveiksle, socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse 1995–2017 m. laikotarpiu MTTP išlaidos nuo BVP buvo didžiausios (3.2.3 lentelės duomenimis, 1995–2017 m. vidurkis atitinkamai siekė 3,0 proc. ir 2,1 proc.). Mažiausia MTTP išlaidų dalis nuo BVP per 1995–2017 m. buvo Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai vidurkis siekė 0,8 proc. ir 0,9 proc.).

3.2.3 paveiksle matyti, kad per 1995–2017 m. išlaidų MTTP santykis su BVP visų gerovės režimų šalių grupėse didėjo (išskyrus liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje). 3.2.4 lentelės duomenimis, daugiausiai išlaidos MTTP padidėjo socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje (0,7 proc. punkto), o sumažėjo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje (–0,1 proc. punkto). Taip pat pagal 3.2.4 lentelėje pateiktas standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje (standartinis nuokrypis siekia 0,3), o mažiausi – liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (po 0,1).

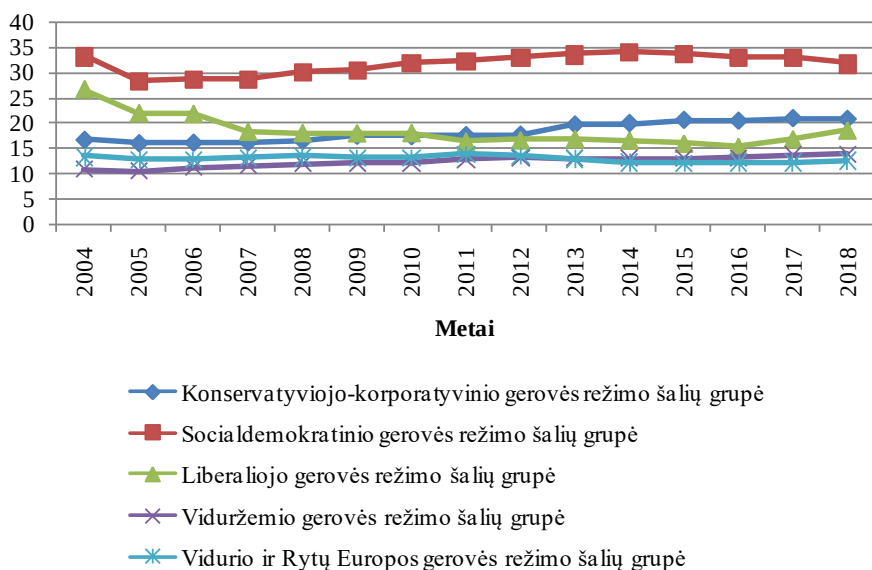
**MTTP išlaidų nuo BVP (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES
šalių grupėse**

Gerovės režimas	Vidurkis (1995– 2017 m.)	Min	Max	Standartinis nuokrypis	2017 m.	Pokytis (1995– 2017 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	2,1	1,9 ₁₉₉₅	2,4 ₂₀₁₇	0,2	2,4	0,5
Socialdemokratinis	3,0	2,1 ₁₉₉₆	3,4 ₂₀₀₉	0,3	3,1	0,7
Liberalusis	1,4	1,3 ₂₀₀₁	1,6 ₂₀₀₉	0,1	1,4	–0,1
Viduržemio	0,8	0,6 ₂₀₀₃	1,0 ₂₀₁₇	0,1	1,0	0,4
Vidurio ir Rytų Europos	0,9	0,7 ₁₉₉₉	1,2 ₂₀₁₅	0,2	1,1	0,4

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Išanalizavus išlaidas MTTP skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias išlaidų MTTP ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir išlaidų MTTP didėjimo tendencijos, kai šioje šalių grupėje yra santykinai didesnės išlaidos MTTP; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir išlaidų MTTP didėjimo tendencijos, kai šioje šalių grupėje yra santykinai didesnės išlaidos MTTP; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse pastebimos MTTP išlaidų didėjimo tendencijos, kai šiose šalių grupėse yra santykinai mažesnės išlaidos MTTP; b) liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir išlaidų MTTP mažėjimo tendencijos, kai šioje šalių grupėje yra santykinai mažesnės išlaidos MTTP.

Toliau analizuojama kito technologinę pažangą atspindinčio rodiklio – dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio – dinamika ir pagrindinės skaitinės charakteristikos (žr. 3.2.4 pav. ir 3.2.5 lentelę).

3.2.4 pav. Dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Kaip matyti 3.2.4 paveiksle, 2004–2018 m. didžiausias dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis buvo socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje. Taip pat 2004–2010 m. laikotarpiu vienas didesnių dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygių buvo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje, tačiau per šį laikotarpį dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis mažėjo ir tai lėmė, kad nuo 2011 m. didesnis rodiklis buvo konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (šioje grupėje dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis 2006–2009 m. ir 2011–2015 m. didėjo). Žemiausias dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis per 2004–2018 m. buvo Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Kaip pastebima 3.2.4 lentelėje, per 2004–2018 m. daugelyje šalių grupių (išskyrus konservatyviojo-korporatyvinio ir Viduržemio) dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis mažėjo. Didžiausias dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio sumažėjimas buvo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje (–8,2 proc. punkto), o didžiausias padidėjimas – konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (4,2 proc. punkto).

Remiantis 3.2.5 lentelėje pateiktu dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio 2004–2018 m. vidurkiu, galima teigti, kad didžiausias dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis buvo socialdemokratinio

gerovės režimo šalių grupėje (31,8 proc.). Mažiausias dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis buvo Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 12,4 proc. ir 13,0 proc.). Taip pat pagal standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo liberaliojo ir socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai standartinis nuokrypis siekia 3,0 ir 2,0), o mažiausi – Vidurio ir Rytų Europos bei Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 0,5 ir 1,1).

3.2.5 lentelė

Dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse

Gerovės režimas	Vidurkis (2004–2018 m.)	Min	Max	Standartinis nuokrypis	2018 m.	Pokytis (2004–2018 m.)
Konservatyvusis-korporatyvinis	18,3	16,0 ₂₀₀₅	21,1 ₂₀₁₇	1,9	20,9	4,2
Socialdemokratinis	31,8	28,5 ₂₀₀₅	34,1 ₂₀₁₄	2,0	31,8	–1,4
Liberalusis	18,5	15,4 ₂₀₀₄	26,9 ₂₀₁₆	3,0	18,7	–8,2
Viduržemio	12,4	10,6 ₂₀₀₅	13,9 ₂₀₁₈	1,1	13,9	3,1
Vidurio ir Rytų Europos	13,0	12,2 ₂₀₁₁	13,9 ₂₀₁₅	0,5	12,6	–0,8

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Išanalizavus dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygi skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės didėjimo ir dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio mažėjimo tendencijos, kai šioje šalių grupėje yra santykinai aukštesnis dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio didėjimo tendencijos, kai šioje šalių grupėje yra santykinai žemesnis dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių

grupėse pastebimos dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio didėjimo tendencijos, kai šiose šalių grupėse yra santykinai žemesnis dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis; b) Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygio didėjimo tendencijos, kai šioje šalių grupėje yra santykinai žemesnis dalyvavimo švietimo ir mokymo programose lygis.

Toliau siekiama įvertinti technologinės pažangos veiksnių grupės poveikį pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju (rinkos Gini, Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) buvo patikrinta po 25 technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelio specifikacijas, kai kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės technologinės pažangos rodikliai (žr. 6 priedą). Gauti rezultatai parodė, kad statistiškai patikimas 3.2.6 lentelėje pateikiamas ekonometrinis modelis su priklausomu rinkos Gini koeficientu, kuriame lyginamas technologinę pažangą išreiškiančių kintamųjų – išlaidų MTTP bei dalyvavimo švietimo ir mokymo programose – poveikis pajamų nelygybei. Abiejų kintamųjų atvejais bazinė šalių grupė yra socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupė. Su kitais priklausomais kintamaisiais (Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) sudaryto ekonometrinio modelio koreguotas R^2 mažesnis už 0,2, todėl labai maža dalis šių priklausomų kintamųjų kitimo paaiškinama nepriklausomų kintamųjų kitimu (žr. 5 priedą).

3.2.6 lentelė

Technologinės pažangos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Globalizacija:	
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,069
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,006
Technologinė pažanga:	
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,270***
ld_R_D*conservative	-0,204*
ld_R_D*liberal	-0,202*
ld_R_D*mediterranean	-0,284***
ld_R_D*CentralEastern	-0,291***
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose	0,047*

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
(ld_Skill_prem)	
ld_Skill_prem*conservative	–0,067**
ld_Skill_prem*liberal	–0,006
ld_Skill_prem*mediterranean	0,002
ld_Skill_prem*CentralEastern	–0,075**
Finansializacija:	
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,017
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	–0,015
Darbo rinkos institucijos:	
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,054
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	–0,007
Fiskalinė politika:	
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	–0,091*
Perskirstymas (ld_Redistr)	0,358***
Kontroliniai kintamieji:	
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,027
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	0,010
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	–0,030
Istatymo viršenybė (ld_Rule_law)	–0,019
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,055
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip
n	233
Koreguotas R ²	0,590

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 3.2.6 lentelėje, socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje išlaidoms MTTP padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, padidėjo 0,27 proc. esant 99 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat naudojant ir kitus priklausomus kintamuosius (Gini koeficientą, Palmos santykį ir kvintilinių diferenciacijos koeficientą, žr. 5 priedą) nustatytas teigiamas išlaidų MTTP poveikis pajamų nelygybei.

Taip pat teigiamas išlaidų MTTP poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir konservatyviojo-korporatyvinio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse. Šių gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumai nereikšmingi (žr. 3 priedą). Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai atitinkamai sudarė –0,284 ir –0,291. Tačiau ekonometrinės hipotezės, kad

poveikio skirtumai yra nereikšmingi, buvo priimtos, nes $p > 0,05$, todėl poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra.

Taip pat vertintas dalyvavimo švietimo ir mokymo programose poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Kaip matyti 3.2.6 lentelėje, socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje dalyvavimui švietimo ir mokymo programose padidėjus 1 proc., pajamų nelygė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, padidėjo 0,05 proc., esant 90 proc. reikšmingumo lygmeniui. Teigiamas dalyvavimo švietimo ir mokymo programose poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse. Kadangi šiose šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai yra statistiškai nereikšmingi, poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą).

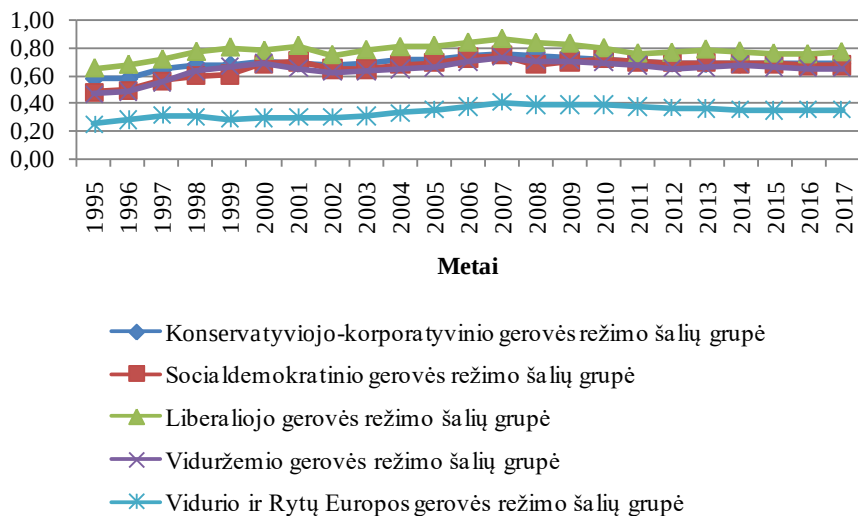
Konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai atitinkamai sudarė – 0,067, –0,075. Tačiau ekonometrinė hipotezė, kad poveikio skirtumas yra nereikšmingas, buvo atmesta tik konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, nes $p < 0,05$. Kadangi minėtoje šalių grupėje, palyginti su bazine šalių grupe, yra poveikio skirtumas, galima teigti, kad dalyvavimas švietimo ir mokymo programose mažina pajamų nelygę.

Apibendrinant galima teigti, kad išlaidos MTTP didina pajamų nelygę visose šalių grupėse. Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose didina pajamų nelygę visose šalių grupėse, išskyrus konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupę. Palyginus kitų mokslinių tyrimų gautus rezultatus, kuriuose technologinė pažanga nustatyta kaip didinanti pajamų nelygę (Dabla-Norris ir kt., 2015; Jain-Chandra ir kt., 2016; Jaumotte ir kt., 2013; Richmond, Triplett, 2017), galima teigti, kad rezultatai sutampa su gautais rezultatais visose skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, išskyrus konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupę. Konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje poveikio skirtumo priežastis gali būti siejama su didėjančiu dalyvavimo švietimo ir mokymo programose augimu.

3.2.3. Finansializacijos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai

Toliau analizuojami finansializacijos kintamieji – finansinis išsivystymas ir vidaus kreditai privačiam sektoriui. Pateikiama šiuos veiksnus atspindinčių rodiklių dinamika, pagrindinės skaitinės charakteristikos bei vertinamas finansializacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingose ES šalių grupėse.

3.2.5 paveiksle pateikiama finansinio išsivystymo indekso dinamika per 1995–2017 m.

3.2.5 pav. Finansinio išsivystymo indekso dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis IMF duomenimis.

Kaip matyti 3.2.5 paveiksle, liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje 1995–2017 m. laikotarpiu finansinio išsivystymo indeksas buvo didžiausias (3.2.7 lentelės duomenimis, 1995–2017 m. vidurkis siekė 0,78). Mažiausios finansinio išsivystymo indekso reikšmės per 1995–2017 m. buvo Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje (vidurkis siekė 0,34).

3.2.5 paveiksle matyti, kad 1995–2007 m. finansinio išsivystymo indekso reikšmės didėjo visose šalių grupėse ir 2007 m. finansinio išsivystymo indeksas visose šalių grupėse buvo didžiausias. 2008–2017 m. laikotarpiu stebimos finansinio išsivystymo indekso mažėjimo tendencijos visose šalių grupėse. Tačiau per visą 1995–2017 m. laikotarpį finansinio išsivystymo indeksas padidėjo. 3.2.7 lentelės duomenimis, daugiausiai finansinio išsivystymo indeksas padidėjo socialdemokratinio ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 0,20 ir 0,18), o mažiausiai – Vidurio ir Rytų Europos bei konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 0,10 ir 0,11). Taip pat pagal 3.2.7 lentelėje pateiktas standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo socialdemokratinio ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (abiem atvejais standartinis nuokrypis siekia 0,07), o mažiausi – Vidurio ir Rytų

Europos bei konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse (po 0,04).

3.2.7 lentelė

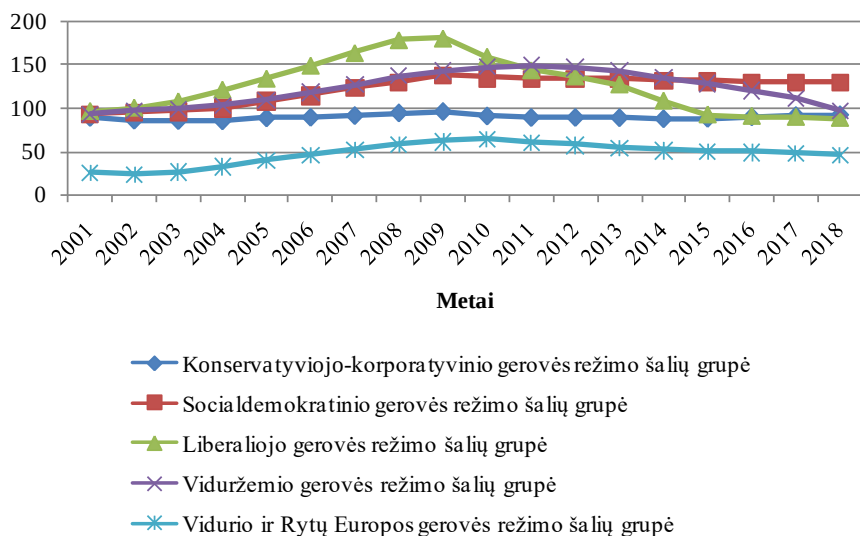
**Finansinio išsivystymo indekso skaitinės charakteristikos ir pokyčiai
ES šalių grupėse**

Gerovės režimas	Vidurkis (1995– 2017 m.)	Min	Max	Standar- tinis nuo- krypis	201 7 m.	Poky- tis (1995– 2017 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	0,69	0,58 ₁₉₉₆	0,76 ₂₀₀₇	0,04	0,69	0,11
Socialdemokratini s	0,66	0,48 ₁₉₉₅	0,75 ₂₀₀₇	0,07	0,68	0,20
Liberalusis	0,78	0,66 ₁₉₉₅	0,87 ₂₀₀₇	0,05	0,77	0,12
Viduržemio	0,65	0,47 ₁₉₉₅	0,73 ₂₀₀₇	0,07	0,65	0,18
Vidurio ir Rytų Europos	0,34	0,26 ₁₉₉₅	0,41 ₂₀₀₇	0,04	0,36	0,10

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis IMF duomenimis.

Išanalizavus finansinį išsivystymą skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias finansinio išsivystymo ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir finansinio išsivystymo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai aukštesnis finansinis išsivystymas; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir finansinio išsivystymo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai aukštesnis finansinis išsivystymas; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir finansinio išsivystymo didėjimo tendencijos, kai šioms šalių grupėms būdingas santykinai aukštesnis finansinis išsivystymas; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir finansinio išsivystymo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai žemesnis finansinis išsivystymas.

Toliau analizuojama kito finansializaciją atspindinčio rodiklio – vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP – dinamika ir pagrindinės skaitinės charakteristikos (žr. 3.2.6 pav. ir 3.2.8 lentelę).

3.2.6 pav. Vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Pasaulio banko duomenimis.

3.2.6 paveiksle matyti, kad 2001–2009 m. vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP didėjo (išskyrus konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupę 2002–2004 m., Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupę 2002 m.). 2010–2018 m. laikotarpiu daugiausia šalių grupėse vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP mažėjo (išskyrus konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupę). 3.2.6 paveiksle pastebima, kad 2001–2010 m. didžiausias vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP buvo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje, 2011–2014 m. – Viduržemio, 2015–2018 m. – socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje. Per visą 2001–2018 m. laikotarpį mažiausias vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP buvo Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje.

Kaip pastebima 3.2.8 lentelėje, per 2001–2018 m. visose šalių grupėse (išskyrus liberaliojo gerovės režimo šalių grupę) vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP padidėjo. Didžiausias vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP padidėjimas buvo socialdemokratinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai padidėjo

36,5 proc. punkto ir 21,5 proc. punkto), o mažiausias padidėjimas – konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (3,0 proc. punkto). Liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP sumažėjo 8,1 proc. punkto.

Remiantis 3.2.8 lentelėje pateiktu vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP 2001–2018 m. vidurkiu, galima teigti, kad didžiausias vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP buvo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje (126,4 proc.). Mažiausias vidaus kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP buvo Vidurio ir Rytų Europos bei konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 49,8 proc. ir 89,4 proc.). Taip pat pagal standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai standartinis nuokrypis siekė 31,4 ir 19,9), o mažiausi – konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 2,7 ir 12,7).

3.2.8 lentelė

Vidaus kreditų privačiam sektoriui santykio su BVP (proc.) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse

Gerovės režimas	Vidur- kis (2001– 2018 m.)	Min	Max	Stan- dartinis nuo- krypis	2018 m.	Poky- tis (2001– 2018 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	89,4	85,2 ₂₀₀₄	95,5 ₂₀₀₉	2,7	92,0	3,0
Socialdemokrati- nis	122,1	94,0 ₂₀₀₁	137,9 ₂₀₀₉	15,6	130, 4	36,5
Liberalusis	126,4	88,6 ₂₀₀₉	181,3 ₂₀₁₈	31,4	88,6	–8,1
Viduržemio	122,9	93,0 ₂₀₀₁	149,9 ₂₀₁₁	19,9	97,3	4,2
Vidurio ir Rytų Europos	49,8	23,8 ₂₀₀₂	64,5 ₂₀₁₀	12,7	46,9	21,5

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Pasaulio banko duomenimis.

Išanalizavus vidaus kreditus privačiam sektoriui skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias vidaus kreditų privačiam sektoriui ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir kreditų privačiam sektoriui didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai didesnis vidaus kreditų privačiam sektoriui lygis; b) konservatyviojo-korporatyvinio

gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir kreditų privačiam sektoriui didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai mažesnis vidaus kreditų privačiam sektoriui lygis; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo, kreditų privačiam sektoriui didėjimo Viduržemio šalių grupėje bei kreditų privačiam sektoriui mažėjimo tendencijos, kai šioms šalių grupėms būdingas santykinai didesnis vidaus kreditų privačiam sektoriui lygis; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir vidaus kreditų privačiam sektoriui didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai mažesnis vidaus kreditų privačiam sektoriui lygis.

Toliau vertinamas vienas iš rinkos veiksnių, t. y. finansializacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju (rinkos Gini, Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) buvo patikrinta po 25 finansializacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelio specifikacijas, kai kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės finansializacijos rodikliai (žr. 6 priedą). Gauti rezultatai parodė, kad statistiškai patikimas 3.2.9 lentelėje pateikiamas ekonometrinis modelis su priklausomu rinkos Gini koeficientu, kuriame lyginamas finansializaciją išreiškiančių kintamųjų – finansinio išsivystymo ir vidaus kreditų privačiam sektoriui – poveikis pajamų nelygybei. Pirmojo kintamojo atveju bazinė šalių grupė yra konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupė, o antrojo kintamojo – socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupė. Su kitais priklausomais kintamaisiais (Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) sudaryto ekonometrinio modelio koreguotas R^2 mažesnis už 0,2, todėl labai maža dalis šių priklausomų kintamųjų kitimo paaiškinama nepriklausomų kintamųjų kitimu (žr. 5 priedą).

**Finansializacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų
šalių grupėse**

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Globalizacija:	
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,083*
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,026
Technologinė pažanga:	
Išlaidos MTTP (ld R D)	0,005
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,009
Finansializacija:	
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,072**
ld_Fin_develop*socialedemocratic	-0,029
ld_Fin_develop*liberal	-0,116
ld_Fin_develop*mediterranean	-0,116**
ld_Fin_develop*CentralEastern	-0,025
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	0,295***
ld_Credit_private*conservative	-0,364***
ld_Credit_private*liberal	-0,237**
ld_Credit_private*mediterranean	-0,228**
ld_Credit_private*CentralEastern	-0,344***
Darbo rinkos institucijos:	
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,055*
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	0,010
Fiskalinė politika:	
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,085**
Perskirstymas (ld_Redistr)	0,353***
Kontroliniai kintamieji:	
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,020
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	0,020
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	0,015
Įstatymo viršenybė (ld Rule law)	-0,026
Vyriausybės efektyvumas (ld Govern effect)	0,032
Laiko fiktyvūs kintamieji	
n	233
Koreguotas R ²	0,595

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 3.2.9 lentelėje, konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje finansiniam išsivystymui padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, padidėjo 0,07 proc. esant 95 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat naudojant ir Gini koeficientą nustatytas teigiamas finansinio išsivystymo poveikis pajamų nelygybei (žr. 5 priedą).

Taip pat teigiamas finansinio išsivystymo poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir socialdemokratinio, liberaliojo bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Šių gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientas buvo statistiškai nereikšmingas. Todėl poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą). Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje finansinio išsivystymo poveikio pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, skirtumo koeficientas siekė $-0,116$. Ekonometrinė hipotezė, kad poveikio skirtumas yra nereikšmingas, buvo priimta, nes $p > 0,05$. Todėl poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra.

Taip pat vertintas vidaus kreditų privačiam sektoriui poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Kaip matyti 3.2.9 lentelėje, socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje vidaus kreditams privačiam sektoriui padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, padidėjo 0,30 proc., esant 99 proc. reikšmingumo lygmeniui. Teigiamas vidaus kreditų privačiam sektoriui poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse. Kadangi šių gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai, palyginti su bazine šalių grupe, yra mažesni, poveikio skirtumo nėra (žr. 3 priedą).

Konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai atitinkamai sudarė $-0,364$, $-0,344$. Tačiau ekonometrinė hipotezė, kad poveikio skirtumai yra nereikšmingi, buvo priimta, nes $p > 0,05$. Todėl poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra.

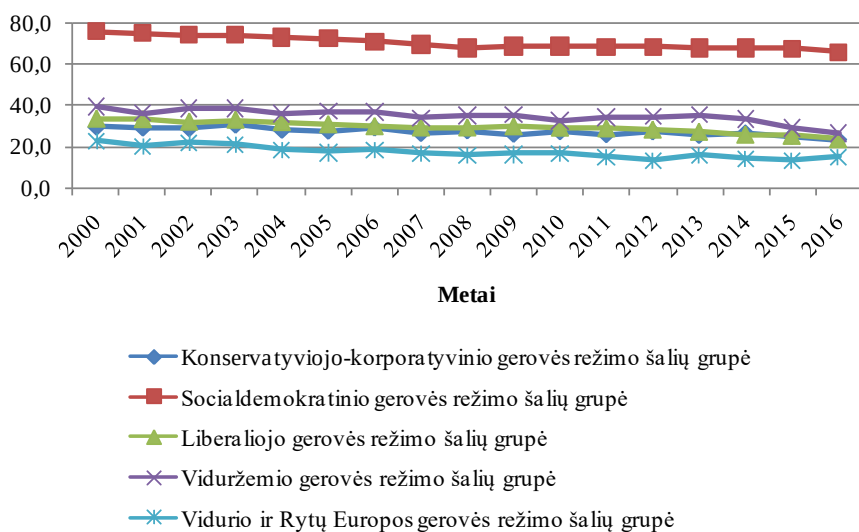
Apibendrinant galima teigti, kad tiek finansinis išsivystymas, tiek vidaus kreditai privačiam sektoriui didina pajamų nelygybę visose šalių grupėse. Taigi tai rodo, kad finansų rinkos vaidmuo didėja ir finansializacijos procesai prisideda prie pajamų nelygybės augimo visose skirtingų gerovės režimų šalių grupėse ir gali mažinti vyriausybės vaidmenį. Šie rezultatai atitinka moksliniuose straipsniuose minimą finansializacijos ir augančios pajamų nelygybės sąsają (Stiglitz, 2012; Razgūnė, 2017; Dünhaupt, 2014; Golebiowski, Szczepankowski, Wisniewska, 2016; Palley, 2008). Tačiau lyginant atlikto tyrimo rezultatus su E. Dablos-Norris ir kt.

(2015) tyrimu, nustatytas priešingas poveikis pajamų nelygybei, t. y. nustatyta, kad vidaus kreditų santykio su BVP rodiklis išsivysčiusiose šalyse mažina pajamų nelygybę.

3.2.4. Darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai

Šiame skyrelyje analizuojami darbo rinkos institucijų kintamieji – priklausymas profesinėms sąjungoms ir darbuotojų derybinė galia. Pateikiama priklausymą profesinėms sąjungoms ir darbuotojų derybinę galią išreiškiančių rodiklių dinamika, pagrindinės skaitinės charakteristikos bei vertinamas darbo rinkos institucijų poveikis pajamų nelygybei skirtingose ES šalių grupėse.

Pirmiausia pateikiamas darbuotojų, priklausančių profesinėms sąjungoms, dalies nuo visų darbuotojų skaičiaus rodiklis (žr. 3.2.7 pav.).

3.2.7 pav. Priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis ILO duomenimis.

Kaip matyti 3.2.7 paveiksle, socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje 2000–2016 m. laikotarpiu priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis buvo didžiausia (3.2.10 lentelės duomenimis, 2000–2016 m. vidurkis siekė 70,4 proc.). Mažiausia priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis

per 2000–2016 m. buvo Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje (vidurkis siekė 18,2 proc.).

3.2.7 paveiksle matyti, kad 2000–2016 m. laikotarpiu priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis kito nežymiai, tačiau stebima mažėjimo tendencija visose skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Per visą 2000–2016 m. laikotarpį priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis sumažėjo.

3.2.10 lentelės duomenimis, daugiausiai priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis sumažėjo Viduržemio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 13,1 proc. punkto ir 10,0 proc. punkto), o mažiausiai – konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 6,4 proc. punkto ir 7,7 proc. punkto). Pagal 3.2.10 lentelėje pateiktas standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo Viduržemio ir socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėse (standartinis nuokrypis atitinkamai siekia 3,3 ir 3,1), o mažiausi – konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (1,9).

3.2.10 lentelė

**Priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies (proc.) skaitinės
charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse**

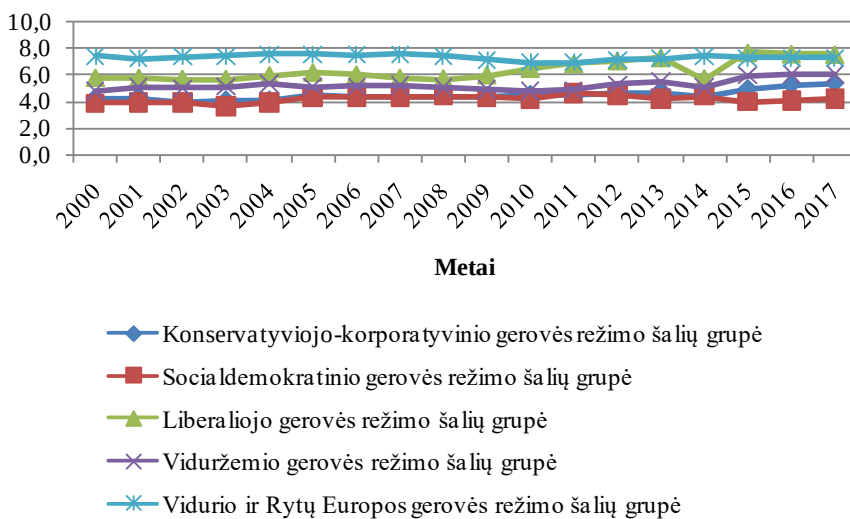
Gerovės režimas	Vidur- kis (2000– 2016 m.)	Min	Max	Stan- darti- nis nuo- krypis	2016 m.	Poky- tis (2000 –2016 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	28,4	23,3 ₂₀₀₃	30,7 ₂₀₁₆	1,9	23,3	–6,4
Socialdemokratinis	70,4	65,9 ₂₀₀₀	75,7 ₂₀₁₆	3,1	65,9	–9,8
Liberalusis	29,8	24,0 ₂₀₀₀	33,9 ₂₀₁₆	2,9	24,0	–10,0
Viduržemio	34,1	26,5 ₂₀₀₀	39,6 ₂₀₁₆	3,3	26,5	–13,1
Vidurio ir Rytų Europos	18,2	13,2 ₂₀₀₀	22,8 ₂₀₁₂	2,9	15,0	–7,7

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis ILO duomenimis.

Išanalizavus priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalį skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės didėjimo ir priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies mažėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdinga santykinai didesnė priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių

grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies mažėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdinga santykinai mažesnė priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės ir priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies mažėjimo tendencijos, kai šioms šalių grupėms būdinga santykinai mažesnė priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės didėjimo ir priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies mažėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdinga santykinai mažesnė priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis.

Toliau analizuojama kito darbo rinkos institucijas atspindinčio rodiklio – centralizuotų kolektyvinių derybų indekso – dinamika ir pagrindinės skaitinės charakteristikos (žr. 3.2.8 pav. ir 3.2.11 lentelę).

3.2.8 pav. Centralizuotų kolektyvinių derybų indekso dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Fraserio instituto duomenimis.

Kaip matyti 3.2.8 paveiksle, 2000–2017 m. didžiausias centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas buvo Vidurio ir Rytų Europos bei liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse, t. y. šiose šalių grupėse yra mažiau centralizuotos kolektyvinės derybos (3.2.11 lentelėje pateiktas centralizuotų

kolektyvinių derybų indekso 2000–2017 m. vidurkis atitinkamai siekia 7,3 ir 6,4). Mažiausias centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas per 2000–2017 m. buvo socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, t. y. šiose šalių grupėse yra labiau centralizuotos kolektyvinės derybos (atitinkamai 4,2 ir 4,5).

Kaip pastebima 3.2.11 lentelėje, per 2000–2017 m. visose šalių grupėse (išskyrus Vidurio ir Rytų Europos) centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas didėjo (kolektyvinės derybos tapo mažiau centralizuotos). Didžiausias centralizuotų kolektyvinių derybų indekso padidėjimas buvo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje (1,8), o sumažėjimas – Vidurio ir Rytų Europos (–0,1). Tačiau pagal standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad mažiausi pokyčiai buvo Vidurio ir Rytų Europos bei socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai standartinis nuokrypis siekia 0,2 ir 0,3), o didžiausi – liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje (0,8).

3.2.11 lentelė

Centralizuotų kolektyvinių derybų indekso skaitinės charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse

Gerovės režimas	Vidurkis (2000– 2017 m.)	Min	Max	Standartinis nuokrypis	2017 m.	Pokytis (2000– 2017 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	4,5	4,0 ₂₀₀₂	5,4 ₂₀₁₇	0,4	5,4	1,1
Socialdemokratinis	4,2	3,6 ₂₀₀₃	4,6 ₂₀₁₁	0,3	4,2	0,3
Liberalusis	6,4	5,7 _{2002, 2003}	7,7 ₂₀₁₅	0,8	7,6	1,8
Viduržemio	5,3	4,8 ₂₀₁₀	6,1 ₂₀₁₆	0,4	6,1	1,2
Vidurio ir Rytų Europos	7,3	7,0 ₂₀₀₅	7,6 ₂₀₁₁	0,2	7,3	–0,1

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Fraserio instituto duomenimis.

Išanalizavus centralizuotų kolektyvinių derybų indeksą skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias centralizuotų kolektyvinių derybų indekso ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir centralizuotų kolektyvinių derybų indekso didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai mažesnis centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir centralizuotų kolektyvinių derybų indekso

didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai mažesnis centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir centralizuotų kolektyvinių derybų indekso didėjimo tendencijos, kai liberaliojo gerovės režimo šalių grupei būdingas santykinai didesnis centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas, o Viduržemio gerovės režimo šalių grupei – mažesnis; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir centralizuotų kolektyvinių derybų indekso didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai didesnis centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas.

Toliau vertinamas vienas iš institucinių veiksnių, t. y. darbo rinkos institucijų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju (rinkos Gini, Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) buvo patikrinta po 25 darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelio specifikacijas, kai kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės darbo rinkos institucijų rodikliai (žr. 6 priedą). Gauti rezultatai parodė, kad statistiškai patikimas 3.2.12 lentelėje pateikiamas ekonometrinis modelis su priklausomu rinkos Gini koeficientu, kuriame lyginamas darbo rinkos institucijas išreiškiančių kintamųjų – priklausymo profesinėms sąjungoms ir centralizuotų kolektyvinių derybų – poveikis pajamų nelygybei. Pirmojo kintamojo atveju bazinė šalių grupė yra konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupė, o antrojo kintamojo – liberaliojo gerovės režimo šalių grupė. Su kitais priklausomais kintamaisiais (Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) sudaryto ekonometrinio modelio koreguotas R^2 mažesnis už 0,2, todėl labai maža dalis šių priklausomų kintamųjų kitimo paaiškinama nepriklausomų kintamųjų kitimu (žr. 5 priedą).

**Darbo rinkos institucijų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės
režimų šalių grupėse**

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Globalizacija:	
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,071*
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,016
Technologinė pažanga:	
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,008
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,003
Finansializacija:	
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,025
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,011
Darbo rinkos institucijos:	
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	-0,208*
ld_Trade_union*socialedemocratic	-0,014
ld_Trade_union*liberal	0,217*
ld_Trade_union*mediterranean	0,123
ld_Trade_union*CentralEastern	0,289***
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	-0,022**
ld_Bargaining*conservative	0,006
ld_Bargaining*socialedemocratic	0,044***
ld_Bargaining*mediterranean	-0,021
ld_Bargaining*CentralEastern	0,092
Fiskalinė politika:	
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,071
Perskirstymas (ld_Redistr)	0,363***
Kontroliniai kintamieji:	
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,023
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	-0,050
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	-0,024
Įstatymo viršenybė (ld_Rule_law)	0,021
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,051
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip
n	233
Koreguotas R ²	0,582

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 3.2.12 lentelėje, konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje priklausymui profesinėms sąjungoms padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, sumažėjo 0,21 proc. esant 90 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat naudojant ir Gini koeficientą nustatytas neigiamas priklausymo profesinėms sąjungoms poveikis pajamų nelygybei (žr. 5 priedą).

Neigiamas priklausymo profesinėms sąjungoms poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir socialdemokratinio, liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse, nes poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą). Tačiau Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje nustatytas teigiamas priklausymo profesinėms sąjungoms poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu. Poveikio skirtumo koeficientas siekė 0,289, buvo statistiškai reikšmingas, o ekonometrinė hipotezė, kad poveikio skirtumai yra nereikšmingi, buvo atmesta, nes $p < 0,05$ (žr. 3.2.12 lentelę ir 3 priedą).

Taip pat vertintas centralizuotų kolektyvinių derybų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Kaip matyti 3.2.12 lentelėje, liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje centralizuotoms kolektyvinėms deryboms padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, sumažėjo 0,02 proc., esant 95 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat neigiamas centralizuotų kolektyvinių derybų poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė konservatyviojo-korporatyvinio, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Kadangi šių gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai yra statistiškai nereikšmingi, poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą).

Tačiau socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje nustatytas teigiamas centralizuotų kolektyvinių derybų poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu. Poveikio skirtumo koeficientas sudarė 0,044, buvo statistiškai reikšmingas, o ekonometrinė hipotezė, kad poveikio skirtumai yra nereikšmingi, buvo atmesta, nes $p < 0,05$ (žr. 3.2.12 lentelę ir 3 priedą).

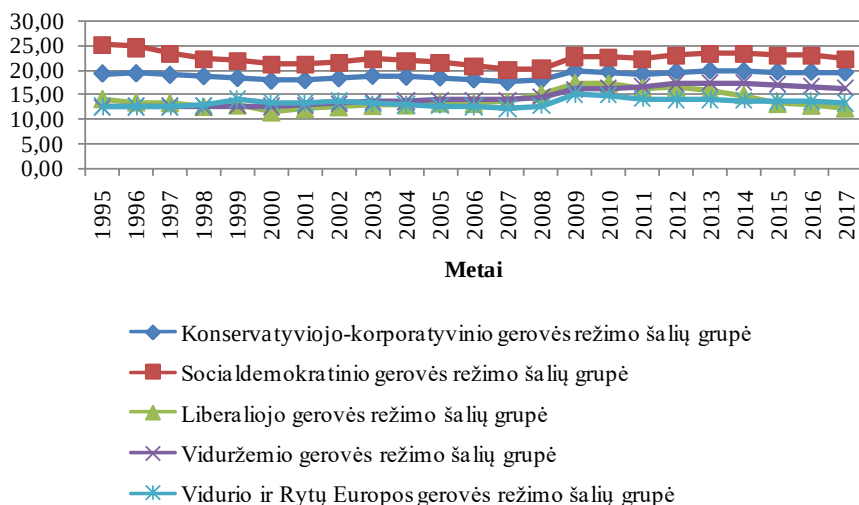
Apibendrinant galima teigti, kad priklausymas profesinėms sąjungoms mažina pajamų nelygybę visose šalių grupėse, išskyrus Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupę. Taip pat T. Darcillono (2015), E. Huber, J. D. Stephenso (2014), T. Kristal, Y. Coheno (2017), A. S. Aldersono, F. Nielseno (2002) tyrimuose nustatyta, kad profesinės sąjungos mažina pajamų nelygybę. Tačiau Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje nustatytas poveikio skirtumas ir tai gali būti susiję, kad šioje

šalių grupėje buvo mažiausia priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalis. Centralizuotos kolektyvinės derybos mažina pajamų nelygybę visose šalių grupėse, išskyrus socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupę.

3.2.5. Fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei vertinimo rezultatai

Toliau analizuojami fiskalinės politikos kintamieji – išlaidos socialinei apsaugai ir persikirstymas. Pateikiama šiuos veiksnius atspindinčių rodiklių dinamika, pagrindinės skaitinės charakteristikos bei vertinamas fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei skirtingose ES šalių grupėse.

3.2.9 paveiksle pateikiama išlaidų socialinei apsaugai dalies nuo BVP dinamika per 1995–2017 m.

3.2.9 pav. Išlaidų socialinei apsaugai dalies nuo BVP (proc.) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Kaip matyti 3.2.9 paveiksle, socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse 1995–2017 m. laikotarpiu išlaidos socialinei apsaugai nuo BVP buvo didžiausios (3.2.13 lentelės duomenimis, 1995–2017 m. vidurkis atitinkamai siekė 22,5 proc. ir 19,1 proc.). Mažiausia išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo BVP per 1995–2017 m. buvo Vidurio ir Rytų Europos bei liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai vidurkis siekė 13,6 proc. ir 14,0 proc.).

3.2.9 paveiksle matyti, kad per 1995–2017 m. išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo BVP visų gerovės režimų šalių grupėse keitėsi nežymiai. Per šį laikotarpį išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo BVP daugelyje šalių grupių didėjo (išskyrus socialdemokratinio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupes, kuriose išlaidų socialinei apsaugai dalis sumažėjo atitinkamai 2,8 ir 1,9 proc. punkto). 3.2.13 lentelės duomenimis, daugiausiai išlaidos socialinei apsaugai padidėjo Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 3,9 ir 0,7 proc. punkto). Taip pat pagal 3.2.13 lentelėje pateiktas standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo Viduržemio ir liberaliojo gerovės režimų šalių grupėse (standartinis nuokrypis siekia atitinkamai 1,9 ir 1,7), o mažiausi – konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 0,7 ir 0,8).

3.2.13 lentelė

**Išlaidų socialinei apsaugai dalies nuo BVP (proc.) skaitinės
charakteristikos ir pokyčiai ES šalių grupėse**

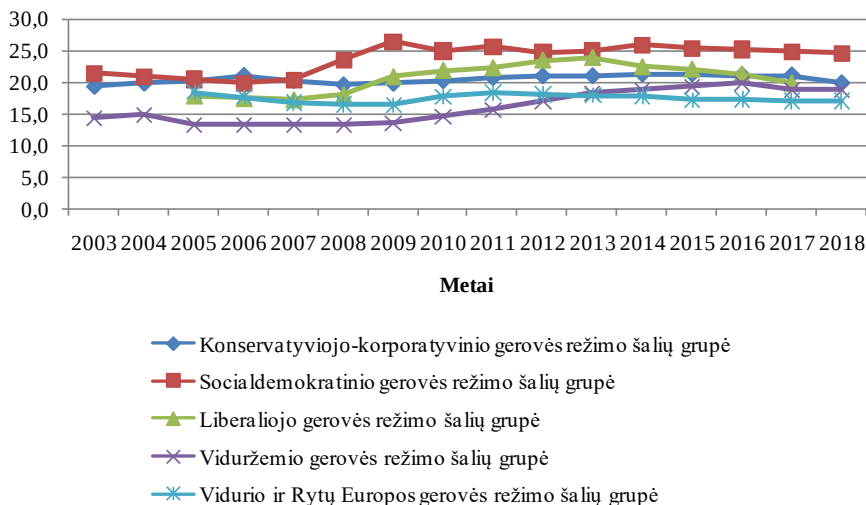
Gerovės režimas	Vidurkis (1995– 2017 m.)	Min	Max	Stan- darti- nis nuo- krypis	2017 m.	Poky- tis (1995 –2017 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	19,1	17,8 ₂₀₀₇	20,1 ₂₀₁₃	0,7	19,7	0,2
Socialdemokratinis	22,5	20,3 ₂₀₀₇	25,3 ₁₉₉₅	1,2	22,5	–2,8
Liberalusis	14,0	11,6 ₂₀₀₀	17,4 ₂₀₀₉	1,7	12,4	–1,9
Viduržemio	14,7	12,6 ₁₉₉₅	17,5 ₂₀₁₃	1,9	16,5	3,9
Vidurio ir Rytų Europos	13,6	12,3 ₂₀₀₇	15,2 ₂₀₀₉	0,8	13,4	0,7

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Išanalizavus išlaidų socialinei apsaugai dalį nuo BVP skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias išlaidų socialinei apsaugai ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės didėjimo ir išlaidų socialinei apsaugai nuo BVP mažėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdinga santykinai didesnė išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo BVP; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir išlaidų socialinei apsaugai nuo BVP didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdinga santykinai didesnė išlaidų socialinei apsaugai dalis

nuo BVP; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo, išlaidų socialinei apsaugai nuo BVP mažėjimo liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje ir didėjimo Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje tendencijos, kai šioms šalių grupėms būdinga santykinai mažesnė išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo BVP; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir išlaidų socialinei apsaugai nuo BVP didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdinga santykinai mažesnė išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo BVP.

Toliau analizuojama kito fiskalinę politiką atspindinčio rodiklio – persikirstymo – dinamika ir pagrindinės skaitinės charakteristikos (žr. 3.2.10 pav. ir 3.2.14 lentelę).

3.2.10 pav. Persikirstymo (proc. punktai) dinamika skirtingose ES šalių grupėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

3.2.10 paveiksle matyti, kad socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje 2003–2018 m. laikotarpiu persikirstymas buvo didžiausias (3.2.14 lentelės duomenimis, 2003–2018 m. vidurkis siekė 23,9 proc. punkto). Mažiausias persikirstymas 2003–2012 m. laikotarpiu buvo Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje, o 2013–2018 m. – Vidurio ir Rytų Europos (2003–2018 m. vidurkis atitinkamai siekė 16,2 ir 17,5 proc. punkto).

Kaip pastebima 3.2.14 lentelėje, per 2003–2018 m. visose šalių grupėse (išskyrus Vidurio ir Rytų Europos) persikirstymas padidėjo. Didžiausias persikirstymo padidėjimas buvo Viduržemio ir socialdemokratinio gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai padidėjo 4,6 ir 3,1), o mažiausias padidėjimas – konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje (0,6). Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje persikirstymas sumažėjo 1,3. Taip pat pagal standartinio nuokrypio reikšmes matyti, kad didžiausi pokyčiai buvo Viduržemio gerovės režimo šalių grupėje (standartinis nuokrypis siekė 2,6), o mažiausi – konservatyviojo-korporatyvinio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse (atitinkamai 0,7 ir 0,6).

3.2.14 lentelė

**Persikirstymo (proc. punktai) skaitinės charakteristikos ir pokyčiai
ES šalių grupėse**

Gerovės režimas	Vidur- kis (2003– 2018 m.)	Min	Max	Standarti- nis nuokrypis	2018 m.	Poky- tis (2003 –2018 m.)
Konservatyvusis- korporatyvinis	20,8	19,4 ₂₀₀₃	21,4 ₂₀₁₅	0,7	20,0	0,6
Socialdemokratinis	23,9	19,9 ₂₀₀₆	26,6 ₂₀₀₉	2,3	24,7	3,1
Liberalusis	20,3	17,4 ₂₀₀₇	24,0 ₂₀₁₃	2,3	20,0	2,0
Viduržemio	16,2	13,3 ₂₀₀₅	19,9 ₂₀₁₆	2,6	18,9	4,6
Vidurio ir Rytų Europos	17,5	16,5 ₂₀₀₉	18,5 ₂₀₀₅	0,6	17,1	–1,3

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

Išanalizavus persikirstymą skirtingose šalių grupėse, galima nurodyti šias persikirstymo ir pajamų nelygybės sąsajas: 1) socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas žemesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės ir persikirstymo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai didesnis persikirstymas; b) konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės mažėjimo ir persikirstymo didėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai didesnis persikirstymas; 2) liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse, kurioms būdingas aukštesnis pajamų nelygybės lygis, galima išskirti šiuos aspektus: a) liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse pastebimos pajamų

nelygybės mažėjimo ir perskirstymo didėjimo tendencijos, kai liberaliojo gerovės režimo šalių grupei būdingas santykinai didesnis perskirstymas, o Viduržemio – mažesnis; b) Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pastebimos pajamų nelygybės didėjimo ir perskirstymo mažėjimo tendencijos, kai šiai šalių grupei būdingas santykinai mažesnis perskirstymas.

Toliau siekiama įvertinti fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse. Siekiant nustatyti, ar yra poveikio skirtumų tarp skirtingų šalių grupių, su kiekvienu priklausomu kintamuoju (rinkos Gini, Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) buvo patikrinta po 25 fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelio specifikacijas, kai kiekvienoje modelio specifikacijoje buvo keičiamos bazinės šalių grupės fiskalinės politikos rodikliai (žr. 6 priedą). Gauti rezultatai parodė, kad statistiškai patikimas 3.2.15 lentelėje pateikiamas ekonometrinis modelis su priklausomu rinkos Gini koeficientu, kuriame lyginamas fiskalinę politiką išreiškiančių kintamųjų – išlaidų socialinei apsaugai ir perskirstymo – poveikis pajamų nelygybei. Abiejų kintamųjų atvejais bazinė šalių grupė yra konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupė. Su kitais priklausomais kintamaisiais (Gini, Palmos santykis, kvintilinis diferenciacijos koeficientas) sudaryto ekonometrinio modelio koreguotas R^2 mažesnis už 0,2, todėl labai maža dalis šių priklausomų kintamųjų kitimo paaiškinama nepriklausomų kintamųjų kitimu (žr. 5 priedą).

3.2.15 lentelė

Fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Globalizacija:	
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,042
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,019
Technologinė pažanga:	
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,001
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	-0,002
Finansializacija:	
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	-0,002
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,040
Darbo rinkos institucijos:	

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomas kintamasis
	Rinkos Gini (ld_gini_market)
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,077**
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	0,003
Fiskalinė politika:	
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,228**
ld_Social*socialdemocratic	0,156
ld_Social*liberal	0,314***
ld_Social*mediterranean	0,206*
ld_Social*CentralEastern	0,148
Perskirstymas (ld_Redistr)	0,293***
ld_Redistr*socialdemocratic	0,255***
ld_Redistr*liberal	-0,100
ld_Redistr*mediterranean	-0,043
ld_Redistr*CentralEastern	-0,150**
Kontroliniai kintamieji:	
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,021
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	0,079
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	0,013
Istatymo viršenybė (ld Rule law)	-0,003
Vyriausybės efektyvumas (ld Govern effect)	0,035
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip
n	233
Koreguotas R ²	0,677

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 3.2.15 lentelėje, konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje išlaidoms socialinei apsaugai padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, sumažėjo 0,23 proc. esant 95 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat naudojant ir kitus pajamų nelygybę išreiškiančius rodiklius nustatytas neigiamas išlaidų socialinei apsaugai poveikis pajamų nelygybei (žr. 5 priedą).

Neigiamas išlaidų socialinei apsaugai poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė ir socialdemokratinio, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Kitaip tariant, poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą). Liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje išlaidų socialinei apsaugai poveikio pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini, skirtumo koeficientas buvo teigiamas ir siekė 0,314 (žr. 3.2.15 lentelę ir 3 priedą). Tačiau

ekonometrinė hipotezė, kad poveikio skirtumas yra nereikšmingas, buvo priimta, nes $p > 0,05$, todėl poveikio skirtumo nėra.

Taip pat vertintas perskirstymo poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse. Kaip matyti 3.2.15 lentelėje, konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje perskirstymui padidėjus 1 proc., pajamų nelygybė, išreikšta rinkos Gini koeficientu, padidėjo 0,29 proc., esant 99 proc. reikšmingumo lygmeniui. Taip pat teigiamas perskirstymo poveikis pajamų nelygybei, išreikštai rinkos Gini koeficientu, pasireiškė socialdemokratinio, liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse. Kadangi šių gerovės režimų šalių grupėse poveikio skirtumo koeficientai nėra didesni už bazinės šalių grupės koeficientą, galima teigti, kad poveikio skirtumo, palyginti su bazine šalių grupe, nėra (žr. 3 priedą).

Apibendrinant galima teigti, kad išlaidos socialinei apsaugai mažina pajamų nelygybę visose šalių grupėse (palyginti su bazine šalių grupe). Perskirstymas (kaip skirtumas tarp Gini koeficiento prieš socialinius lėšų pervedimus ir Gini koeficiento po socialinių lėšų pervedimų) didina pajamų nelygybę (išreikštą rinkos Gini koeficientu) visose šalių grupėse. Palyginus gautus rezultatus su kitų mokslinių straipsnių interpretacijomis (Jain-Chandra ir kt., 2016; Tridico, 2015), nustatyta, kad išlaidų socialinei apsaugai poveikis pajamų nelygybei sutampa.

3.3. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas

Šis poskyris skirtas veiksmų poveikio pajamų nelygybei ES šalių skirtingų gerovės režimų šalių grupėse rezultatams apibendrinti, hipotezių priėmimui ar atmetimui nustatyti.

3.3.1 lentelėje pateikti apibendrinti gauti tyrimo rezultatai.

3.3.1 lentelė

Veiksmų poveikio ir poveikio krypties skirtumų pajamų nelygybei rezultatai

Gerovės režimas	Konservatyvusis-korporatyvinis	Socialdemokratinis	Liberalusis	Viduržemio	Vidurio ir Rytų Europos
Globalizacijos rodikliai:					
Prekybos atvirumas	Mažina	Mažina	Mažina	Mažina	Mažina
Finansinis atvirumas	Didina	Didina	Didina	Didina	Didina

Gerovės režimas	Konservatyvusis-korporatyvinis	Socialdemokratinis	Liberalusis	Viduržemio	Vidurio ir Rytų Europos
Technologinės pažangos rodikliai:					
Išlaidos MTTP	Didina	Didina	Didina	Didina	Didina
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose	Mažina	Didina	Didina	Didina	Didina
Finansializacijos rodikliai:					
Finansinis išsivystymas	Didina	Didina	Didina	Didina	Didina
Vidaus kreditai privačiam sektoriui	Didina	Didina	Didina	Didina	Didina
Darbo rinkos institucijų rodikliai:					
Priklausymas profesinėms sąjungoms	Mažina	Mažina	Mažina	Mažina	Didina
Centralizuotos kolektyvinės derybos	Mažina	Didina	Mažina	Mažina	Mažina
Fiskalinės politikos rodikliai:					
Išlaidos socialinei apsaugai	Mažina	Mažina	Mažina	Mažina	Mažina
Bazinė šalių grupė					
Poveikis sutampa su bazine šalių grupe					
Reikšmingas poveikio skirtumas, palyginti su bazine šalių grupe					

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Kaip matyti 3.3.1 lentelėje, globalizacijos veiksnių poveikis pajamų nelygybei nesiskiria lyginant su bazinėmis šalių grupėmis: prekybos atvirumas mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio krypties skirtumų nėra; finansinis atvirumas didina pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitų gerovės režimų šalių grupėse poveikio kryptis sutampa su bazine šalių grupe. Globalizacijos veiksnių poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelis yra statistiškai patikimas ir šiame modelyje nei prekybos atvirumo, nei finansinio atvirumo rodiklio nė vienoje šalių grupėje nėra reikšmingo poveikio skirtumo, lyginant su bazine šalių grupe. Taigi *pirmoji hipotezė, kad prekybos*

globalizacija mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio kryptis skiriasi, nepasitvirtino. Antroji hipotezė, kad finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, pasitvirtino.

Technologinės pažangos veiksmų poveikis pajamų nelygybei skiriasi, naudojant dalyvavimo švietimo ir mokymo programose rodiklį, o nesiskiria, naudojant išlaidų MTTP rodiklį, lyginant su bazinėmis šalių grupėmis (žr. 3.3.1 lentelę): išlaidos MTTP didina pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio skirtumų nėra; dalyvavimas švietimo ir mokymo programose didina pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitų gerovės režimų šalių grupėse poveikis sutampa su bazine šalių grupe, išskyrus konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupę, kurioje nustatytas reikšmingas poveikio krypties skirtumas (mažina pajamų nelygybę). Kadangi technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelis yra statistiškai patikimas ir šiame modelyje konservatyviajame-korporatyviniame gerovės režime dalyvavimo švietimo ir mokymo programose rodiklio poveikis skiriasi, palyginti su bazine šalių grupe, ***hipotezė, kad technologinė pažanga didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, nepasitvirtino.***

3.3.1 lentelės duomenimis, finansializacijos veiksmų poveikis pajamų nelygybei nesiskiria lyginant su bazinėmis šalių grupėmis: finansinis išsivystymas didina pajamų nelygybę konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio skirtumų nėra; vidaus kreditai privačiam sektoriui didina pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitų gerovės režimų šalių grupėse poveikis sutampa su bazine šalių grupe. Kadangi finansializacijos veiksmų poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelis yra statistiškai patikimas ir šiame modelyje nei finansinio išsivystymo, nei vidaus kreditų privačiam sektoriui rodiklio nėra vienoje šalių grupėje nėra reikšmingo poveikio skirtumo, lyginant su bazine šalių grupe, ***hipotezė, kad finansializacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, pasitvirtino.***

Darbo rinkos institucijų veiksmų poveikis pajamų nelygybei skiriasi, lyginant su bazinėmis šalių grupėmis (žr. 3.3.1 lentelę): priklausymas profesinėms sąjungoms mažina pajamų nelygybę konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio skirtumų nėra, išskyrus Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupę, kurioje nustatytas reikšmingas poveikio skirtumas (didina pajamų nelygybę); centralizuotos kolektyvinės derybos mažina pajamų nelygybę liberaliojo

gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikis sutampa su bazine šalių grupe, išskyrus socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupę, kurioje nustatytas reikšmingas poveikio skirtumas (didina pajamų nelygybę). Kadangi darbo rinkos institucijų veiksnių poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelis yra statistiškai patikimas ir šiame modelyje Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje priklausymo profesinėms sąjungoms rodiklio ir socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje centralizuotų kolektyvinių derybų rodiklio poveikiai skiriasi, palyginti su bazinėmis šalių grupėmis, ***hipotezė, kad darbo rinkos institucijos mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, nepasitvirtino.***

3.3.1 lentelės duomenimis, fiskalinės politikos veiksnių poveikis pajamų nelygybei nesiskiria lyginant su bazinėmis šalių grupėmis: išlaidos socialinei apsaugai mažina pajamų nelygybę konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio skirtumų nėra. Kadangi fiskalinės politikos veiksnių poveikio pajamų nelygybei skirtingose šalių grupėse modelis yra statistiškai patikimas ir šiame modelyje išlaidų socialinei apsaugai rodiklio nei vienoje šalių grupėje nėra reikšmingo poveikio skirtumo, lyginant su bazine šalių grupe, ***hipotezė, kad fiskalinė politika mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, pasitvirtino.***

IŠVADOS

Sprendžiant veiksmų įtakos pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse problemą, atsižvelgiant į disertacijos tikslą ir išsikeltus uždavinius, gauti šie teoriniai ir empiriniai tyrimo rezultatai:

1. Išanalizavus teorinius pajamų nelygybės aspektus, išskirta pajamų nelygybė tarp gamybos veiksmų, tarp asmenų / namų ūkių, tarp skirtingų šalių pajamų. Teoriniu aspektu pajamų nelygybės priežastys siejasi su funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis ir gali būti aiškinamos: 1) darbo užmokesčio dispersijos aspektu, kuris gali būti aiškinamas pasiūla ir paklausa įgūdžiams (sąsaja su globalizacijos ir technologinės pažangos procesais per Stolperio–Samuelsono ir neoklasikinę teorijas), sociologiniu požiūriu (sąsaja su kolektyvinėmis derybomis ir vyriausybės vaidmeniu per Kalecki ir politinės ekonomijos teorijas), socialiniais papročiais ir normomis; 2) kapitalo pajamų aspektu (sąsaja su finansinių institucijų vaidmeniu per Kaldoro teoriją); 3) lėšų pervedimų aspektu (sąsaja su vyriausybės vaidmeniu per Kalecki ir politinės ekonomijos teorijas).

2. Identifikuoti pagrindiniai pajamų nelygybę lemiantys veiksniai. Rinkos veiksniai apima globalizaciją, technologinę pažangą, finansializaciją, o instituciniai veiksniai apima darbo rinkos institucijas, fiskalinę politiką. Remiantis išanalizuotais empirinių tyrimų rezultatais, nustatyta, kad globalizacijos poveikis dažniausiai įvardijamas kaip didinantis pajamų nelygybę, tačiau vienuose tyrimuose buvo nustatyta, kad globalizacija didina pajamų nelygybę tiek išsivysčiusiose šalyse, tiek besivystančiose šalyse, kituose tyrimuose – mažina pajamų nelygybę besivystančiose šalyse. Suskaidžius globalizaciją į ją atspindinčius rodiklius, nustatyta, kad: 1) prekybos globalizacijos poveikis pajamų nelygybei yra nevienareikšmis – vienuose tyrimuose mažina pajamų nelygybę, kituose didina arba yra nereikšmingas; 2) finansinės globalizacijos poveikis pajamų nelygybei dažniausiai yra didinantis pajamų nelygybę. Technologinė pažanga įvardijama kaip didinanti pajamų nelygybę, tačiau informacinių ir komunikacinių technologijų (interneto ir mobiliojo ryšio) naudojimas mažina pajamų nelygybę. Finansializacijos veiksmų grupės poveikis pajamų nelygybei taip pat yra nevienareikšmis: 1) finansinis gilinimas didina pajamų nelygybę, tačiau mažina išsivysčiusiose šalyse; 2) nustatyta, kad finansinio vystymosi vieni rodikliai yra nereikšmingi, o banko kreditų santykis su BVP didina pajamų nelygybę; 3) finansinė liberalizacija didina pajamų nelygybę; 4) bankinės krizės didina pajamų nelygybę; 5) mikrofinansų intensyvumas mažina pajamų nelygybę. Vienas iš darbo rinkos institucijų rodiklių (priklausymas profesinėms sąjungoms) tyrimuose minimas tiek kaip

mažinantis, tiek kaip didinantis (per darbo užmokesčio skirtumų ir nedarbo lygio kanalus) pajamų nelygybę. Pajamų nelygybę mažina darbo apsaugos įstatymai, darbo užmokesčio nustatymo derybinė galia, o didina darbo rinkos lankstumas, kapitalas vienam darbuotojui (per darbo dalies ir nedarbo lygio kanalus) bei minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio santykis (per darbo užmokesčio skirtumų ir nedarbo lygio kanalus). Atlikta empirinių tyrimų analizė parodė, kad fiskalinės politikos veiksnių poveikis pajamų nelygybei yra dažniausiai mažinantis pajamų nelygybę.

3. Remiantis mokslinės literatūros šaltinių analize, sukurtas veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimo modelis, kuriame išskirti globalizacijos (susijusi su gamybos internacionalizacijos požūriu), technologinės pažangos (susijusi su įgūdžiais paremtos technologinės pažangos poveikio požūriu), finansializacijos (susijusi su finansų rinkų vaidmens padidėjimu), darbo rinkos institucijų (susijusios su darbo rinkos institucijų požūriu), fiskalinės politikos (susijusi su gerovės valstybės vaidmens požūriu) veiksniai. Šiuo modeliu vertinamas šių penkių veiksnių poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse ir ar yra poveikio krypties skirtumų tarp šių grupių.

4. Parengta veiksnių poveikio pajamų nelygybei vertinimo metodika, kurioje nepriklausomais kintamaisiais pasirinkti penki teorinėje dalyje išskirti veiksniai, o pajamų nelygybei išreikšti tyrime buvo naudotas vienas iš priklausomų kintamųjų (rinkos Gini koeficientas, Gini koeficientas, Palmos santykis arba kvintilinis diferenciacijos koeficientas); ES šalys buvo sugrupuotos pagal gerovės režimus (konservatyvusis-korporatyvinis, socialdemokratinis, liberalusis, Viduržemio, Vidurio ir Rytų Europos). Sudaryti penki ekonometriniai modeliai: 1) globalizacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse; 2) technologinės pažangos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse; 3) finansializacijos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse; 4) darbo rinkos institucijų poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse; 5) fiskalinės politikos poveikis pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse.

5. Pagal sudarytą modelį ir metodiką, įvertinus veiksnių poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse, gauti šie pagrindiniai rezultatai: 1) nustatyta, kad liberaliojo, Viduržemio bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėms būdingas aukštas pajamų nelygybės lygis; socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje, pasižyminčioje žemesniu pajamų nelygybės lygiu, pajamų nelygybė didėja, o konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, pasižyminčioje žemesniu pajamų nelygybės lygiu, pajamų nelygybė mažėja;

Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, pasižyminčioje aukštesniu pajamų nelygybės lygiu, pajamų nelygybė didėja; 2) nustatyta, kad visose šalių grupėse prekybos atvirumo poveikio krypties skirtumų pajamų nelygybei nėra ir, lyginant su Vidurio ir Rytų Europos šalių grupe, prekybos atvirumas mažina pajamų nelygybę; taip pat nėra finansinio atvirumo poveikio krypties skirtumų tarp šalių grupių, t. y. poveikis sutampa su socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupe, kur nustatyta, kad finansinis atvirumas didina pajamų nelygybę. Gauti rezultatai atskleidė, kad nepasitvirtino *pirmoji hipotezė*, kad prekybos globalizacija mažina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikio kryptis skiriasi. Tačiau pasitvirtino *antroji hipotezė*, kad finansinė globalizacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse; 3) gauti rezultatai parodė, kad išlaidos MTTP didina pajamų nelygybę socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje ir kitose šalių grupėse poveikio krypties skirtumo nėra, tačiau dalyvavimo švietimo ir mokymo programose poveikis pajamų nelygybei skiriasi tarp socialdemokratinio ir konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimų šalių grupių: pirmojoje šalių grupėje didina pajamų nelygybę, o antrojoje – mažina. Gauti rezultatai parodė, kad *trečioji hipotezė*, kad technologinė pažanga didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, atmesta; 4) remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad finansializacijos veiksniai didina pajamų nelygybę ir poveikio skirtumų tarp šalių grupių nenustatyta, todėl *ketvirtoji hipotezė*, kad finansializacija didina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, pasitvirtino; 5) remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad priklausymas profesinėms sąjungoms mažina pajamų nelygybę konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, o poveikis skiriasi Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje (didina pajamų nelygybę); centralizuotos kolektyvinės derybos mažina pajamų nelygybę liberaliojo gerovės režimo šalių grupėje, o poveikis skiriasi socialdemokratinėje gerovės režimo šalių grupėje (didina pajamų nelygybę). Gauti rezultatai parodė, kad *penktoji hipotezė*, kad darbo rinkos institucijos mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, nepasitvirtino; 6) išlaidos socialinei apsaugai mažina pajamų nelygybę konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje, o kitose šalių grupėse poveikis sutampa, todėl *šeštoji hipotezė*, kad fiskalinė politika mažina pajamų nelygybę visų gerovės režimų šalių grupėse, pasitvirtino.

6. Pajamų nelygybę lemiančių veiksnių poveikio skirtingų gerovės režimų ES šalių grupėse tyrimo rezultatai rodo, kad visose šalių grupėse pajamų nelygybę didina finansinis atvirumas, išlaidos MTTP, finansinis išsivystymas, vidaus kreditai privačiam sektoriui, o mažina prekybos

atvirumas, išlaidos socialinei apsaugai. Pagrindiniai veiksmų poveikio pajamų nelygybei skirtumai: konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupėje pajamų nelygybę mažina dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (kitose šalių grupėse didina); Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupėje pajamų nelygybę didina priklausymas profesinėms sąjungoms (kitose grupėse mažina); socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupėje pajamų nelygybę didina centralizuotų kolektyvinių derybų indeksas. Taigi pagrindinės pajamų nelygybės mažinimo rekomendacijos: visoms šalių grupėms (ypač toms, kurių pajamų nelygybė yra santykinai didesnė, t. y. liberaliojo, Viduržemio, Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėms) skatinti prekybos atvirumą ir didinti išlaidas socialinei apsaugai; konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupei skatinti dalyvavimą švietimo ir mokymo programose; socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupei skatinti darbo užmokesčio nustatymą centralizuotų kolektyvinių derybų metu; Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupei skatinti efektyviau veikti profesines sąjungas, nes priklausymo profesinėms sąjungoms įtaka pajamų nelygybei yra maža ir didinanti pajamų nelygybę.

7. Apibendrinant disertacijos indėlį į sprendžiamą mokslinę problemą, galima teigti, kad sudarytas pajamų nelygybę lemiančių veiksmų vertinimo modelis sprendžia šias mokslines ir praktines problemas: atsižvelgiant į pajamų nelygybės teorines sąsajas su funkcinio pajamų pasiskirstymo teorijomis bei 3 pajamų šaltiniais (darbo užmokesčiu, kapitalo pajamomis ir lėšų pervedimais), identifikuojami pagrindiniai veiksniai, galintys turėti įtakos pajamų nelygybei; vertinamas veiksmų poveikis ir jo skirtumai pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse.

Galimos tolesnių tyrimų kryptys:

- Sudarytas modelis gali būti taikomas ne tik vertinant pajamų nelygybės kitimo priežastis skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, bet ir atskirose šalyse (naudojant laiko eilučių duomenis), arba gali būti pritaikytas kitoms pasaulio šalių grupėms.
- Teoriniai pajamų nelygybės priežasčių aspektai siejasi su darbo užmokesčiu, kapitalo pajamomis ir lėšų pervedimais. Galima išplėtoti esamą modelį, įtraukiant šiuos pajamų šaltinius, ir vertinti šių atskirų pajamų šaltinių poveikį pajamų nelygybei. Taip pat galima vertinti, kaip šiuos pajamų šaltinius paveikia globalizacija, technologinė pažanga, finansializacija, darbo rinkos institucijos ir fiskalinė politika.

- Grupuojant šalis pagal gerovės režimus, galima pasirinkti pagrindinius ekonominės, socialinės, institucinės sričių rodiklius ir atlikti klasterinę analizę. Tada būtų galima vertinti veiksmų poveikį pajamų nelygybei skaidant šalis į grupes pagal gautus klasterinės analizės rezultatus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Abdullah, A., Doucouliagos, H., Manning, E. (2015). Does Education Reduce Income Inequality? A Meta-Regression Analysis. *Journal of Economic Surveys*, 29(2), 301-316.
2. Aiginger, K., Leoni, T. (2009). Typologies of Social Models in Europe. *Institute of Economic Research WIFO*, 1-27.
3. Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002). Globalization and the Great U-Turn: Income Inequality Trends in 16 OECD Countries. *American Journal of Sociology*, 107(5), 1244-1299.
4. Alexiou, C., Trachanas, E., Vogiazas, S. (2021). Income inequality and financialization: A not so straightforward relationship. *Journal of Economic Studies*, 1-27.
5. Altunbas, Y., Thornton, J. (2021). Finance and income inequality. *Finance Research Letters*, 37, 1-27.
6. Alvarez, I. (2015). Financialization, non-financial corporations and income inequality: the case of France. *Socio-Economic Review*, 13(3), 449-475.
7. Arcanjo, M. (2006). Ideal (and Real) Types of Welfare State.
8. Arestis, P., Ferreiro, J., Gómez, C. (2020). Employment Protection Legislation and Labour Income Shares in Europe. *Panoeconomicus*, 67(3), 291-308.
9. Arestis, P., Gonzalez-Martinez, A. R. (2016). Income Inequality: Implications and Relevant Economic Policies. *Panoeconomicus*, 63(1), 1-24.
10. Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014). Globalization and income inequality: A panel data econometric approach for the EU27 countries. *Economic Modelling*, 36, 592-599.
11. Atkinson, A. B. (1997). Bringing Income Distribution in from the Cold. *The Economic Journal*, 107, 397-321.
12. Atkinson, A. B. (2003). Income Inequality in OECD Countries: Data and Explanations. *CESifo Working Paper*, 881, 1-52.
13. Atkinson, A. B., Brandolini, A. (2004). Global World Inequality: Absolute, Relative, or Intermediate? *28th General Conference of The International Association for Research in Income and Wealth Cork, Ireland, August 22-28*, 3, 1-28.
14. Atkinson, A. B., Brandolini, A. (2009). On data: a case study of the evolution of income inequality across time and across countries. *Cambridge Journal of Economics*, 33, 381-404.

15. Auguste, D. (2018). Income Inequality, Globalization, and the Welfare State: Evidence from 23 Industrial Countries, 1990-2009. *Sociological Forum*, 1-24.
16. Bahmani-Oskooee, M., Hegerty, S. W., Wilmeth, H. (2008). Shortrun and long-run determinants of income inequality: evidence from 16 countries. *Journal of Post Keynesian Economics*, 30(3), 463-484.
17. Baiardi, D., Morana, C. (2018). Financial development and income distribution inequality in the euro area. *Economic Modelling*, 70, 40-55.
18. Barlow, D., Grimalda, G., Meschi, E. (2009). Globalization vs international reforms as factors of inequality in transition economies. *International Review of Applied Economics*, 23(3), 265-287.
19. Bastagli, F., Coady, D., Gupta, S. (2012). Income Inequality and Fiscal Policy. *IMF Staff Discussion Note*, SDN/12/08, 1-36.
20. Benczúr, P., Kvedaras, V. (2021). Nonlinear impact of financial deepening on income inequality. *Empirical Economics*, 60, 1939-1967.
21. Bengtsson, E., Stockhammer, E. (2021). Wages, Income Distribution and Economic Growth: Long-Run Perspectives in Scandinavia, 1900-2010. *Review of Political Economy*, 33(4), 725-745.
22. Blancheton, B., Chhorn, D. (2021). Government Intervention, Institutional Quality, and Income Inequality: Evidence from Asia and the Pacific, 1988-2014. *Asian Development Review*, 38(1), 176-206.
23. Bodea, C., Houle, C., Kim, H. (2021). Do Financial Crises increase Income Inequality? *World Development*, 147, 1-39.
24. Bonoli, G. (1997). Classifying Welfare States: a Two-dimension Approach. *Journal of Social Policy*, 26(3), 351-372.
25. Cabral, R., García-Díaz, R., Mollick, A. V. (2016). Does globalization affect top income inequality? *Journal of Policy Modeling*, 38, 916-940.
26. Calderón, C., Chong, A. (2009). Labor market institutions and income inequality: an empirical exploration. *Public Choice*, 138, 65-81.
27. Çelik, O. (2021a). Causality Linkages Between Income Inequality and Financial Globalization for G7 Countries. *The Journal of Financial Researches and Studies*, 13, 344-360.
28. Çelik, O. (2021b). The Nexus Between Financial Globalization and Income Inequality: The Case of Emerging Market Economies. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 44, 339-355.

- 29.Çelik, S., Basdas, U. (2010). How Does Globalization Affect Income Inequality? A Panel Data Analysis. *International Advances in Economic Research*, 16, 358-370.
- 30.Cetin, M., Demir, H., Saygin, S. (2021). Financial Development, Technological Innovation and Income Inequality: Time Series Evidence from Turkey. *Social Indicators Research*, 156, p. 47-69.
- 31.Charles-Coll, J. A. (2011). Understanding Income Inequality: Concept, Causes and Measurement. *International Journal of Economics and Management Sciences*, 1(3), 17-28.
- 32.Checchi, D., García-Peñalosa, C. (2008). Labour market institutions and income inequality. *Economic Policy*, 601-649.
- 33.Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010). Labour Market Institutions and the Personal Distribution of Income in the OECD. *Economica*, 77, 413-450.
- 34.Chu, L. K., Hoang, D. P. (2020). How does economic complexity influence income inequality? New evidence from international data. *Economic Analysis and Policy*, 68, 44-57.
- 35.Cihak, M., Sahay, R. et al. (2020). Finance and Inequality. *IMF Staff Discussion Note*, SDN/20/01, 1-50.
- 36.Coady, D., Dizioli, A. (2017). Income Inequality and Education Revisited: Persistence, Endogeneity, and Heterogeneity. *IMF Working Paper*, WP/17/126, 1-22.
- 37.Condon, M., Wichowsky, A. (2020). Inequality in the Social Mind: Social Comparison and support for Redistribution. *The Journal of Politics*, 82(1), 149-161.
- 38.D'Elia, E., De Santis, R. (2018). Growth divergence and income inequality in OECD countries: the role of trade and financial openness. *LEQS Paper*, 148, 1-36.
- 39.Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N., Tsounta, E. (2015). Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective. *IMF Staff Discussion Note*, 13, 1-39.
- 40.Dafermos, Y., Papatheodorou, C. (2013). What drives inequality and poverty in the EU? Exploring the impact of macroeconomic and institutional factors. *International Review of Applied Economics*, 27(1), 1-22.
- 41.Darcillon, T. (2015). Do Interactions between Finance and Labour Market Institutions Affect the Income Distribution? *CEIS*, 235-257.
- 42.Daudey, E., García-Peñalosa, C. (2007). The Personal and the Factor Distributions of Income in a Cross-Section of Countries. *The Journal of Development Studies*, 43(5), 812-829.

43. De la Cuesta-González, M., Ruza, C., Rodríguez-Fernández, J. M. (2020). Rethinking the Income Inequality and Financial Development Nexus. A Study of Nine OECD Countries. *Sustainability*, 12, 1-18.
44. De Vita, G., Luo, Y. (2020). Financialization, household debt and income inequality: Empirical evidence. *International Journal of Finance Economics*, 26, 1917-1937.
45. Deller, S., Maher, C., Stallmann, J. (2020). Do tax and expenditure limitations exacerbate rising income inequality? *Economics and Politics*, 1-33.
46. Demir, A., Pesqué-Cela, V., Altunbas, Y., Murinde, V. (2020). Fintech, financial inclusion and income inequality: a quantile regression approach. *The European Journal of Finance*, 1-22.
47. Doorley, K., Callan, T., Savage, M. (2021). What drove income inequality in EU crisis countries during the Great Recession? *Fiscal Studies*, 42, 319-343.
48. Dünhaupt, P. (2014). An empirical assessment of the contribution of financialization and corporate governance to the rise in income inequality. *Working Paper, Institute for International Political Economy Berlin*, No. 41/2014.
49. Durongkaveroj, W. (2021). Structural transformation and inequality: Does trade openness matter? *Working Papers in Trade and Development*, 10, 1-52.
50. Ean, T. G., Mansor, S. B. A., Ling, S. W. S. (2020). Regional Economic Integration and Income Inequality in Selected ASEAN Countries. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(2), 648-664.
51. Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013). Trade Globalization, Financial Globalization and Inequality within South-East Europe and CIS Countries. *The Journal of Developing Areas*, 47(2), 303-317.
52. Esping-Andersen, G. (1990). The Three Political Economies of the Welfare State. *International Journal of Sociology*, 20(3), 92-123.
53. Eurostat duomenys. *Eurostat*. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
54. Feld, L. P., Schnellenbach, J. (2014). Political institutions and income (re-) distribution: evidence from developed economies. *Public Choice*, 159, 435-455.
55. Fenger, H. J. M. (2007). Welfare Regimes in Central and Eastern Europe: Incorporating Post-Communist Countries in a Welfare

- Regime Typology. *Contemporary Issues and Ideas in Social Sciences*, 1(1), 1-30.
- 56.Ferrera, M. (1996). The “Southern Model” of Welfare in Social Europe. *Journal of European Social Policy*, 6(1), 17-37.
 - 57.Fischer, R., Huerta, D., Valenzuela, P. (2019). The inequality-credit nexus. *Journal of International Money and Finance*, 91, 105-125.
 - 58.Florian, D., Clemens, F., Niklas, P. (2018). Globalization and Income Inequality Revisited. *Ifo Working Paper*, 247, 1-50.
 - 59.Forbes, K. J. (2000). A Reassessment of the Relationship Between Inequality and Growth. *The American Economic Review*, 90(4), 869-887.
 - 60.Forster, M. F., Tóth, I. G. (2015). Cross-Country Evidence of the Multiple Causes of Inequality Changes in the OECD Area. In Atkinson, A. B., Bourguignon, F. (eds.), *Handbook of Income Distribution, Volume 2* (p. 1729-1843).
 - 61.Fortin, N. M., Lemieux, T. (1997). Institutional Changes and Rising Wage Inequality: Is There a Linkage? *Journal of Economic Perspectives*, 11(2), 75-96.
 - 62.Fortin, N. M., Lemieux, T., Lloyd, N. (2021). Labor market institutions and the distribution on wages: The role of spillover effects. *Journal of Labor Economics*, 28375, 1-51.
 - 63.Francese, M., Mulas-Granados, C. (2015). Functional Income Distribution and Its Role in Explaining Inequality. *IMF Working Paper*, WP/15/244, 1-33.
 - 64.Franco, C., Gerussi, E. (2013). Trade, foreign direct investments (FDI) and income inequality: Empirical evidence from transition countries. *The Journal of International Trade & Economic Development*, 22(8), 1131-1160.
 - 65.Fraserio instituto duomenys. *Fraser institute*. Prieiga per internetą: <<https://www.fraserinstitute.org/economic-freedom/dataset?geozone=world&year=2017&page=dataset&min-year=2&max-year=0&filter=0>>.
 - 66.Ghossoub, E. A., Reed, R. R. (2017). Financial development, income inequality, and the redistributive effects of monetary policy. *Journal of Development Economics*, 126, 167-189.
 - 67.Giovannoni, O. (2010). Functional Distribution of Income, Inequality and the Incidence of Poverty: Stylized Facts and the Role of Macroeconomic Policy. *UTIP Working Paper*, 58, 1-34.
 - 68.Giri, A. K., Pandey, R., Mohapatra, G. (2021). Does Technological Progress, Trade, or Financial Globalization Stimulate Income

- Inequality in India? *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(2), 111-122.
69. Golebiowski, G., Szczepankowski, P., Wisniewska, D. (2016). Financialization and Income Inequality in Selected European Countries, 2004-2013. *Financial Internet Quarterly „e-Finance“*, 12(4), 20-32.
 70. Greene, W. H. (2012). *Econometric Analysis*. New York: Pearson.
 71. Guidetti, G., Rehbein, B. (2014). Theoretical Approaches to Inequality in Economics and Sociology. A Preliminary Assessment. *Transcience*, 5(1), 1-15.
 72. Haan, J., Sturm, J. (2017). Finance and income inequality: A review and new evidence. *European Journal of Political Economy*, 50, 171-195.
 73. Hailemariam, A., Sakutukwa, T., Dzhumashev, R. (2020). Long-term determinants of income inequality: evidence from panel data over 1870-2016. *Empirical Economics*, 1-24.
 74. Han, M., Pyun, J. H. (2021). Markups and Income Inequality: Causal Links, 1975-2011. *Journal of Comparative Economics*, 49(2), 1-52.
 75. Harjes, T. (2007). Globalization and Income Inequality: A European Perspective. *IMF Working Paper*, WP/07/169, 1-15.
 76. Hartmann, D., Guevara, M. R., Jara-Figueroa, C., Aristarán, M., Hidalgo, C. A. (2017). Linking Economic Complexity, Institutions, and Income Inequality. *World Development*, 93, 75-93.
 77. Heimberger, P. (2020). Does economic globalisation affect income inequality? A meta-analysis. *The world Economy*, 43, 2960-2982.
 78. Hermes, N. (2014). Does microfinance affect income inequality? *Applied Economics*, 46(9), 1021-1034.
 79. Hoeven, R. (2010). Income Inequality and Employment Revisited: Can One Make Sense of Economic Policy? *Journal of Human Development and Capabilities*, 11(1), 67-84.
 80. Huber, E., Stephens, J. D. (2014). Income inequality and redistribution in post-industrial democracies: demographic, economic and political determinants. *Socio-Economic Review*, 12, 245-267.
 81. Huh, H. S., Park, C. Y. (2021). A new index of globalisation: Measuring impacts of integration on economic growth and income inequality. *The World Economy*, 44, 409-443.
 82. ILO duomenys. ILO. Prieiga per internetą: <<https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang-en/index.htm>>.

83. IMF (2014). Fiscal Policy and Income Inequality. IMF Policy Paper, January 23. Prieiga per internetą: <<https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/012314.pdf>>.
84. IMF duomenys. IMF. Prieiga per internetą: <<https://data.imf.org/?sk=F8032E80-B36C-43B1-AC26-493C5B1CD33B>>.
85. Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016). Sharing the Growth Dividend: Analysis of Inequality in Asia. *IMF Working Paper*, 48, 1-56.
86. Jaumotte, F., Buitron, C. O. (2015). Inequality and Labor Market Institutions. *IMF Staff Discussion Note*, SDN/15/14, 1-31.
87. Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2008). Rising Income Inequality: Technology, or Trade and Financial Globalization? *IMF Working Paper*, WP/08/185, 1-36.
88. Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013). Rising Income Inequality: Technology, or Trade and Financial Globalization? *IMF Economic Review*, 61(2), 271-309.
89. Jianu, I. (2020). The impact of government health and education expenditure on income inequality in EU. *Theoretical and Applied Economics, Special Issue*, 122-134.
90. Josifidis, K., Hall, J. B., Supic, N., Beker Pucar, E. (2015). The European Welfare State Regimes: Questioning the Typology during the Crisis. *Technological and Economic Development of Economy*, 21(4), 577-595.
91. Josifidis, K., Mitrović, R. D., Supić, N., Glavaški, O. (2016). Redistribution and Transmission Mechanisms of Income Inequality – Panel Analysis of the Affluent OECD Countries. *Panoeconomicus*, 63(2), 231-258.
92. Josifidis, K., Supic, N. (2016). Income Inequality and Workers' Powerlessness in Selected OECD Countries. *Journal of Economic Issues*, 50(2), 424-434.
93. Josifidis, K., Supic, N. (2017). The Meritocratic Elite vs. the Common Man: Income Inequality in the Affluent OECD Countries. *Journal of Economic Issues*, 51(2), 431-439.
94. Josifidis, K., Supic, N., Beker Pucar, E. (2017). Institutional Quality and Income Inequality in the Advanced Countries. *Panoeconomicus*, 64(2), 169-188.
95. Kaldor, Y. (2021). Financialization and income inequality: bringing class struggle back in. *Critical Sociology*, 1-16.

96. Karwowski, E., Shabani, M., Stockhammer, E. (2017). Financialization: Dimensions and Determinants. A Cross-Country Study. *Economics Discussion Papers*, 1, 1-26.
97. Kenworthy, L., Pontusson, J. (2005). Rising Inequality and the Politics of Redistribution in Affluent Countries. *Perspectives on Politics*, 3(3), 449-471.
98. Keune, M. (2021). Inequality between capital and labour and among wage-earners: the role of collective bargaining and trade unions. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 27(1), 29-46.
99. Khan, I., Nawaz, Z. (2019). Trade, FDI and income inequality: empirical evidence from CIS. *International Journal of Development Issues*, 18(1), 88-108.
100. Kharlamova, G., Stavitsky, A., Zarotiadis, G. (2018). The impact of technological changes on income inequality: the EU states case study. *Journal of International Studies*, 11(2), 76-94.
101. Kim, D. H., Hsieh, J., Lin, S. C. (2019). Financial liberalization, political institutions, and income inequality. *Empirical Economics*, 60, 1245-1281.
102. Kling, G., Pesqué-Cela, V., Tian, L., Luo, D. (2020). A theory of financial inclusion and income inequality. *The European Journal of Finance*, 1-21.
103. Kolberg, J. E., Esping-Andersen, G. (1991). Welfare States and Employment Regimes. *International Journal of Sociology*, 21(1), 3-35.
104. Konstantinou, P., Rizos, A., Stratopoulou, A. (2021). Macroprudential policies and income inequality in former transition economies. *Economic Change and Restructuring*, 119, 1-58.
105. Koske, I., Wanner, I. (2013). The drivers of labour income inequality – an analysis based on Bayesian Model Averaging. *Applied Economics Letters*, 20(2), 123-126.
106. Kristal, T., Cohen, Y. (2017). The causes of rising wage inequality: the race between institutions and technology. *Socio-Economic Review*, 15(1), 187-212.
107. Kus, B. (2012). Financialisation and Income Inequality in OECD Nations: 1995-2007. *The Economic and Social Review*, 43(4), 477-495.
108. Kuznets, S. (1955). Economic Growth and Income Inequality. *The American Economic Review*, 45(1), 1-28.

109. Lauzadyte-Tutliene, A., Balezentis, T., Goculenko, E. (2018). Welfare State in Central and Eastern Europe. *Economics and Sociology*, 11(1), 100-123.
110. Law., S. H., Naseem, N. A. M., Lau, W. T., Trinugroho, I. (2020). *Economic Systems*, 44, 1-18.
111. Lee, A. C. (2013). Using gretl for Principles of Econometrics. *Oklahoma State University*. 4th edition.
112. Le-rong, Y., Xiao-yun, L. (2021). The effects of social security expenditure on reducing income inequality and rural poverty in China. *Journal of Integrative Agriculture*, 20(4), 1060-1067.
113. Lim, G. C., McNelis, P. D. (2016). Income growth and inequality: The threshold effects of trade and financial openness. *Economic Modelling*, 58, 403–412.
114. Lin, F., Fu, D. (2016). Trade, Institution Quality and Income Inequality. *World Development*, 77, 129-142.
115. Madsen, J., Strulik, H. (2020). Technological Change and Inequality in the Very Long Run. *cege Discussion Papers*, 392, 1-52.
116. Makhlouf, Y., Kellard, N. M., Vinogradov, D. V. (2020). Finance-Inequality Nexus: the Long and the Short Of It. *Economic Inquiry*, 58 (4), 1977-1994.
117. Mallick, H., Mahalik, M. K., Padhan, H. (2020). Does globalization exacerbate income inequality in two largest emerging economies? The role of FDI and remittances inflows. *International Review of Economics*, 67(4), 443-480.
118. Menyelim, C., Babajide, A. A., Omankhanlen, A. E. O., Ehikioya, B. I. (2021). Financial Inclusion, Income Inequality and Sustainable Economic Growth in Sub-Saharan African Countries. *Sustainability*, 13(4), 1-15.
119. Milanovic, B. (2000). The Median Voter Hypothesis, Income Inequality and Income Redistribution: An Empirical Test with the Required Data. *LIS Working Paper Series*, 256. Luxembourg Income Study (LIS), Luxembourg.
120. Mills, M. (2009). Globalization and Inequality. *European Sociological Review*, 25(1), 1-8.
121. Nolan, B., Richiardi, M. G., Valenzuela, L. (2019). The Drivers of Income Inequality in Rich Countries. *Journal of Economic Surveys*, 33(4), 1285-1324.
122. Nolan, B., Roser, M., Thewissen, S. (2016). Models, Regimes, and the Evolution of Middle Incomes in OECD Countries. *INET Oxford Working Paper no. 2016-01*, 1-29.

123. Obadić, A., Šimurina, N., Sonora, R. (2014). The effects of tax policy and labor market institutions on income inequality. *Zb. rad. Ekon. fak. Rij.*, 32(1), 121-140.
124. OECD (2011). *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising*. OECD Publishing.
125. Omar, M. A., Inaba, K. (2020). Does financial inclusion reduce poverty and income inequality in developing countries? A panel data analysis. *Economic Structures*, 9, 1-25.
126. Osorio, A., Pinto, A. (2020). Income inequality and technological progress: The effect of R&D incentives, integration, and spillovers. *Journal of Public Economic Theory*, 22, 1943-1964.
127. Palley, T. I. (2008). Financialization: What it is and Why it Matters. *IMK Working Paper, No. 04/2008*.
128. Panizza, U. (2002). Income Inequality and Economic Growth: Evidence from American Data. *Journal of Economic Growth*, 7(1), 25-41.
129. Papanikolaou, N. (2021). Tax Progressivity of Personal Wages and Income Inequality. *Journal of risk and Financial Management*, 14(2), 1-11.
130. Pasaulio banko duomenys. *The World Bank*. Prieiga per internetą: <<https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>>.
131. Pennetier, C., Mihm, J., Girorta, K. (2019). R&D Spending: Dynamic or Persistent? *Manufacturing & Service Operations Management*, 21(3), 1-32.
132. Pérez-Moreno, S., Angulo-Guerrero, M. J. (2016). Does economic freedom increase income inequality? Evidence from EU countries. *Journal of Economic Policy Reform*, 19(4), 327-347.
133. Piketty, T., Yang, L., Zucman, G. (2019). Capital Accumulation, Private Property, and Rising Inequality in China, 1978-2015. *American Economic Review*, 109(7), 2469-2496.
134. Ploszaj, A., Singh, T., Su, J. (2020). Effects of FDI Flows and Trade Openness on Income Inequality: Evidence from Australia and the G7 Countries. *International Journal of Business and Economics*, 19(3), 301-317.
135. Razgūnė, A. (2017). Pajamų pasiskirstymas tarp darbo ir kapitalo savininkų bei finansializacija Lietuvoje. *Lietuvos socialinė raida*, 6, 155-169.

136. Richmond, K., Triplett, R. E. (2017). ICT and income inequality: a cross-national perspective. *International Review of Applied Economics*, 1-20.
137. Saez, E. (2017). Income and Wealth Inequality: Evidence and Policy Implications. *Contemporary Economic Policy*, 35(1), 7-25.
138. Sahota, G. S. (1978). Theories of Personal Income Distribution: A Survey. *Journal of Economic Literature*, 16, 1-55.
139. Saint-Arnaud, S., Bernard, P. (2003). Convergence or Resilience? A Hierarchical Cluster Analysis of the Welfare Regimes in Advanced Countries. *Current Sociology*, 51(5), 499-527.
140. Šalių profiliai. *European Union*. Prieiga per internetą: <https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_lt>.
141. Şenol, N., Orhan, A. (2021). Economic Nature of Social Inequality, The Impacts of Education and Health Expenditures, and Unemployment on Income Inequality in Turkey and Selected OECD Countries. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 5(2), 37-43.
142. Sheng, L. (2015). Theorizing income inequality in the face of financial globalization. *The Social Science Journal*, 52, 415-424.
143. Skudis, M. (2009). Naujųjų Europos Sąjungos valstybių narių gerovės režimų vieta tradicinių Europos Socialinių modelių tipologijoje. *Filosofija. Sociologija*, 20(2), 130-143.
144. Solt, F. (2020). Measuring Income Inequality Across Countries and Over Time: The Standardized World Income Inequality Database. *Social Science Quarterly*, 101(3), 1183-1199.
145. Soons, O. C. (2016). Inequality and Financialization. *Senior Honors Projects. Paper 492*. Prieiga per internetą: <<http://digitalcommons.uri.edu/srhonorsprog/492>>.
146. Stiglitz, J. E. (1969). Distribution of Income and Wealth Among Individuals. *Econometrica*, 37(3), 382-397.
147. Stiglitz, J. E. (2012). Macroeconomic Fluctuations, Inequality, and Human Development. *Journal of Human Development and Capabilities*, 13(1), 31-58.
148. Stiglitz, J. E. (2015). The Origins of Inequality, and Policies to Contain It. *National Tax Journal*, 68(2), 425-448.
149. Stiglitz, J. E. (2016). How to Restore Equitable and Sustainable Economic Growth in the United States. *American Economic Review: Papers & Proceedings*, 106(5): 43-47

150. Stiglitz, J. E. (2017). *The Welfare State in the Twenty-first Century*. Roosevelt Institute. Prieiga per internetą: <<http://rooseveltinstitute.org/welfare-state-twenty-first-century/>>.
151. Stockhammer, E. (2009). Determinants of functional income distribution in OECD countries. *IMK Study*, 5, 1-57. Prieiga per internetą: <<http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:101:1-20091104881>>.
152. Stockhammer, E. (2012). Why have wage shares fallen? A panel analysis of the determinants of functional income distribution. *Conditions of Work and Employment Series*, 35, 1-52.
153. Stockhammer, E., Guschanski, A., Köhler, K. (2016). Evidence that financialisation increases income inequality. *Global Labor Column*, 254.
154. Suphanachart, W. (2019). Effects of Technological Change on Income Inequality in Thailand. *Southeast Asian Journal of Economics*, 7(2), 85-106.
155. Svirydenka, K. (2016). Introducing a New Broad-based Index of Financial Development. *IMF Working Paper*, WP/16/5, 1-42.
156. Tamašauskienė, Z., Šeputienė, J., Balvočiūtė, R., Beržinskienė-Juožainienė, D. (2016). *Darbo pajamų dalies kitimo poveikis bendrajai paklausai. Mokslo studija*. Šiauliai.
157. Tridico, P. (2015). The Rise of Income Inequality in OECD countries. *Working papers (Dipartimento di Economia Università degli studi Roma Tre)*, 201, 1-30.
158. Tridico, P. (2018). The determinants of income inequality in OECD countries. *Cambridge Journal of Economics*, 42(4), 1009-1042.
159. Turnovsky, S., Erauskin, I. (2021). Productive government expenditure and its impact on income inequality: evidence from international panel data. *Review of World Economics*, 1-34.
160. Wade, R. H. (2004). Globalization Reducing Poverty and Inequality? *World Development*, 32 (4), 567-589.
161. Weiss, M., Garloff, A. (2011). Skill-biased technological change and endogenous benefits: the dynamics of unemployment and wage inequality. *Applied Economics*, 43(7), 811-821.
162. Wood, J. D. G. (2020). Can household debt influence income inequality? Evidence from Britain: 1966-2016. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(1), 24-46.
163. Zabarauskaitė, R., Blažienė, I. (2012). Gyventojų pajamų nelygybė ekonominių ciklų kontekste. *Verslas: teorija ir praktika*, 13(2), 107-115.

164. Zalewski, D. A., Whalen, C. J. (2010). Financialization and Income Inequality: A Post Keynesian Institutional Analysis. *Journal of Economic Issues*, 44(3), 757-777.
165. Zhang, R., Naceur, S. B. (2019). Financial development, inequality, and poverty: Some international evidence. *International Review of Economics and Finance*, 61, 1-16.

PRIEDAI

1 priedas. Veiksnių poveikio pajamų nelygybei tyrimų rezultatai

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiph at, N., Tsounta, E. (2015)	Gini (rinkos), Gini (po apmokestinimo), 10 proc. turtingiausių pajamų dalis, 5 pajamų decilis, 10 proc. skurdžiausių pajamų dalis.	- Prekybos globalizacija (eksporto ir importo santykis su BVP); - Finansinė globalizacija (užsienio turto ir įsipareigojimų santykis su BVP); - Technologinė pažanga (ICT dalis); - Vietinių finansinių rinkų vystymasis (finansinis gilinimas) (privataus kredito santykis su BVP); - Sąveika: išsivysčiusios šalys*Finansinis gilinimas; - Priedas už gebėjimus (vidutinio metų skaičius gaunant išsilavinimą nuo 15 m. ir vyresnių žmonių populiacijoje); - Sąveika: Išsivysčiusios šalys*Priedas už gebėjimus; - Darbo rinkos lankstumas.	- Priėjimas prie išsilavinimo (švietimo Gini); - Sveikatos sistemos kokybė ir prieinamumas (15–60 m. amžiaus moterų mirtingumas); - Persikirstymo politika (vyriausybės išlaidų santykis su BVP); - Papildomi kontroliniai kintamieji: - BVP augimas (t-1); - Užimtųjų dalis žemės ūkyje; - Užimtųjų dalis pramonėje.	Penkerių metų panelinių duomenų modelis, šalių fiksuoti efektai, laiko fiktyvus kintamasis.	100 šalių; 1980–2012 m.	- Prekybos globalizacijos (eksporto ir importo santykis su BVP) <i>poveikis nereikšmingas</i>; - Finansinė globalizacija (užsienio turto ir įsipareigojimų santykis su BVP) <i>poveikis reikšmingas teigiamas, naudojant Gini koeficientus, 10 proc. turtingiausių pajamų dalį, o poveikis reikšmingas neigiamas, naudojant 10 proc. skurdžiausių pajamų dalį</i>; - Technologinė pažanga (ICT dalis) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas, naudojant rinkos Gini ir 10 proc. turtingiausių pajamų dalį, o poveikis reikšmingas neigiamas, naudojant 10 proc. skurdžiausių pajamų dalį</i>; - Vietinių finansinių rinkų vystymasis (finansinis gilinimas) (privataus kredito santykis su BVP) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
						naudojant Gini koeficientus, 10 proc. turtingiausių pajamų dalį; - Sąveika: išsivysčiusios šalys*Finansinis gilinimas – poveikis reikšmingas neigiamas, naudojant Gini koeficientus, 10 proc. turtingiausių pajamų dalį, o poveikis reikšmingas teigiamas, naudojant 10 proc. skurdžiausių pajamų dalį ir 5 pajamų decilį; - Priedas už gebėjimus (vidutinis metų skaičius gaunant išsilavinimą nuo 15 m. ir vyresnių žmonių populiacijoje) poveikis nereikšmingas; - Sąveika: Išsivysčiusios šalys*Priedas už gebėjimus – poveikis reikšmingas teigiamas, naudojant Gini rinkos, 10 proc. turtingiausių pajamų dalį, o poveikis reikšmingas neigiamas, naudojant 5 pajamų decilį; - Darbo rinkos lankstumo poveikis reikšmingas teigiamas,

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
						<i>naudojant rinkos Gini ir 10 proc. turtingiausių pajamų dalį, o reikšmingas neigiamas, naudojant 10 proc. skurdžiausių pajamų dalį.</i>
Jain-Chandra, S., Kinda, T., Kochhar, K., Piao, S., Schauer, J. (2016)	Gini (rinkos), Gini (po apmokestinimo), 10 proc. turtingiausių pajamų dalis, 10 proc. skurdžiausių pajamų dalis, Palmos santykis	- Švietimas; - Prekybos atvirumas (importo ir eksporto santykis su BVP); - Technologinė pažanga (ICT dalis); - Finansinis atvirumas; - Finansinis gilinimas; - Fiskalinė politika; - Infliacija; - Demokratinis atsakingumas; - Ekonomikos augimas.				
Josifidis, K., Mitrović, R. D., Supić, N., Glavaški, O. (2016)	Gini (po apmokestinimo)	- Gerovės režimai (<i>dummy</i>); - Teisinių institucijų kokybė; - Politika*teisinės institucijos; - Globalizacija; - Darbo našumas; - Priklausymas profsąjungoms; - BVP 1 gyventojui augimas.				
Darcillon, T. (2015)	Gini (rinkos) pokytis	- Praėjusių metų Gini (t-1); - Finansinio vystymosi kintamieji: akcijų rinkų kapitalizacijos koeficientas; bendros akcijų rinkos vertės santykis su BVP; bankinių (<i>banking</i>) kreditų santykis su BVP;	- Prekybos atvirumas (eksporto ir importo santykis su BVP (pokytis)); - Technologinė	PCSE (Panel-corrected standard errors)/OLS [time and country fixed	18 OECD šalių; 1980–2012 m.	- Praėjusių metų Gini (t-1) poveikis reikšmingas neigiamas; - Finansinio vystymosi kintamieji: akcijų rinkų kapitalizacijos koeficientas –

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
		- Darbo rinkos institucijų kintamieji: priklausymo profsąjungoms santykis; darbo apsaugos įstatymai (<i>legislation</i>); derėjimosi dėl darbo užmokesčio suderinimo laipsnis (<i>alternatyvus veiksnys</i>); bendras gerovės valstybės dosnumas (<i>total welfare state generosity</i>) (<i>alternatyvus veiksnys</i>); - Sąveika tarp finansinio vystymosi ir darbo rinkos institucijų.	pažanga: verslo įmonių MTTP išlaidų santykis su BVP; - Nedarbo lygis (pokytis); - BVP augimas (log).	effects]		<i>nereikšmingas</i> ; bendros akcijų rinkos vertės santykis su BVP – <i>nereikšmingas</i> ; bankinių (<i>banking</i>) kreditų santykis su BVP – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i> ; - Darbo rinkos institucijų kintamieji: priklausymo profsąjungoms santykis – <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i> ; darbo apsaugos įstatymai (<i>legislation</i>) – <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i> ; derėjimosi dėl darbo užmokesčio suderinimo laipsnis – <i>nereikšmingas</i> ; bendras gerovės valstybės dosnumas (<i>total welfare state generosity</i>) – <i>nereikšmingas</i> ; - Kontrolinių kintamųjų poveikis pajamų nelygybei <i>nereikšmingas</i> .
Haan, J., Sturm, J. (2017)	Gini (rinkos) (5 m. vidurkis)	- Finansinis vystymasis: privačių kreditų santykis su BVP (imama paskutinė reikšmė iš 5 m. laikotarpio; (t-1)); - Finansinė liberalizacija (imama paskutinė reikšmė iš 5 m. laikotarpio; (t-1));	- Bendros vyriausybės išlaidos nuo BVP; - BVP 1 gyventojui (log); - Prekyba, proc. nuo BVP;	Dynamic panel model (panel fixed effects); <i>Modelio patikimumo tikrinimas</i> ;	121 šalis, 1975-2005 m.	- Finansinis vystymasis: privačių kreditų santykis su BVP – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>; - Finansinė liberalizacija – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>;

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
		- Bankinės krizės ((t-1); <i>dummy</i> kintamasis, žymimas 1, kai bankinė krizė prasidėjo prieš tai buvusių 5 m. laikotarpiu; - Naudojamos dvi sąveikos: 1) ar finansinės liberalizacijos įtaka pajamų nelygybei priklauso nuo finansinio sektoriaus išsivystymo; 2) ar finansinės liberalizacijos ir / arba finansinio vystymosi įtaka pajamų nelygybei priklauso nuo institucinės kokybės.	- Vartotojų kainų indeksas (metinis); - BVP augimas; - Žemės ūkio sukuriamą pridėtinę vertę, proc. nuo BVP; - Pramonės sukuriamą pridėtinę vertę, proc., nuo BVP; - ir kiti kintamieji.	Random effects GLS ir G2SLS, Cross-country regression		- Bankinės krizės – <i>poveikis reikšmingas teigiamas.</i>
Asteriou, D., Dimelis, S., Moudatsou, A. (2014)	Gini (ln)	- Prekybos globalizacija: prekybos atvirumas (importo ir eksporto santykis su BVP), aukštųjų technologijų eksporto santykis su BVP; - Finansinė globalizacija: tiesioginės užsienio investicijos (TUI santykis su BVP), akcijų rinkos kapitalizacija (proc. nuo BVP); kapitalo sąskaitos atvirumas; - Finansinės krizės fiktyvus (<i>dummy</i>) kintamasis (0 reikšmė laikotarpiu prieš krizę, 1 – po krizės).	- Technologinė pažanga (ICT santykis su BVP, mokslinių tyrimų santykis su BVP); - Aukštasis išsilavinimas; - Vidurinis išsilavinimas; - Užimtumas (užimtumo dalis žemės ūkio sektoriuje, pramonėje, paslaugų sektoriuje).	Paneliniai regresiniai modeliai: common constant; fiksuotų efektų, kintamų efektų; GMM.	27 ES šalys; 1995–2009 m.	- Prekybos globalizacija: prekybos atvirumas – <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i>; aukštųjų technologijų eksporto santykis su BVP – <i>nereikšmingas (taikant common constant) / reikšmingas neigiamas (taikant fiksuotų ir kintamų efektų metodus)</i>; - Finansinė globalizacija: tiesioginės užsienio investicijos (TUI santykis su BVP) – <i>nereikšmingas / reikšmingas teigiamas (taikant kintamų efektų metodą)</i>; akcijų rinkos kapitalizacija (proc. nuo BVP) – <i>reikšmingas teigiamas</i>;

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
						kapitalo sąskaitos atvirumas) – <i>reikšmingas teigiamas</i> ; - Finansinės krizės fiktyvus (dummy) kintamasis – <i>reikšmingas teigiamas</i> .
Checchi, D., Garcia-Penalosa, C. (2010)	Gini	Darbo rinkos institucijų (<i>bargaining coordination</i> , priklausymas profesinėms sąjungoms, minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio santykis, mokesčių pleištas, bedarbio pašalpos; kapitalas vienam darbuotojui) poveikis pajamų nelygybei per 3 kanalus: - Darbo dalį; - Darbo užmokesčio skirtumus (p90/p10 decile ratio); - Nedarbo lygį.	- 15–64 m. amžiaus moterų dalyvavimas darbo rinkoje; - 65 m. ir vyresnių gyventojų dalis populiacijoje; - Socialinės apsaugos lėšų pervedimai, proc. nuo BVP; - Prekybos atvirumas (importo ir eksporto sumos santykis su BVP, proc.)	OLS, IV estimation, 3SLS,	16 OECD šalių; 1960–2000 m.	- Darbo dalies poveikis <i>reikšmingas neigiamas</i> (<i>bargaining coordination</i> didina darbo dalį ir mažina pajamų nelygybę; kapitalas 1 darbuotojui didina darbo dalį, didina nedarbą ir didina pajamų nelygybę; naftos kaina mažina darbo dalį ir didina pajamų nelygybę); - Darbo užmokesčio skirtumų poveikis <i>reikšmingas teigiamas</i> (priklausymas profesinėms sąjungoms mažina darbo užmokesčio skirtumus, didina nedarbą ir didina pajamų nelygybę; minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio santykis mažina darbo užmokesčio skirtumus, didina nedarbą ir didina pajamų nelygybę; išsilavinimas mažina darbo užmokesčio skirtumus ir mažina pajamų nelygybę);

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
						- Nedarbo lygio poveikis teigiamas.
Huber, E., Stephens, J. D. (2014)	Gini (rinkos)	- Šeimos struktūra (vienos mamos namų ūkis); - Priklausymas profesinėms sąjungoms; - Deindustrializacija; - Nedarbo lygis; - Užimtumo lygis; - Išlaidos švietimui. [Taip pat analizuojami persikirstymo veiksniai: kairioji vyriausybė, šeimos struktūra, gerovės valstybės dosnumas, nedarbo ir užimtumo lygiai].		Fiksuotų efektų, kintamų efektų modelis	OECD šalys; nuo 1980 m.	- Šeimos struktūros (vienos mamos namų ūkis) poveikis reikšmingas teigiamas (didina pajamų nelygybę); - Priklausymas profesinėms sąjungoms poveikis reikšmingas neigiamas; - Deindustrializacija (užimtumo pramonėje poveikis reikšmingas neigiamas – mažina pajamų nelygybę, o tai reiškia deindustrializacija didina pajamų nelygybę); - Nedarbo lygis – reikšmingas teigiamas; - Užimtumo lygis – reikšmingas neigiamas; - Išlaidos švietimui – reikšmingas neigiamas.
Josifidis, K., Supic, N., Beker Pucar, E. (2017)	Persikirstymas (skirtumas tarp Gini prieš mokesčius ir lėšų pervedimus ir Gini po mokesčių ir lėšų pervedimus)	- Gini rinkos; - Institucijos (pokytis teisinių, ekonominių, politinių institucijų kokybės indeksų); - Elitizacija (elitizacijos laipsnis visuomenėje išreikštas turtingiausių 1 proc. gyventojų pajamų dalimi visose pajamose);		Kintamų efektų modelis, FEVD	21 OECD šalis; 1990–2010 m.	- Gini rinkos poveikis reikšmingas teigiamas (didina persikirstymą); - Teisinių institucijų poveikis reikšmingas teigiamas; - ekonominių institucijų poveikis reikšmingas neigiamas; - politinių institucijų poveikis

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
		- Priklausymas profesinėms sąjungoms; - Sąveikos kintamieji rinkos Gini su vienu iš institucijų rodikliu.				<i>reikšmingas teigiamas;</i> - Elitizacijos poveikis <i>reikšmingas neigiamas;</i> - Priklausymo profesinėms sąjungoms poveikis <i>reikšmingas teigiamas.</i>
Lin, F., Fu, D. (2016)	Gini	- Prekyba (log reali prekybos apimtis); <i>Instrumentiniai kintamieji prekybai:</i> - BDI (Baltic Dry index); - Produktų kainų indeksas.		OLS, first stage regression, 2SLS	91 maža besivystanti šalis; 1985–2012 m.	- Prekybos poveikis pajamų nelygybei skirtingas autokratinėse ir demokratinėse šalyse: autokratinėse šalyse <i>poveikis reikšmingas neigiamas;</i> demokratinėse šalyse – <i>reikšmingas teigiamas.</i>
Ghossoub, E. A., Reed R. R. (2017)	Gini	- Pinigų augimas (M1); - Infliacija (BVP defliatorius); - Akcijų rinkų kapitalizacija; - Bankų indėliai; - Valstybės skola.		OLS	99 šalys	
Kristal, T., Cohen, Y. (2017)	Darbo užmokesčio nelygybė	- Priklausymas profesinėms sąjungoms; - Realus minimalusis darbo užmokestis; - Kompiuterinių technologijų sklaida; - Išsilavinusių darbuotojų pasiūla.		Single-equation ECM	43 pramonės šakos (JAV); 1968–2012 m.	Mažėjančios profesinės sąjungos ir kritimas realaus minimaliojo darbo užmokesčio paaiškina apie pusę didėjančios darbo užmokesčio nelygybės, o kompiuterizacija paaiškina apie ketvirtadalį didėjančios nelygybės. Tai rodo, kad darbo užmokesčio nelygybę JAV labiau gali paveikti

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
						darbuotojams nepalankios darbo rinkos institucijos negu rinkos jėgos.
Alvarez, I. (2015)	Darbo dalis (darbo užmokesčio santykis su turtu)	- Finansializacija (finansinis pelnas)	- Technologinė pažanga (pastovaus turto dalis visame turte); - Globalizacija (pajamos iš eksporto); - Darbo rinkos institucijos (darbuotojų skaičiaus santykis su visu turtu); - Įmonės produktyvumas (pridėtinės vertės santykis su turtu); - Konkurencingumas (pardavimų santykis su turtu); - Pelningumas; - Finansiniai suvaržymai (sumokėtos palūkanos).	Panelinių duomenų fiksuotų efektų metodas, kintamų efektų metodas, PSCE (panel corrected standard errors), DRISK (Driscoll and Kraay robust standard errors), IV (instrumental variables estimation), DIFF (first-difference estimation)	6 980 Prancūzijos nefinansinių įmonių; 2004–2013 m.	- Finansializacijos <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i>; - Kontrolinių kintamųjų poveikis: technologinės pažangos, globalizacijos, finansinių suvaržymų <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i>, o darbo rinkos institucijų – <i>reikšmingas teigiamas</i>.

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
Obadić, A., Šimurina, N., Sonora, R. (2014)	Gini	- Mokesčiai (mokesčių (socialinės įmokos, darbo mokesčiai, kapitalo mokesčiai, vartojimo mokesčiai) santykis su BVP); - Darbo rinkos institucijos (priklausymas profesinėms sąjungoms).	- 30–34 m. amžiaus trečiosios pakopos išsilavinimo lygis; - Realus BVP 1 gyventojui; - Skolos ir BVP santykis; - Korupcijos suvokimo indeksas.	OLS, fiksuotų efektų ir kintamų efektų metodai.	28 ES šalys; 2000–2011 m.	- Mokesčių bendras poveikis <i>reikšmingas neigiamas (atskirai vertinant mokesčių poveikį nustatyta, kad socialinių įmokų, darbo mokesčių poveikis reikšmingas neigiamas, kapitalo ir vartojimo mokesčių poveikis nereikšmingas)</i> ; - Priklausymo profesinėms sąjungoms bendras poveikis <i>nereikšmingas</i> ; - Kontrolinių kintamųjų poveikis <i>nereikšmingas (išskyrus korupcijos suvokimo indekso poveikis reikšmingas neigiamas)</i> .
Elmawazini, K., Sharif, A., Manga, P., Drucker, P. (2013)	Gini	- Prekybos globalizacija (importo ir eksporto sumos santykis su BVP); - Finansinė globalizacija (TUI įplaukų santykis su BVP); - Bendra globalizacija (KOF indeksas).		Least squares dummy variables (LSDV) metodas ir Parko metodas	Pietryčių Europos šalys ir CIS šalys; 1992–2007 m.	- Visų veiksnių poveikis <i>reikšmingas ir tiesioginis</i> .
Jaumotte, F., Lall, S., Papageorgiou, C. (2013)	Gini (ln)	- Prekybos globalizacija (vidutinė tarifo norma; ne naftos eksporto ir ne naftos importo santykis su BVP (ln)); - Finansinė globalizacija (kapitalo	- Priėjimas prie išsilavinimo (vidutinis metų skaičius gaunant išsilavinimą nuo	Panelinės regresijos fiksuotų efektų metodas	51 šalis; 1981–2003 m.	- Prekybos globalizacija (vidutinė tarifo norma; ne naftos eksporto ir ne naftos importo santykis su BVP (ln) – <i>abiejų rodiklių poveikis</i>

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
		sąskaitos atvirumas, išreikštas Chinno–Ito indeksu; įvairių rūšių finansinių įsipareigojimų (TUI, paprastųjų akcijų portfelis, skola) santykis su BVP (ln)); - Technologinė pažanga (ICT kapitalo dalis bendrose kapitalo atsargose (ln)).	15 m. ir vyresnių žmonių populiacijoje (ln); 15 m. ir vyresnių dalis, įgijusi mažiausiai vidurinį išsilavinimą); - Užimtumo dalis pagal sektorius (užimtumo dalis žemės ūkyje (ln), užimtumo dalis pramonėje (ln)); - Vidaus finansinis vystymasis (privataus kredito santykis su BVP (ln)).	(country fixed effect, time dummies)		<i>reikšmingas neigiamas</i>); - Finansinė globalizacija (kapitalo sąskaitos atvirumas, išreikštas Chinno–Ito indeksu – <i>poveikis nereikšmingas</i> ; įvairių rūšių finansinių įsipareigojimų (TUI, paprastųjų akcijų portfelis, skola) santykis su BVP (ln) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>); - Technologinė pažanga (ICT kapitalo dalis bendrose kapitalo atsargose (ln) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>). Kontrolinių kintamųjų poveikis: - privataus kredito santykis su BVP – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i> ; - Priėjimo prie išsilavinimo rodiklių <i>poveikis nereikšmingas</i> ; - Užimtumo dalies žemės ūkyje <i>poveikis nereikšmingas</i> , o užimtumo dalies pramonėje <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i> .

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksmų poveikis pajamų nelygybei
Alderson, A. S., Nielsen, F. (2002)	Gini	- Realus BVP 1 gyventojui (lg); - Sektoriaus dualizmas (išreikštas rodikliu, kuris apskaičiuotas darbo jėgos dalį žemės ūkyje atimant iš žemės ūkio dalies BVP); - Darbo dalis žemės ūkyje; - Natūralus populiacijos prieaugis (apskaičiuotas kaip gimstamumo ir mirtingumo rodiklių skirtumas); - Besimokantys vidurinėje mokykloje; - TUI (<i>outflow</i>) santykis su darbo jėga; - Pietinių šalių importo skvarbumas (santykis su BVP); - Neto migracija; - Dekomodifikacija (ligos, motinystės, nedarbo programų dekomodifikacijos indeksas); - Darbo užmokesčio nustatymo derybinė galia; - Priklausymas profesinėms sąjungoms; - Moterų dalyvavimas darbo rinkoje; - Darbo jėgos dalis pramonėje.		Kintamų efektų metodas, GL (generalized linear) modelis	16 OECD šalių; 1967–1992 m.	- Realus BVP 1 gyventojui (lg) ir realus BVP 1 gyventojui, pakeltas kvadratu – <i>nustatyta, kad poveikis reikšmingas ir neigiamas (realaus BVP 1 gyv. atveju), teigiamas (realaus BVP 1 gyventojui, pakelto kvadratu, atveju). Reikia pažymėti, kad šie rodikliai buvo įtraukti į atskirą modelį nevertinant kitų veiksmų, siekiant parodyti, kaip šalies vystymasis paveikia pajamų nelygybę: nustatyta, kad iš pradžių pajamų nelygybė mažėja, o po to pradeda didėti</i>); - Sektoriaus dualizmas (išreikštas rodikliu, kuris apskaičiuotas darbo jėgos dalį žemės ūkyje atimant iš žemės ūkio dalies BVP) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas, bet ne visose modelio specifikacijose reikšmingas</i>; - Darbo dalis žemės ūkyje – <i>poveikis reikšmingas teigiamas, bet ne visose modelio</i>

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
						<i>specifikacijose reikšmingas;</i> - Natūralus populiacijos prieaugis (apskaičiuotas kaip gimstamumo ir mirtingumo rodiklių skirtumas) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas, bet ne visose modelio specifikacijose reikšmingas;</i> - Besimokantys vidurinėje mokykloje – <i>poveikis reikšmingas neigiamas, bet ne visose modelio specifikacijose reikšmingas;</i> - TUI (outflow) santykis su darbo jėga – <i>poveikis reikšmingas teigiamas;</i> - Pietinių šalių importo skvarbumas (santykis su BVP) – <i>poveikis reikšmingas teigiamas;</i> - Neto migracija – <i>poveikis reikšmingas teigiamas, bet ne visose modelio specifikacijose reikšmingas;</i> - Dekomodifikacija (ligos, motinystės, nedarbo programų dekomodifikacijos indeksas) – <i>poveikis reikšmingas neigiamas;</i>

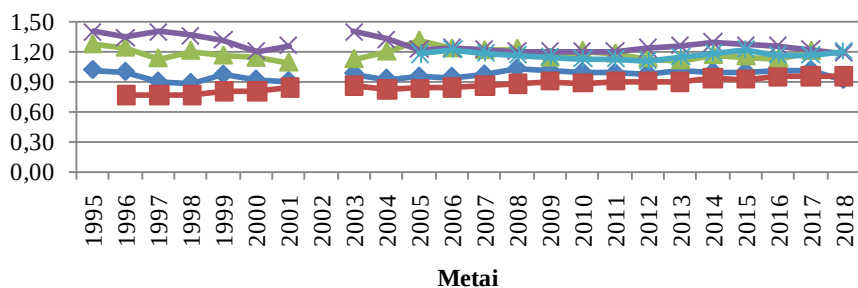
Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
						- Darbo užmokesčio nustatymo derybinė galia – <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i>; - Priklausymas profesinėms sąjungoms – <i>poveikis reikšmingas neigiamas</i>; - Moterų dalyvavimas darbo rinkoje – <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>; - Darbo jėgos dalis pramonėje – <i>poveikis nereikšmingas</i>.
Pérez-Moreno, S., Angulo-Guerrero, M. J. (2016)	Gini, S80/S20 santykis	- Ekonominė laisvė (ekonominės laisvės indeksas (EFI), sudarytas iš 5 komponentų: EFI1 – vyriausybės dydis; EFI2 – teisinė sistema ir nuosavybės teisės; EFI3 – <i>sound money</i> (balsavimo kaina); EFI4 – laisvė prekiauti tarptautiniu mastu; EFI5 – reguliavimas / taisyklės; taip pat naudotas Fraserio instituto ekonominės laisvės indeksas (HFI)	- BVP 1 gyventojui (log); - Išsilavinimo lygis (aukštojo išsilavinimo pasiekimas); - Demografinė situacija (0–14 m. amžiaus populiacija).	Fiksuotų efektų metodas ir DKSE FE (fixed effects with Driscoll–Kraay standard errors)	28 ES šalys, 2000–2010 m.	- Abiejų ekonominės laisvės indeksų (EFI ir HFI) <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>. - EFI komponentų poveikis: vyriausybės dydžio, <i>sound money</i> ir reguliavimo <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>, o teisinės sistemos ir nuosavybės teisės bei laisvės prekiauti tarptautiniu mastu poveikis <i>nereikšmingas</i>. - Kontrolinių kintamųjų poveikis: BVP 1 gyv. <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i>; išsilavinimo lygio <i>poveikis nereikšmingas</i>, demografinės situacijos <i>poveikis reikšmingas teigiamas</i> arba <i>nereikšmingas</i>.

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
Hermes, N. (2014)	Gini	- Mikrofinansų intensyvumas (aktyvių skolininkų skaičiaus dalis bendrame gyventojų skaičiuje; išleistų mikrofinansų paskolų vertės santykis su BVP)	- Infliacija; - Gyventojų dalis, gyvenanti kaimiškose vietovėse; - Ariamos žemės dalis; - Demokratijos lygis; - Gyventojų augimo tempas; - Ekonomikos atvirumo laipsnis; - Žmogiškojo kapitalo lygis.	OLS; IV (2SLS)	70 besivystančių šalių	- Mikrofinansų intensyvumo (naudojant tiek vieną, tiek kitą rodiklį) <i>poveikis reikšmingas neigiamas ir poveikis išlieka toks pat vis įtraukiant po vieną kontrolinį kintamąjį.</i>
Richmond, K., Triplett, R. E. (2017)	Gini rinkos ir Gini po mokesčių ir lėšų pervedimų	- Technologinė pažanga (ICT)		Fiksuotų efektų metodas; Driscoll-Kraay standard errors; (šalių ir laiko fiksuoti efektai)	109 šalys; 2001–2014 m.	- Technologinė pažanga (ICT skirtingos rūšys turi skirtingą poveikį)
Stockhammer, E. (2009)	Pakoreguota darbo dalis	- Technologinė pažanga (ICT; kapitalo darbo santykis); - Darbo rinkos institucijos (priklausymas profesinėms				

Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
		sąjungoms; darbo apsaugos įstatymai (<i>employment protection legislation</i>); nedarbo pašalpų pakeitimo santykis; mokesčių pleištas; produktų rinkos reguliavimas tinklinėse pramonės šakose); - Prekybos atvirumas (importo ir eksporto sumos santykis su BVP).				
Calderón, C., Chong, A. (2009)	Gini	- Darbo rinkos institucijos (<i>de jure</i> reguliavimas išreiškiamas šalies bendru Tarptautinės darbo organizacijos (ILO) ratifikuotų konvencijų skaičiumi; <i>de facto</i> reguliavimas išreikštas dviem indeksais: 1) minimaliojo darbo užmokesčio ir darbo vietos kainos santykio gamybos sektoriuje, socialinio draudimo įmokų dalies nuo darbo užmokesčio, priklausančiųjų profesinėms sąjungoms dalies nuo darbo jėgos ir valdžios sektoriaus užimtumo dalies bendrame užimtume paprastas vidurkis; 2) minimaliojo darbo užmokesčio ir pajamų 1 gyventojui santykio, motinystės atostogų dienų skaičiaus pirmajam vaikui,	- BVP 1 gyventojui; - (BVP 1 gyventojui) ² ; - Vidurinis išsilavinimas; - Kreditų privačiam sektoriui santykis su BVP; - Gydytojų skaičius; - Infliacijos lygis; - Pramonės ir paslaugų sektoriaus dalis bendroje sukurtoje pridėtinėje vertėje.	GMM-IV dynamic panel data approach	1970–2000 m.	

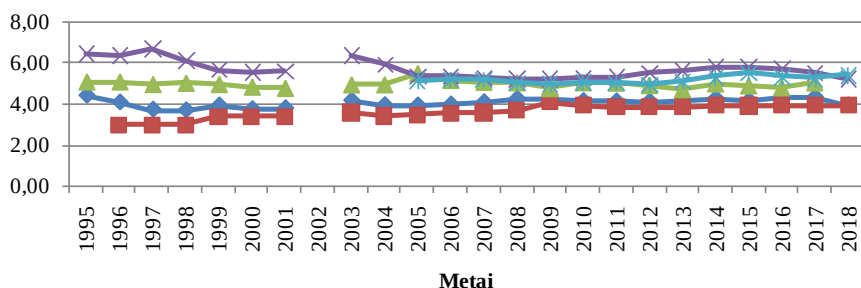
Šaltinis	Priklausomas kintamasis (y)	Nepriklausomi kintamieji (x)	Kontroliniai kintamieji	Metodas / modelis	Šalys, metai, stebiniai	Veiksnių poveikis pajamų nelygybei
		gimusiam be komplikacijų, ratifikavimo ILO 87 konvencijos, kuri susijusi su darbuotojų derybine galia, ir centrinės valdžios užimtumo santykio su bendru užimtumu vidurkis.				

2 priedas. Palmos santykio ir kvintilinio diferenciacijos koeficiento dinamika

- Konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupė
- Socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupė
- ▲— Liberaliojo gerovės režimo šalių grupė
- ×— Viduržemio gerovės režimo šalių grupė
- *— Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupė

Palmos santykio dinamika skirtinguose ES šalių gerovės režimuose
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

- Konservatyviojo-korporatyvinio gerovės režimo šalių grupė
- Socialdemokratinio gerovės režimo šalių grupė
- ▲— Liberaliojo gerovės režimo šalių grupė
- ×— Viduržemio gerovės režimo šalių grupė
- *— Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimo šalių grupė

Kvintilinio diferenciacijos koeficiento dinamika skirtinguose ES šalių gerovės režimuose

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Eurostato duomenimis.

3 priedas. Ekonometrinio modelio patikimumo tikrinimas

Ekonometrinio modelio, parodančio globalizacijos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, patikimumo tikrinimas

	Priklausomi kintamieji			
	Rinkos Gini (ld_gini_market)	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
H_0 : autokoreliacijos nėra (testo p reikšmė)	-0,097	-0,087	-0,102	-0,050
H_0 : heteroskedastiškumo nėra (testo p reikšmė)	0,000	0,072	0,334	0,023
Stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresijos (HAC) naudojimas	Taip	–	–	Taip

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Atlikus ekonometrinę analizę nustatyta, kad mažiausių kvadratų metodu realizuotų modelių paklaidos pasižymėjo heteroskedastiškumu, todėl globalizacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio įverčiai apskaičiuoti naudojant stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresiją (HAC) (modelio specifikacija, kurioje priklausomas kintamasis yra rinkos Gini ir kurioje priklausomas kintamasis yra kvintilinis diferenciacijos koeficientas).

Poveikio skirtumų reikšmingumo tikrinimas:

Prekybos atvirumo poveikio pajamų nelygybei skirtumai. Siekiant patvirtinti konservatyviojo-korporatyvinio, liberaliojo ir Viduržemio gerovės režimų šalių grupėse nustatytus poveikio skirtumų reikšmingumus, buvo tikrinamos hipotezės, kad poveikio skirtumai, palyginti su bazine šalių grupe, yra nereikšmingi (šios hipotezės patvirtinamos, jei $p > 0,05$). Kadangi visais šiais atvejais $p < 0,05$, tai šios hipotezės atmetamos. Tai reiškia, kad poveikio skirtumai yra statistiškai patikimi.

Finansinio atvirumo poveikio pajamų nelygybei skirtumai. Siekiant patvirtinti liberaliojo bei Vidurio ir Rytų Europos gerovės režimų šalių grupėse nustatytus poveikio skirtumų reikšmingumus, buvo tikrinamos hipotezės, kad poveikio skirtumai, palyginti su bazine šalių grupe, yra nereikšmingi (šios hipotezės patvirtinamos, jei $p > 0,05$). Kadangi abiem

šiais atvejais $p < 0,05$, tai šios hipotezės atmetamos. Tai reiškia, kad poveikio skirtumai yra statistiškai patikimi.

Ekonometrinio modelio, parodančio technologinės pažangos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, patikimumo tikrinimas

	Priklausomi kintamieji			
	Rinkos Gini (ld_gini_market)	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
H_0 : autokoreliacijos nėra (testo p reikšmė)	0,000	0,176	0,322	0,066
H_0 : heteroskedastiškumo nėra (testo p reikšmė)	-0,103	-0,088	-0,109	-0,041
Stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresijos (HAC) naudojimas	Taip	–	–	–

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Atlikus ekonometrinę analizę nustatyta, kad mažiausių kvadratų metodu realizuotų modelių paklaidos pasižymėjo heteroskedastiškumu, todėl technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio įverčiai apskaičiuoti naudojant stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresiją (HAC) (modelio specifikacija, kurioje priklausomas kintamasis yra rinkos Gini).

Ekonometrinio modelio, parodančio finansializacijos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, patikimumo tikrinimas

	Priklausomi kintamieji			
	Rinkos Gini (ld_gini_market)	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
H_0 : autokoreliacijos nėra (testo p reikšmė)	-0,122*	-0,108	-0,124*	-0,060
H_0 : heteroskedastiškumo nėra (testo p reikšmė)	0,000	0,032	0,129	0,009

	Priklausomi kintamieji			
	Rinkos Gini (ld_gini_market)	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresijos (HAC) naudojimas	Taip	Taip	Taip	Taip

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Atlikus ekonometrinę analizę nustatyta, kad mažiausių kvadratų metodu realizuotų modelių paklaidos pasižymėjo heteroskedastiškumu (pirmo, antro ir ketvirto ekonometrinio modelio specifikacijų atveju) ir autokoreliacija (pirmo ir trečio ekonometrinio modelio specifikacijų atveju), todėl globalizacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio įverčiai apskaičiuoti naudojant stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresiją (HAC) (visos modelio specifikacijos).

Ekonometrinio modelio, parodančio darbo rinkos institucijų poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, patikimumo tikrinimas

	Priklausomi kintamieji			
	Rinkos Gini (ld_gini_market)	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
H_0 : autokoreliacijos nėra (testo p reikšmė)	-0,074	-0,054	-0,075	0,003
H_0 : heteroskedastiškumo nėra (testo p reikšmė)	0,000	0,003	0,207	0,000
Stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresijos (HAC) naudojimas	Taip	Taip	–	Taip

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Atlikus ekonometrinę analizę nustatyta, kad mažiausių kvadratų metodu realizuotų modelių paklaidos pasižymėjo heteroskedastiškumu, todėl technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio įverčiai apskaičiuoti naudojant stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresiją (HAC) (modelio specifikacijos, kuriose priklausomas kintamasis yra rinkos Gini, Gini ir kvintilinis diferenciacijos koeficientas).

Ekonometrinio modelio, parodančio fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse, patikimumo tikrinimas

	Priklausomi kintamieji			
	Rinkos Gini (ld_gini_market)	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
H ₀ : autokoreliacijos nėra (testo <i>p</i> reikšmė)	–0,098	–0,097	–0,123*	–0,031
H ₀ : heteroskedastiškumo nėra (testo <i>p</i> reikšmė)	0,215	0,348	0,520	0,235
Stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresijos (HAC) naudojimas	–	–	Taip	–

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Atlikus ekonometrinę analizę nustatyta, kad mažiausių kvadratų metodu realizuota trečia modelio specifikacija (priklausomas kintamasis Palmos santykis) pasižymėjo autokoreliacija, todėl šiuo atveju fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse modelio įverčiai apskaičiuoti naudojant stabilizuotų liekamųjų paklaidų regresiją (HAC).

4 priedas. Finansinio išsivystymo indekso komponentai

Finansinis išsivystymas (FD)					
Finansinės institucijos (FI)			Finansinės rinkos (FM)		
FI gylis	FI prieinamumas	FI efektyvumas	FM gylis	FM prieinamumas	FM efektyvumas
- Privačių kreditų santykis su BVP; - Pensijų fondų turto santykis su BVP; - Savitarpių fondų turto santykis su BVP; - Gyvybės ir ne gyvybės draudimo įmokų santykis su BVP.	- Bankų skyrių skaičius, tenkantis 100 tūkst. suaugusiųjų ; - Bankomatų skaičius, tenkantis 100 tūkst. suaugusiųjų .	- Grynoji palūkanų marža; - Paskolų ir indėlių paplitimas ; - Ne palūkanų pajamos bendrose pajamose; - Pridėtinės išlaidos visame turte; - Turto grąža; - Nuosavo kapitalo grąža.	- Akcijų rinkos kapitalizacija nuo BVP; - Parduodamų akcijų santykis su BVP; - Vyriausybės tarptautiniai skolos vertybiniai popieriai nuo BVP; - Finansinių korporacijų skolos vertybiniai popieriai nuo BVP; - Ne finansinių korporacijų skolos vertybiniai popieriai nuo BVP.	- Rinkos kapitalizacijos procentas, neįskaitant 10 didžiausių įmonių; - Bendras skolos emitentų skaičius (vidaus ir išorės, finansinių ir nefinansinių korporacijų).	- Akcijų rinkos apyvartos koeficientas .

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis K. Svirydenka (2016).

5 priedas. Veiksnių poveikio pajamų nelygybei rezultatai (skirtingi priklausomi kintamieji)

Globalizacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse rezultatai

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Globalizacijos veiksnių grupė:			
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,168**	-0,292**	-0,368**
ld_Trade*conservative	0,244**	0,415**	0,360**
ld_Trade *socialdemocratic	0,138	0,331*	0,096
ld_Trade *liberal	0,243	0,361	0,410*
ld_Trade *mediterranean	0,212**	0,343**	0,411***
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,140	0,236	0,181***
ld_Fin_open*conservative	-0,109	-0,168	-0,141***
ld_Fin_open *liberal	-0,272**	-0,404**	-0,349***
ld_Fin_open*mediterranean	-0,085	-0,109	-0,107
ld_Fin_open *CentralEastern	-0,180*	-0,326**	-0,241**
Technologinės pažangos veiksnių grupė:			
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,015	0,018	0,022
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,000	-0,015	0,029
Finansializacijos veiksnių grupė:			
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,016	-0,032	0,120
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,031	-0,031	-0,097
Darbo rinkos institucijų veiksnių grupė:			
Priklausymas profesinėms sajungoms (ld_Trade_union)	0,052	0,075	0,018
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	0,002	0,005	-0,039
Fiskalinės politikos veiksnių grupė:			
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,108	-0,166	-0,218*
Perskirstymas (ld_Redistr)	-0,066*	-0,156***	0,016
Kontroliniai kintamieji:			
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,030	0,047	0,057
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	-0,054	-0,077	0,077

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	-0,024	-0,038	-0,024
Istatymo viršenybė (ld Rule law)	-0,043	-0,103	0,001
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,107	0,142	0,121
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip	Taip	Taip
n	233	233	205
Koreguotas R ²	0,057	0,083	0,015

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Technologinės pažangos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės
režimų šalių grupėse rezultatai

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Globalizacijos veiksmų grupė:			
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,092	-0,161	-0,228**
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,020	0,048	0,026
Technologinės pažangos veiksmų grupė:			
Išlaidos MTTP (ld R D)	0,359***	0,403*	0,791***
ld_R_D*conservative	-0,275	-0,350	-0,606*
ld_R_D*liberal	-0,240	-0,139	-0,596*
ld_R_D*mediterranean	-0,377**	-0,419*	-0,826***
ld_R_D*CentralEastern	-0,387***	-0,448*	-0,835***
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,024	0,009	0,066
ld_Skill_prem*conservative	-0,050	-0,040	-0,114
ld_Skill_prem*liberal	0,040	0,048	0,071
ld_Skill_prem*mediterranean	0,026	0,041	0,049
ld_Skill_prem*CentralEastern	-0,046	-0,046	-0,112
Finansializacijos veiksmų grupė:			
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,030	-0,008	0,107
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,033	-0,044	-0,092

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Darbo rinkos institucijų veiksmų grupė:			
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,071	0,121	0,066
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	-0,012	-0,008	-0,057
Fiskalinės politikos veiksmų grupė:			
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,121	-0,198	-0,188
Persikirstymas (ld_Redistr)	-0,090**	-0,187***	-0,059
Kontroliniai kintamieji:			
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,042*	0,060	0,088**
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	0,062	0,076	-0,045
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	-0,035	-0,059	-0,030
Istatymo viršenybė (ld_Rule_law)	-0,045	-0,103	-0,070
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,104	0,142	0,220
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip	Taip	Taip
n	233	233	233
Koreguotas R ²	0,034	0,033	0,060

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Finansializacijos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų šalių grupėse rezultatai

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Globalizacijos veiksmų grupė:			
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,109*	-0,176*	-0,257**
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,047*	0,083**	0,074*
Technologinės pažangos veiksmų grupė:			
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,009	0,004	0,029

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,007	–0,002	0,022
Finansializacijos veiksnių grupė:			
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,100*	0,107	0,183
ld_Fin_develop*socialedemocratic	–0,033	–0,097	0,173
ld_Fin_develop*liberal	–0,120	–0,149	–0,462
ld_Fin_develop*mediterranean	–0,161*	–0,227	–0,215
ld_Fin_develop*CentralEastern	–0,010	–0,014	–0,047
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	0,393***	0,589**	0,677***
ld_Credit_private*conservative	–0,510**	–0,752**	–0,818**
ld_Credit_private*liberal	–0,304**	–0,430*	–0,566***
ld_Credit_private*mediterranean	–0,322**	–0,483**	–0,588***
ld_Credit_private*CentralEastern	–0,488***	–0,731***	–0,856***
Darbo rinkos institucijų veiksnių grupė:			
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,070	0,114	0,071
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	0,011	0,020	–0,012
Fiskalinės politikos veiksnių grupė:			
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	–0,120*	–0,188	–0,163
Persikirstymas (ld_Redistr)	–0,100*	–0,208***	–0,069
Kontroliniai kintamieji:			
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,035	0,056	0,064
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	0,100	0,168	–0,049
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	0,025	0,021	0,087
Istatymo viršenybė (ld_Rule law)	–0,063	–0,136	–0,073
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,070	0,099	0,143
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip	Taip	Taip
n	233	233	233
Koreguotas R ²	0,063	0,072	0,069

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Darbo rinkos institucijų poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų
šalių grupėse rezultatai

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Globalizacijos veiksmų grupė:			
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,096*	-0,161	-0,229**
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,032	0,062	0,047
Technologinės pažangos veiksmų grupė:			
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,020	0,026	0,031
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	-0,007	-0,024	-0,005
Finansializacijos veiksmų grupė:			
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,047	0,030	0,112
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,031	-0,041	-0,083
Darbo rinkos institucijų veiksmų grupė:			
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	-0,361*	-0,605	-0,430
ld_Trade_union*socialdemocratic	0,047	-0,241	0,596
ld_Trade_union*liberal	0,339*	0,538	0,511
ld_Trade_union*mediterranean	0,092	0,168	-0,075
ld_Trade_union*CentralEastern	0,485**	0,805	0,581*
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	-0,037**	-0,056	-0,078***
ld_Bargaining*conservative	0,005	0,032	-0,034
ld_Bargaining*socialdemocratic	0,059***	0,095	0,084**
ld_Bargaining*mediterranean	-0,042	-0,078	-0,098
ld_Bargaining*CentralEastern	0,162	0,242	0,200
Fiskalinės politikos veiksmų grupė:			
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,089	-0,131	-0,146
Perskirstymas (ld_Redistr)	-0,088	-0,194***	-0,038
Kontroliniai kintamieji:			
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,039	0,062	0,073
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	-0,015	-0,002	-0,243
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas	-0,044	-0,074	-0,055

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
(ld_Political_stab)			
Istatymo viršenybė (ld_Rule_law)	0,036	0,032	0,030
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,097	0,126	0,231*
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip	Taip	Taip
n	233	233	233
Koreguotas R ²	0,052	0,073	0,029

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Fiskalinės politikos poveikio pajamų nelygybei skirtingų gerovės režimų
šalių grupėse rezultatai

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
Globalizacijos veiksmų grupė:			
Prekybos atvirumas (ld_Trade)	-0,066	-0,117	-0,167*
Finansinis atvirumas (ld_Fin_open)	0,030	0,054	0,050
Technologinės pažangos veiksmų grupė:			
Išlaidos MTTP (ld_R_D)	0,004	-0,000	0,014
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose (ld_Skill_prem)	0,006	0,002	0,013
Finansializacijos veiksmų grupė:			
Finansinis išsivystymas (ld_Fin_develop)	0,006	-0,036	0,061
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (ld_Credit_private)	-0,068*	-0,103	-0,144
Darbo rinkos institucijų veiksmų grupė:			
Priklausymas profesinėms sąjungoms (ld_Trade_union)	0,105**	0,174**	0,123*
Centralizuotos kolektyvinės derybos (ld_Bargaining)	0,006	0,016	-0,027
Fiskalinės politikos veiksmų grupė:			
Išlaidos socialinei apsaugai (ld_Social)	-0,420**	-0,625***	-0,513*

Nepriklausomi kintamieji	Priklausomi kintamieji		
	Gini (ld_gini)	Palmos santykis (ld_palma)	Kvintilinis diferenciacijos koeficientas (ld_quintile)
ld_Social*socialdemocratic	0,330*	0,401*	0,574*
ld_Social*liberal	0,576***	0,940***	0,744**
ld_Social*mediterranean	0,347**	0,552**	0,383
ld_Social*CentralEastern	0,295*	0,388*	0,325
Persikirstymas (ld_Redistr)	-0,285***	-0,442**	-0,381***
ld_Redistr*socialdemocratic	0,371***	0,483**	0,652***
ld_Redistr*liberal	-0,069	-0,213	-0,043
ld_Redistr*mediterranean	0,202**	0,311	0,288**
ld_Redistr*CentralEastern	-0,014	-0,124	-0,035
Kontroliniai kintamieji:			
Nedarbo lygis (ld_Unempl)	0,032	0,056	0,070
Senyvo amžiaus (65 ir vyresni) priklausomumo santykis (ld_old_age)	0,109	0,224	-0,011
Politinis stabilumas ir smurto / terorizmo nebuvimas (ld_Political_stab)	0,015	0,008	0,057
Istatymo viršenybė (ld Rule law)	-0,009	-0,042	-0,018
Vyriausybės efektyvumas (ld_Govern_effect)	0,064	0,066	0,165
Laiko fiktyvūs kintamieji	Taip	Taip	Taip
n	233	233	233
Koreguotas R ²	0,142	0,141	0,138

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

6 priedas. Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai

Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai, vertinant globalizacijos poveikį pajamų nelygybei

Prekybos atvirumas (P)						
Finansinis atvirumas (F)		Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	Socialdemokratinis (2)	Liberalusis (3)	Viduržemio (4)	Vidurio ir Rytų Europos (5)
	Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	1F ir 1P	1F ir 2P	1F ir 3P	1F ir 4P	1F ir 5P
	Socialdemokratinis (2)	2F ir 1P	2F ir 2P	2F ir 3P	2F ir 4P	2F ir 5P
	Liberalusis (3)	3F ir 1P	3F ir 2P	3F ir 3P	3F ir 4P	3F ir 5P
	Viduržemio (4)	4F ir 1P	4F ir 2P	4F ir 3P	4F ir 4P	4F ir 5P
	Vidurio ir Rytų Europos (5)	5F ir 1P	5F ir 2P	5F ir 3P	5F ir 4P	5F ir 5P

Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai, vertinant technologinės pažangos poveikį pajamų nelygybei

Išlaidos MTTP (M)						
Dalyvavimas švietimo ir mokymo programose		Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	Socialdemokratinis (2)	Liberalusis (3)	Viduržemio (4)	Vidurio ir Rytų Europos (5)
	Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	1D ir 1M	1D ir 2M	1D ir 3M	1D ir 4M	1D ir 5M
	Socialdemokratinis (2)	2D ir 1M	2D ir 2M	2D ir 3M	2D ir 4M	2D ir 5M
	Liberalusis (3)	3D ir 1M	3D ir 2M	3D ir 3M	3D ir 4M	3D ir 5M
	Viduržemio (4)	4D ir 1M	4D ir 2M	4D ir 3M	4D ir 4M	4D ir 5M
	Vidurio ir Rytų Europos (5)	5D ir 1M	5D ir 2M	5D ir 3M	5D ir 4M	5D ir 5M

Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai, vertinant finansializacijos poveikį pajamų nelygybei

Finansinis išsivystymas (FI)						
Vidaus kreditai privačiam sektoriui (V)		Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	Socialdemokratinis (2)	Liberalusis (3)	Viduržemio (4)	Vidurio ir Rytų Europos (5)
	Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	1V ir 1FI	1V ir 2FI	1V ir 3FI	1V ir 4FI	1V ir 5FI
	Socialdemokratinis (2)	2V ir 1 FI	2V ir 2FI	2V ir 3FI	2V ir 4FI	2V ir 5FI
	Liberalusis (3)	3V ir 1FI	3V ir 2FI	3V ir 3FI	3V ir 4FI	3V ir 5FI
	Viduržemio (4)	4V ir 1FI	4V ir 2FI	4V ir 3FI	4V ir 4FI	4V ir 5FI
	Vidurio ir Rytų Europos (5)	5V ir 1FI	5V ir 2FI	5V ir 3FI	5V ir 4FI	5V ir 5FI

Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai, vertinant darbo rinkos institucijų poveikį pajamų nelygybei

Priklausymas profesinėms sąjungoms (PS)						
Centralizuotos kolektyvinės derybos (C)		Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	Socialdemokratinis (2)	Liberalusis (3)	Viduržemio (4)	Vidurio ir Rytų Europos (5)
	Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	1C ir 1PS	1C ir 2PS	1C ir 3PS	1C ir 4PS	1C ir 5PS
	Socialdemokratinis (2)	2C ir 1PS	2C ir 2PS	2C ir 3PS	2C ir 4PS	2C ir 5PS
	Liberalusis (3)	3C ir 1PS	3C ir 2PS	3C ir 3PS	3C ir 4PS	3C ir 5PS
	Viduržemio (4)	4C ir 1PS	4C ir 2PS	4C ir 3PS	4C ir 4PS	4C ir 5PS
	Vidurio ir Rytų Europos (5)	5C ir 1PS	5C ir 2PS	5C ir 3PS	5C ir 4PS	5C ir 5PS

Galimi bazinių šalių grupių pasirinkimo variantai, vertinant fiskalinės politikos poveikį pajamų nelygybei

Išlaidos socialinei apsaugai (S)						
Perskirstymas (PR)		Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	Socialdemokratinis (2)	Liberalusis (3)	Viduržemio (4)	Vidurio ir Rytų Europos (5)
	Konservatyvusis-korporatyvinis (1)	1PR ir 1S	1PR ir 2S	1PR ir 3S	1PR ir 4S	1PR ir 5S
	Socialdemokratinis (2)	2PR ir 1S	2PR ir 2S	2PR ir 3S	2PR ir 4S	2PR ir 5S
	Liberalusis (3)	3PR ir 1S	3PR ir 2S	3PR ir 3S	3PR ir 4S	3PR ir 5S
	Viduržemio (4)	4PR ir 1S	4PR ir 2S	4PR ir 3S	4PR ir 4S	4PR ir 5S
	Vidurio ir Rytų Europos (5)	5PR ir 1S	5PR ir 2S	5PR ir 3S	5PR ir 4S	5PR ir 5S

7 priedas. ES šalių sudėties kaita

Šalis	Priklausymo ES sudėčiai metai
Belgija	Nuo 1957 m.
Italija	Nuo 1957 m.
Liuksemburgas	Nuo 1957 m.
Nyderlandai	Nuo 1957 m.
Prancūzija	Nuo 1957 m.
Vokietija	Nuo 1957 m.
Airija	Nuo 1973 m.
Danija	Nuo 1973 m.
Jungtinė Karalystė	Nuo 1973 m. iki 2020 m.
Graikija	Nuo 1981 m.
Ispanija	Nuo 1986 m.
Portugalija	Nuo 1986 m.
Austrija	Nuo 1995 m.
Suomija	Nuo 1995 m.
Švedija	Nuo 1995 m.
Čekija	Nuo 2004 m.
Estija	Nuo 2004 m.
Kipras	Nuo 2004 m.
Latvija	Nuo 2004 m.
Lenkija	Nuo 2004 m.
Lietuva	Nuo 2004 m.
Malta	Nuo 2004 m.
Slovakija	Nuo 2004 m.
Slovėnija	Nuo 2004 m.
Vengrija	Nuo 2004 m.
Bulgarija	Nuo 2007 m.
Rumunija	Nuo 2007 m.
Kroatija	Nuo 2013 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_lt

PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS

Darbo rezultatai, pateikti recenzuojamuose moksliniuose leidiniuose:

1. Diliuvienė, L., Tamašauskienė, Z. (2021). Finansializacijos poveikis pajamų nelygybei gerovės aspektu. *Socialiniai tyrimai*, 44(2), 170-187
2. Diliuvienė, L., Tamašauskienė, Z. (2019). Pajamų nelygybės kitimą lemiančių veiksnių poveikio empirinių tyrimų analizė. *Socialiniai tyrimai*, 42(2), 74-84.
3. Šileika, A., Martinaitytė [Diliuvienė], L. (2015). Gyvenimo lygio ir asmeninio vartojimo sąryšio prieštara. *Socialinių-ekonominių procesų Lietuvoje raidos prieštara: (teorija ir praktika)*, 9-29.

UŽRAŠAMS

UŽRAŠAMS

UŽRAŠAMS

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, III rūmai, LT-10222 Vilnius
El. p. info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Tiražas 20 egz.